Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі
Мәдениет комитетінің
«Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы» РМҚК

2022 жылы атқарылған жұмыстар есебі

Сарайшық 2023

Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі
Мәдениет комитетінің
«Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы» РМҚК

2022 жылы атқарылған жұмыстар есебі

Сарайшық 2023

Есеп құрылымы

Кіріспе 4

1 Музей-қорық туралы мәлімет 5

2 Кадрлық қызмет 5

2.1 Музей-қорық қызметкерлерін көтермелеу жұмыстары 7

3 Ғылыми кеңес жұмысы 7

4 Ғылыми- техникалық кеңестер 12

5 Ел Президенті жолдаулары 13

6 «Сарайшық сапар орталығы жұмыстары 15

7 Ғылыми-зерттеу жұмыстары, олардың қорытындылары 17

7.1 Жарық көрген еңбектер 17

7.2 Музей-қорық ұйымдастырған конференциялар, дөңгелек үстел және семинарлар . . . 19

7.3 Музей-қорық қызметкерлерінің конференция, дөңгелек үстелдерге қатысуы 25

8 Мәдени білім беру, дәрістер 36

9 Тарихи-мәдени ескерткіштерді қорғау бөлімі 41

9.1 Тарихи-мәдени ескерткіштерді қорғау жұмыстары 41

9.2 Ғылыми жобалар 43

9.3 Экспедициялар 44

9.4 Архив жұмыстары 49

9.5 Археология жұмыстары 52

9.5.1 Ортағасырлық Сарайшықтағы «Хан моласы» 58

10 Ғылыми қор және музей қызмет көрсету жұмыстары 61

10.1 Қор жұмысы 61

10.2 Музей-қорық ұйымдастырған «Музейге сый» акциясы 61

10.3 Ғылыми кітапхана 64

10.4 Экспозиция-көрме жұмыстары 65

10.5 Реставрация жұмыстары 70

10.6 Экскурсия 73

11 Музей-қорық ақпараттық-насихаттық жұмыстары 75

11.1 «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығының (бұдан әрі – Музей-қорық) қызметін және ортағасырлық Сарайшық қаласын насихаттауы 75
.

11.2 «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы» қызметкерлерінің газет-журнал беттерінде жарық көрген мақалалары 76

11.3 «Сарайшық» қаласы және музей-қорыққа байланысты газет беттерінде жарық көрген мақалалар 81

11.4 Музей-қорық сайтында, әлеуметтік желілерде насихатталуы 85

12 Әкімшілік-құқықтық жұмыстар 95

12.1 Тәжірибе алмасу, халықаралық байланыс және ынтымақтастық жұмыстары 95

12.2 Ынтымақтастық жұмыстары 98

13 Мәдени-көпшілік шаралар 102

13.1 Онлайн шаралар 102

13.2 Әлеуметтік желі арқылы көрсетілген танымдық материалдар 117

13.3 Мүмкіндігі шектеулі жандарға арналған шаралар 118

13.4 Атаулы мерекелер күні 121

13.5 18 мамыр – Халықаралық музей күні 124

14 Қаржы және мемлекеттік сатып алулар 124

15 Шаруашылық жұмыстары 126

Қорытынды 127

Кіріспе

Сарайшық – Ұлық Ұлыс хандары мен қазақтың әйгілі Қасым ханы билік құрып, мүрделері жатқан киелі топырақ. Бүгінде Сарайшықты көруге, зиярат етуге еліміз бен шетелдерден сан мыңдаған туристері келіп кетеді.

2022 жылғы 8 қарашада Президент Қ. Тоқаевтың Атырауға жасаған сапарында Сарайшықты туристік нысан ретінде дамыту қажеттігін, «Ортағасырлық Сарайшық» жобасын соңына дейін жеткізу мен арнайы визит орталықты уақытылы іске қосудың маңыздылығын баса айтты. «Сапар орталығының» құрылысы Сарайшықтың мәдени мұрасын еліміз бен шет елдерде насихаттауға жол ашады. «Сапар орталығы» тек Сарайшық қаласының ғана емес, сонымен бірге, Қазақстандағы Ұлық ұлыс – Алтын Орданың басты музейі болуы тиіс деген мақсатты ұстаны келеміз. Тарихшылар, ғалымдар тарапынан орталықтың сыртқы келбетін өзгерту жөнінде ұсыныс айтылды. Өйткені нысанның сыртқы келбеті ортағасырлық стильге сай келмейтін еді. Туристер «Сапар орталығына» келген кезде Алтын Орда, Ноғай Ордасы, Қазақ хандығының астанасы болған ортағасырлық Сарайшықтың көрінісін беретін, XIV-XV ғасырдағы шығыстық қала сәулетіне тән ғимарат болуы қажеттігі айтылды. Осы ұсынысты аудан басшыларына көтеріп, қолдауға ие болдық. Махамбет аудан басшысының бастамасымен алғашқы қалалық дәстүрге лайықтап, ғимараттың сызбасы жасалып, бой көтеруде. Музей экспозициясының концепциясы толық жасақталып, министрліктен қолдау тапты. Республикалық бюджеттен «Сапар орталығының» музейін экспозициялау жұмыстарына қаражат бөлінді. Мемлекеттік порталға орналастырылып, ашық конкурс жарияланып, Қазақстандағы тәжірибелі компаниялардың бірі ұтып алып, қазіргі таңда жұмыстар жүргізілуде. Қазіргі таңда музей-қорық мамандары ортағасырлық Сарайшық қаласы ескерткішін дамытудың тұжырымдамасын дайындауда.

Музей-қорық ағымдағы жылы ортағасырлық Сарайшықтан табылған жәдігерлерді музей-қорық қорына қайтаруда. Атырау облыстық тарихи-өлкетану музейінің музей қорынан ортағасырлық Сарайшық тарихын айқындайтын екі дана жәдігерді қабылдады. Бүгінде тағы да жәдігерлерді қайтару бойынша жұмыстар атқарылуда.

Дайындалған жылдық есеп кіріспеден және 15 тараудан тұрады. Соңында қорытынды берілген.

1 Музей-қорық туралы мәлімет

1.1. «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы» РМҚК-ның қызметінің мақсаты мәдениет саласындағы ғылыми-зерттеу, мәдени-білім беру және танымдық-туристік қызметті, оның ішінде тарихи-мәдени мұраны сақтауды, оны танымал етуді жүзеге асыру болып табылады.

1.2.Музей – қорыққа келушілерге жұмыс уақыты: 9:00 - 18:30.

Музей-қорық келушілер үшін демалыссыз, түскі үзіліссіз жұмыс жасайды.

1.3.Музей – қорық директоры – Мұқтар Әбілсейіт Қапизұлы.

1.4. Байланыс телефоны: 8 (71236) 2 55 06.

2 Кадрлық қызмет

Музей қорықта штат бойынша 34 бірлік бар.

Бүгінде 30 штатқа адам алынған. Олардың арасында 1 ғылым докторы, 1 PhD, 1 ғылым кандидаты, 4 магистр бар. Ғылыми-жоба жұмыстарына өзге мекемелерден 2 ғылым докторы, 2 ғылым кандидаты, 2 магистр тартылған. 2022 жылда музей қорықта 1 – ҚР Мәдениет және спорт министрлігінің «Мәдениет саласының үздігі», 2 – «Алғыс хатымен» марапатталды.

4 бірлік бос (пиар менеджер, АҒҚ, КҒҚ, әдіскер)

Музей қызметкерлерінің жұмыс өтілі

1-5 жыл	6- 10 жыл	11- 20 жыл	21- 30 жыл
13	2	1	14

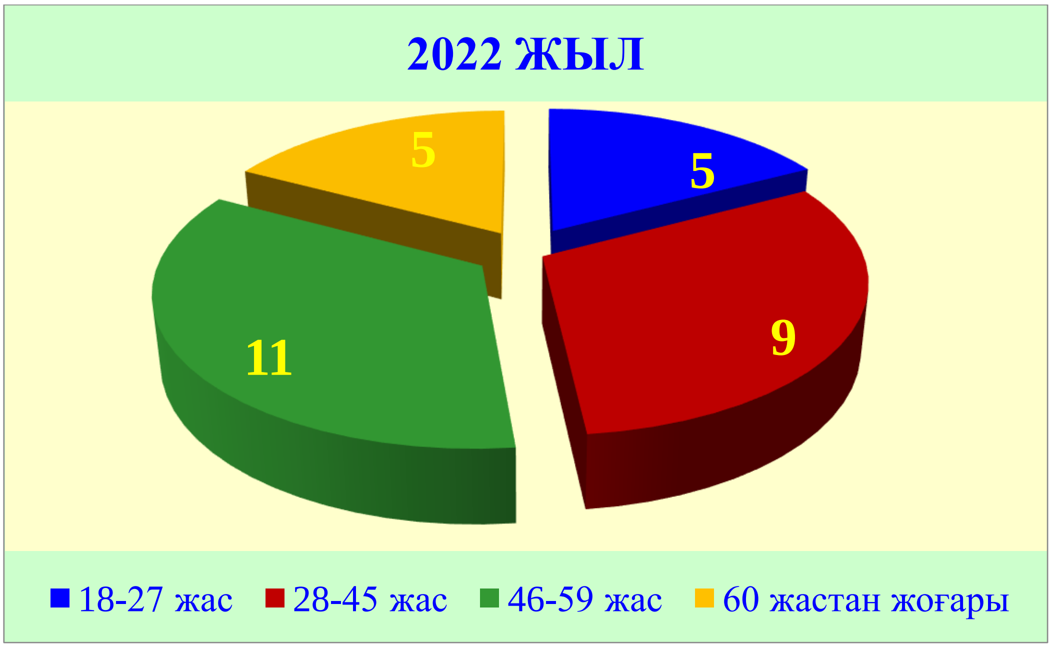

18-27жас // 5 28-45жас // 9 46-59 жас// 11 60 жастан жоғары // 5

Орта білімділер - 9 адам
Жоғары білімділер –21 адам

Ғылыми атағы барлар
Доктор - 1
PhD - 1
Кандидат – 1
Магистр – 4

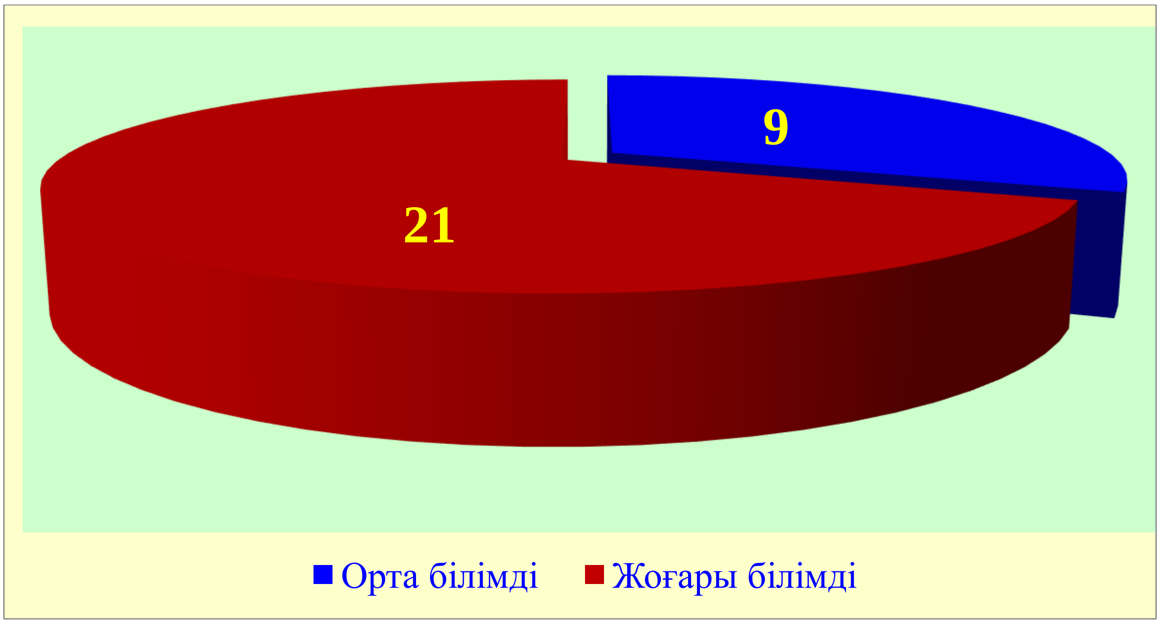

2.1 Музей-қорық қызметкерлерін көтермелеу жұмыстары

- Қазақстан Республикасы Тәуелсіздік күніне орай «Сарайшық» музей-қорығының қызметкерлеріне Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігінің марапаттары табысталды. Музей-қорықтың суретші-қалпына келтіруші О.Кендір «Мәдениет саласының үздігі» төсбелгісімен, экскурсовод Н.Картанбаева мен музей қараушы А.Умбетова «Алғыс хатпен» марапатталды.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/photos/pcb.5590269847652574/5590267947652764/

3 Ғылыми кеңес жұмысы

Музей - қорықта 2019 жылдан бастап Ғылыми кеңес жұмыс жасайды. Кеңеске облыс аумағынан белді ғалымдар, өлкетанушылар, мекеме басшылары, БАҚ өкілдері тартылған. 2022 жылғы жоспар бойынша 3 Ғылыми кеңес өткізу қарастырылған. Ғылыми кеңес жұмыс жоспары 2021 жылдың қорытындысы бойынша 2021 жылы талқыланып бекітілген. 2022 жылы жоспарланған 3 Ғылыми кеңес ұйымдастырылды.

Алғашқы №1 Ғылыми кеңес 2022 жылдың 30 наурызында өткізілді. Ғылыми кеңеске Х.Досмұхамедов атындағы Атырау мемлекеттік университетінің профессорлары т.ғ.д., Л.Бердіғожин, т.ғ.д. Ұ.Ахметова, т.ғ.д., А.Ахмет, т.ғ.к. Ж.Мұстафин, а.ш.ғ.д., Биология, геоэкология және құрғақ жемшөп өндірудің ғылыми-өндірістік орталығының жетекшісі Б.Мұхамбетов, Қазақстан Жазушылар Одағының мүшесі, ҚР Үздік өлкетанушысы Т.Жаңабай, Қазақстан Жазушылар Одағының мүшесі, ҚР ЖҒА-ның академигі, өлкетанушы Ө.Әлімгерей, Атырау облысы тарихи-мәдени мұраны зерттеу орталығы басшысының орынбасары Ф. Байдәулетов, Сарайшық ауылдық Ақсақалдар кеңесінің төрағасы Х.Сисенғалиев, ауыл ардагерлері И.Сұлтанов, Ж.Құралбаева, Ғ.Амиров және музей-қорық қызметкерлері қатысты.

Күн тәртібіне «Сарайшық» сапар орталығының музейін экспозициялау, 2022 жылғы ғылыми-зерттеу жұмыстары, далалық экспедициялар мен «Хан моласы» археологиялық қазбасы жұмыстарына дайындық, «І Сарайшық оқулары – 2022» республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясына дайындық және музей-қорық директоры, т.ғ.д., профессор Ә.Мұқтардың «Сарытоғай ауылының тарихы» монографиясын баспаға ұсыну мәселелері шығарылды. Отырыста Ғылыми Кеңес мүшелері мен шақырылған қонақтар өз ұсыныс-пікірлерін жеткізіп, көтерілген мәселелерді бірауыздан қолдады.

Ғылыми кеңестің келесі №2 отырысы 2022 жылдың 23 қыркүйегінде өткізілді. Бұл ғылыми кеңестің ерекшелігі кеңес отырысына Қазақстан және Ресей ғалымдарының қатысуымен ерекшеленеді.

Ғылыми кеңеске археолог, тарих ғылымдарының докторы, профессор М. Елеуов (Қазақстан, Алматы), нумизмат, тарих ғылымдарының кандидаты, профессор П.Н. Петров (Ресей, Нижный Новгород), археолог В.В. Плахов (Ресей, Астрахань), М.С. Қасенов тарих ғылымдарының кандидаты, (Қазақстан, Атырау), этнограф, тарих ғылымдарының кандидаты, доцент Ж. Ерназаров (Қазақстан, Орал қ.), Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университетінің ректор аппаратының жетекшісі, тарих ғылымдарының кандидаты Г.Қайырғалиева, Ғылыми кеңес мүшелері: тарих ғылымдарының кандидаты Ж.Мұстафин, жоба жетекшісі, тарих ғылымдарының докторы, қауымдастырылған профессор Ұ.Т. Ахметова, Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті профессоры, «Мәңгілік Ел» Ғылыми зерттеу орталығының директоры А.Қ. Ахмет, Қазақстан Жазушылар Одағының мүшесі, ҚР Үздік өлкетанушысы Т. Жаңабай, өлкетанушы, Қазақстан Журналистер Одағының мүшесі, ҚР ЖҒА-ның академигі Ө.Әлімгерей, Атырау облысы тарихи-өлкетану музейі директоры, магистр, тарихшы М.Қ. Кипиев, Сарайшық ауылы ардагерлері Х.Сисенғалиев, Н.Құрмашев, Б.Айдашев және музей қызметкерлері қатысты. Ең алдымен Ғылыми кеңес мүшелері мен шақырылған қонақтарды музей-қорық директоры, т.ғ.д., профессор Ә.Мұқтар «Сарайшық» сапар орталығы құрылысымен таныстырды. Ғылым кеңес күн тәртібінде 2 мәселе: «Әлемдік музейлер және олардың озық тәжірибелері» (О. Сағынбаева) және «Музей-қорықта атқарылған реставрациялық жұмыстар» (О. Кендір) тыңдалынды. Ағымдағы мәселелерде:

1. 2022 жылғы «Хан моласы» орнындағы ізденістер (Х. Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, т.ғ.к., археолог М. Касенов)

2. 2022 жылғы ортағасырлық Сарайшықтағы Атырау облысы Тарихи-мәдени мұраны зерттеу орталығының тапсырысы бойынша жүргізілген қазба жұмысының есебі (Х. Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, археолог М. Қасенов)

3. «Сарайшық» музей-қорығының №3 қазба орнында жүргізілген қазба жұмыстарының есебі (археолог, магистр А.Жумабаев)

4. Сарайшық археологиясының келешегі (Ресей археологы В.В. Плахов)

5. Сарайшық музей-қорығындағы ҚР Білім және ғылым, Мәдениет және спорт министрлігінің тапсырмасы бойынша атқарылып жатқан ғылыми жобалардың нәтижелері (ғылыми жобалар жетекшісі т.ғ.д., профессор Ұ. Ахметова)

6. Далалық барлау экспедициясының есебі (бас инспектор, археолог А.Тұрарұлы)

7. Қазақстандағы Ұлы Жібек жолы тармақтары және Сарайшық (т.ғ.д., профессор М.Елеуов)

8. Сарайшық тиындарын тазалау жұмыстары және алғашқы қорытындылары (аға ғылыми қызметкер, т.ғ.к., нумизмат П.Н. Петров)

9. Ортағасырлық Сарайшықтағы этнографиялық зерттеулер (т.ғ.к., этнограф Ж.Т. Ерназаров)

10. «Лагерная система в Прикаспийском регионе Казахстана.1932-1953 гг.» атты құжаттар және материалдар жинағын шығару туралы (ғалым-хатшы А.Жумабаев)

11. Т.ғ.к., профессор П.Н. Петровтың «Джучидская нумизматика и монетный двор Сарайшык» брошюрасын баспадан шығару туралы (ғалым-хатшы А.Жумабаев)

12. «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығында қолөнер, сурет және жәдігерлерді қалпына келтіру лабораториясын ашу туралы (ғалым-хатшы А.Жумабаев)

13. «Ортағасырлық Сарайшықтың қорғау аймағы» және оны бекіту жұмыстары (бас инспектор, археолог А.Тұрарұлы) мәселелері көтеріліп, тыңдалды. Ғылыми кеңес қатысушылары Сарайшықта жүргізіліп жатырған жұмыстарға оң бағаларын беріп, ұсыныс пікірлерін білдірді. Ғылыми кеңесте басты жаңалықтардың бірі алтынордалық мекен Қарағайлының ашылуы болды.

«Сарайшық» музей-қорығында кезекті #3 Ғылыми кеңес отырысы 2023 жылдың 10 қаңтарында өтті. Ғылыми кеңеске т.ғ.к. Ж.Мұстафин, Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті профессоры, «Мәңгілік Ел» Ғылыми зерттеу орталығының директоры, т.ғ.д. А.Қ. Ахмет, т.ғ.к., археолог М. Касенов, Қазақстан Жазушылар Одағының мүшесі, ҚР Үздік өлкетанушысы Т. Жаңабай, өлкетанушы, Қазақстан Журналистер Одағының мүшесі, ҚР ЖҒА-ның академигі Ө. Әлімгерей, Атырау облысы тарихи-өлкетану музейі директоры, магистр, тарихшы М.Қ. Кипиев, Атырау облысы тарихи-мәдени мұраны зерттеу орталығы басшысы Т. Достыбаев, журналистер Ж. Қалым, Қ. Айтқалиев, Сарайшық ауылы ардагерлері Х. Сисенғалиев, Н. Құрмашев, Г. Амиров және музей-қорық қызметкерлері қатысты.

Кеңесте музей-қорық директоры, профессор Ә. Мұқтар «2022 жылғы атқарылған жұмыстар қорытындылары және алдағы келелі мәселелер», бас есепші А. Қайреденова «Музей-қорықтың 2022 жылғы қаржылық есебі» баяндамасы тыңдалды. Кеңес барысында «Сапар орталығын музейлендірудің бүгінгі жайы және болашағы», «2022 жылғы археологиялық зерттеулер және олардың нәтижелері», «Музей-қорықтың Қазақстан Республикасындағы іргелі және қолданбалы зерттеулерге қатысуы және олардың нәтижелері», «Музей-қорықтағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес шаралары», «Музей-қорықтың әлеуметтік желілермен жұмысы», «Мекеменің 2022 жылғы жұмыс жоспарының және Ғылыми кеңес шешімдерінің орындалуы», «Ғылыми кеңестің құрамына өзгерістер енгізу», «Мекеменің 2023 жылғы жұмыс жоспары және Ғылыми кеңес жоспарын бекіту», «Ортағасырлық Сарайшықты археологиялық зерттеу және ішінара қалпына келтіру тұжырымдамасы» бойынша талқылаулар болды. Жиын соңында Ғылыми Кеңестің қаулысы қабылданды.

ҚАУЛЫ

№	Атауы	Мерзімі
1	Музей-қорық директоры Ә. Мұқтардың «2022 жылғы атқарылған жұмыстар қорытындысы» есебі қанағаттанарлық деп есептелсін.	қаңтар, 2023

2	2023 жылға арналған «Музей-қорықтың жұмыс жоспары» сапалы атқарылсын.	жыл бойына
3	Жаңа музей экспозициясы жаңа жәдігерлермен толықтырылсын.	жыл бойына
4	«Ортағасырлық Сарайшықты археологиялық зерттеу және ішінара қалпына келтіру тұжырымдамасы» толықтырылып, ҚР Мәдениет және спорт министрлігіне ұсынылсын.	ақпан, 2023
5	«Сарайшық» сапар орталығының ашылуы жоғары деңгейде ұйымдастырылсын.	сәуір, 2023
6	Ортағасырлық Сарайшықтағы ғылыми зерттеулер, экспедициялар жалғастырылсын.	жыл бойына
7	Музей-қорықтың халықаралық байланыстары аясы кеңейтілсін.	жыл бойына
8	Музей-қорықтың қызметі аясында ақылы көрмелерді ұйымдастыруға назар аударылсын.	жыл бойына
9	Сапар орталығы аумағын абаттандыру жүзеге асырылсын.	жыл бойына
10	«ІІ Сарайшық оқулары» республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясы оффлайн/онлайн форматында сапалы өткізілсін.	сәуір, 2023
11	Кітапхана қоры толықтырылсын.	жыл бойына
12	Жергілікті мамандарды дайындау қолға алынсын.	жыл бойына

4 Ғылыми- техникалық кеңестер

«Сарайшық» музей-қорығы ұйымдастыруымен 2022 жылдың 22 қыркүйегінде «Ортағасырлық Сарайшықтағы археологиялық нысандарды сақтау» тақырыбында ғылыми-техникалық кеңес өтті. Модератор Ә.Мұқтар іс-шараның мәніне тоқталып, Кеңесте айтылатын ұсыныстардың Мәдениет және спорт министрлігіне жолданатынын жеткізді. Музей-қорықтың бас инспекторы А.Тұрарұлы түгелге жуық саз балшықтан тұрғызылған көне қалалардың сақталуы өзекті мәселе екенін көтерді. Саз балшықты ғимараттар табиғи әсерлерге төтеп бере алмайтынын айта келе, әр нысанды жел, күн, судан қорғай алатындай толықтай жабудың тиімді технологиясын қолдануды ұсынды. Археолог В.Плахов саз балшықтан жасалған ғимараттарды сақтаудың тиімді түрлері шетелдерде қолданыста бар екенін, сол қолданылған материалдарды Сарайшықта пайдаланудың жолын табуды айтып өтті. Археолог М.Елеуов шетелдерде әр археологиялық нысан жеке-жеке шынымен жабулы тұратынын айтты. Үстімен адам жүрседе сынбайтын мықты шынылар қолданыста екенін, сол технологияларды елімізде пайдалануды ұсынды. Сондай-ақ елімізде реставрациялық жұмыстарға монополия орнату ол жұмыстардың өте қымбатқа шығатынына себеп екенін атап өтті. «Сондықтан бәсекелес орта қалыптастыру керек. Сарайшықтағы «Хан моласы» нысанын сақтауға қазірден бастап кіріспесек, кеш қалуымыз мүмкін» деді профессор М.Елеуов.

Кеңеске қатысушылар Сарайшықтан әр тарапқа бағытталған сауда жолдарының музей-қорық археологтары анықтаған маршруттарын оң бағалап, ғылыми зерделеуді жалғастыра беруді мақұлдады.

5 Ел Президенті жолдаулары

2022 жылдың 1 қыркүйегінде ҚР Парламенті палаталарының бірлескен отырысында ел Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан халқына Жолдауын жариялады. «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығының ұжымы Жолдау мәтінімен танысып, жаңа саяси жаңғырулар мен ел әлеуметтік-экономикалық дамуында оң өзгерістер күтілуде деп санады. Президенттің «мемлекеттік органдардың игерілмеген қаражатты келесі жылға қалдыруына мүмкіндік беріп, ақшаны бюджетке қайтарудың тиімсіз тәртібінен құтылуды» ұсынуы бюджет саясатына игі ықпалы болады деп санаймыз. Мемлекеттік сатып алуда сапаға басты назар аудару да өзекті мәселе. Кадрлық резервті нығайту орынды көтеріліп отыр. Президент бізді Әділетті Қазақстанды бірге

құруға шақырды. Біздің мақсатымыз – бүкіл ел болып жұмылып, жолдауда көтерілген игі бастамаларды іске асыру болып табылады.

2022 жылғы 8 қарашада Президент Қ. Тоқаевтың Атырауға жасаған сапарында Сарайшықты туристік нысан ретінде дамыту қажеттігін айтты. Соның ішінде Сарайшықты ел ішінде және шет мемлекеттерде дәріптеуімізге болатынын, «Ортағасырлық Сарайшық» жобасын соңына дейін жеткізу керек екендігін, визит-орталықты уақытылы іске қосу маңыздылығын, көне қаланың танымалдылығын арттыруға арналған тұжырымдама жасау керектігін ерекше атап өтті. Қазіргі таңда Сарайшықтағы сапар орталығы құрылысында музейлендіру жұмыстары қарқынды жүргізіліп жатыр. Музей-қорық ұжымы Ортағасырлық Сарайшықты дамытуға арналған тұжырымдаманы дайындау үстінде.

6 «Сарайшық сапар орталығы» жұмыстары

«Сапар орталығын музейлендіру мәселелері» туралы «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығының №1 Ғылыми кеңесте музейлендіру концепциясы таныстырылды.

2022 жылдың 25 наурызында Республика Парламенті Сенатының депутаттары Ғұмар Дүйсембаев пен Сағындық Лұқпанов Атырау облысындағы жұмыс сапарында 2021 жылы іргетасы қаланып, биыл пайдалануға тапсырылуы тиіс Сарайшық сапаржайының құрылыс алаңында болған депутаттар ондағы жұмыс барысымен танысты.

2022 жылдың 16 шілдесінде «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы» РМҚК «Сарайшық» сапар орталығында мультимедиялық музей экспозициясын құру» бойынша мемлекеттік сатып алу порталына ашық конкурс жарияланды. 9 тамызда өтінімдерді қабылдау уақыты аяқталып, комиссия құрамдарымен бірлесе отырып өтінім қалдырған өнім берушілердің құжаттары техникалық ерекшелікке сай қаралды. Өтінім қалдырған мекемелер: "Каз НИПИ МК" ЖШС және "Jana mura" ЖШС.

"Каз НИПИ МК" ЖШС-ң құжатары техникалық ерекшелікке сай қабылданып, жеңімпаз деп танылып, 2022 жылдың 1-ші қыркүйегінде 93 000 000 (тоқсан үш миллион) теңгеге №28 келісім шарт жасақталды. Жұмыстың орындалу уақыты 28 желтоқсан болғанымен құрылыс жұмыстары аяқталмауына байланысты келісім шарт 2023 жылдың 28 ақпанына дейін ұзартылды.

Үнемделген 7 000 000 (жеті миллион) теңге қаражатқа «Сарайшық» сапар орталығында мультимедиялық музей экспозициясын қосымша құру және әзірлеу жұмыстарына 2022 жылдың 9-шы қарашасында бағалы ұсыныс жарияланды. Бағалы ұсыныс нәтижесінде "TORUS.KZ" ЖШС жеңімпаз атанып 2022 жылдың 21 қарашасында №44 келісім шарт жасақталды. Келісім шарт негізінде жұмыстар толықтай орындалды.

7 Ғылыми-зерттеу жұмыстары, олардың қорытындылары

«Сарайшық» музей-қорығы қазіргі таңда ғылыми зерттеу жұмыстарына басым бағыт беріп келеді. Осы бағытта ғылыми конференциялар, дөңгелек үстелдер және семинарлар ұйымдастырылды, бірқатар ғылыми еңбектер мақалалар жарияланды.

7.1 Жарық көрген еңбектер

7.1.1 2022 жылы 1 жинақ жарық көрді:

Музей қорық Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің 2020-2022 жылдарға гранттық қаржыландыруы бойынша АР08856940 «ГУЛАГ жүйесіндегі Прорва және Астрахань лагерлері (1932-1950 жж.): «тарих, естелік, тағылым» жобасы аясында «Лагерная система в Прикаспийском регионе Казахстана (1932–1953 гг.)» атты материалдар және құжаттар жинағын жариялады. Жинақ Сарайшық мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығының Ғылыми Кеңесінен 2022 жылдың 23 қыркүйегінде талқыдан өтіп, мақұлданды. Жинақ алдын-ала Қазақстан Республикасы ҰҒА академигі, тарих ғылымдарының докторы Х.Әбжановқа және ГУЛАГ тарихының маманы, тарих ғылымдарының докторы, профессор С. Дильмановқа жіберіліп, сырт пікірлері алынып, рецензияланды. Құжаттар мен материалдар жинағы жалпы 376 бет санын құрайды. Жинақта Қазақстан Республикасы архивтері мен Ресей Федерациясының мемлекеттік архивтері, сондай-ақ ведомстволық архив құжаттары енгізілген. Еңбек алғысөзден, кірісპеден, негізгі үш тараудан, архив құжаттары мен материалдары сақталған орнының, арнайы терминдер мен атауларының, қысқарған және аббревиатуралық тізімдері берілген.

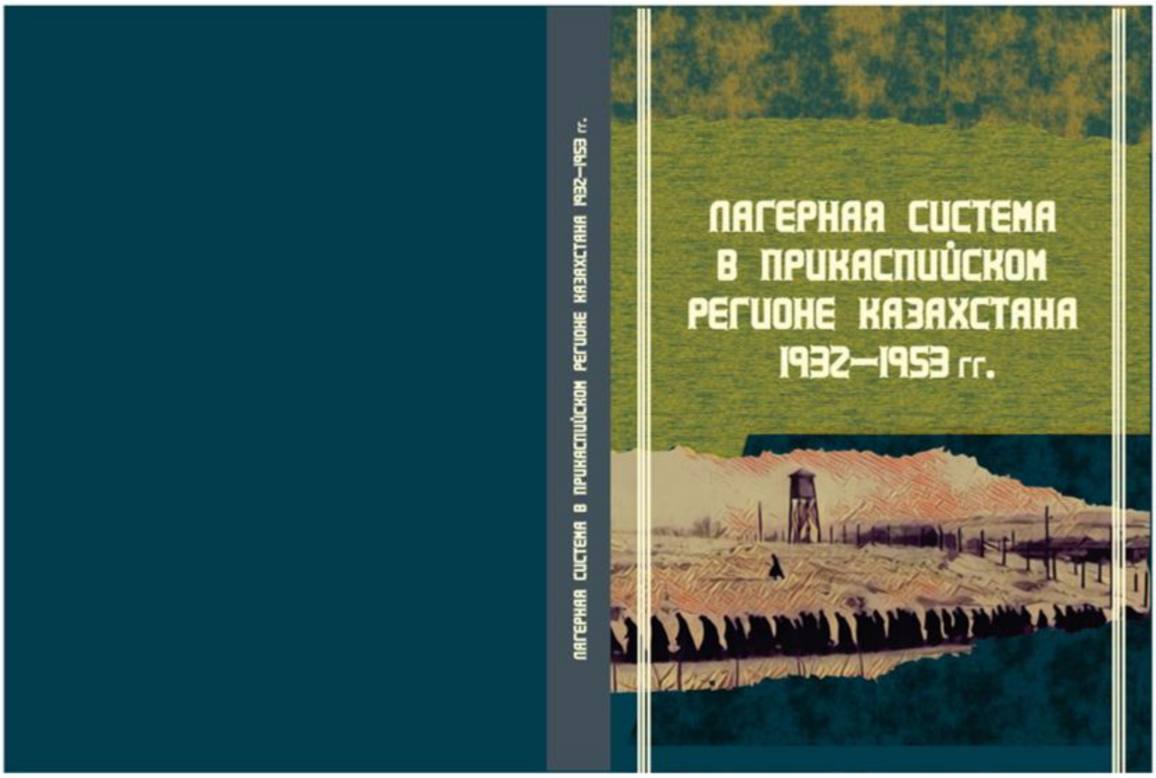

7.1.2 Музей қорық ұйымдастыруымен өткен 1 конференция материалдары пдф форматта жарық көрді:

- І "Сарайшық оқулары-2022" (2022 жылы 12 сәуір) Республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдар жинағы электронды пдф форматта жарық көрді (http://saraishyq.kz/kk/ylym-zertte-jumystary/konferenc-a/596-i-sarajshy-o-ulary-2022-respublikaly-ylymi-t-zhiribelik-konferentsiyasy-tude).

7.1.3 3 флаер дайындалды:

- Ортағасырлық Сарайшық зерттеулері
- Әлемдік карталар
- Қасым хан және Сарайшық

7.1.4 Буклет брошюралар жарық көрді:

Буклеттер, брошюралар дайындау бойынша «Ортағасырлық Сарайшық», «Музей тарихы», «Секер көл», «Сарайшық Ұлы Жібек жолы», «Әлкей Марғұлан», «Сарайшық жәдігерлері» тақырыбында материалдар дайындады. Нумизмат П.Н. Петровтың «Джучидская нумизматика и монетный двор Сарайчук» атты еңбегі айналымға қосылды. Осы негізде жасалған баспа өнімдері музей-қорықтан сауда-саттыққа шығарылды.

Жарық көрген еңбектер

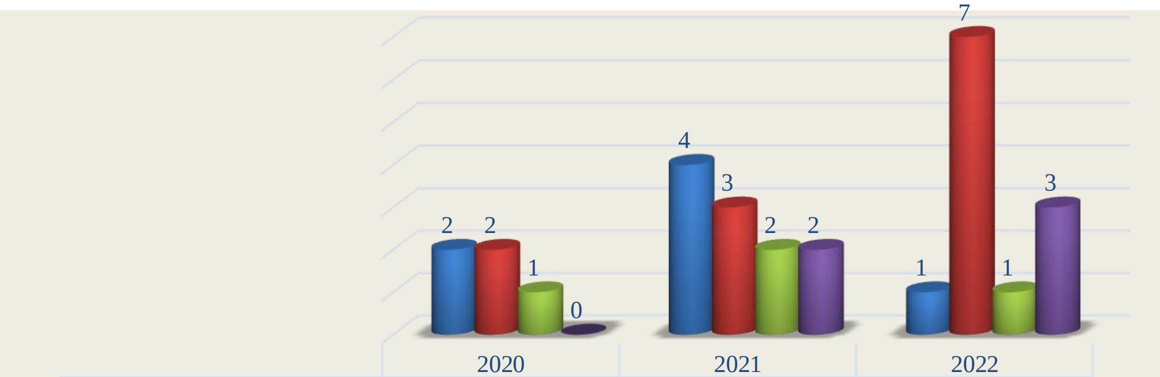

	2020	2021	2022
Жинақ	2	4	1
Буклет, брошюра	2	3	7
Конференция материалдары	1	2	1
Флаер	0	2	3

Жинақ ■ Буклет, брошюра ■ Конференция материалдары ■ Флаер

7.2 Музей-қорық ұйымдастырған конференциялар, дөңгелек үстел және семинарлар

2022 жылғы 12 сәуірде ҚР Мәдениет және спорт министрлігі Мәдениет комитетінің «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей қорығы» РМҚК ұйымдастыруымен «Сарайшық оқулары - 2022» республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясы өткізілді. Конференцияға Махамбет ауданы әкімінің орынбасары С.Е. Аманшиева қатысып, конференция жұмысының сәтті өтуіне лебізін білдірді. Пленарлық мәжілісте Х. Досмұхамедов атындағы Атырау мемлекеттік университетінен т.ғ.д., профессор Л.Бердіғожин «Қазақстандағы қуғын-сүргін және оның зерттеу мәселелері», т.ғ.к., профессор Ш. Нағымов «Мұрат Мөңкеұлы шығармашылығындағы Алтынордалық деректер», т.ғ.к., археолог М. Касенов «Таскешу» керуен-сарайы, Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университетінің доценті, т.ғ.к., Ж. Ерназаров «К вопросу о применении метода археолого-этнографической аналогии в археологических исследованиях (на примере городища Сарайшық)», «Әзірет Сұлтан» мемлекеттік тарихи-мәдени қорық-музейінің ғылыми қызметкері Б.Байболов «Музей қорындағы жазба мұралары», Ақтөбе облысының мемлекеттік архивінің ғылыми қызметкері, магистр Д.Сарбаев «Становление и развитие Актюбинского губернского отдела народного образования (1920-е гг.)», дарынды балаларға арналған №30 мектеп-гимназиясының тарих пәні мұғалімі, магистр (Атырау қаласы) М. Утепкалиева «Тарих сабақтарында өлкетану материалдарын қолдану», «Сарайшық» музей-қорығы ғылыми қызметкер, магистр А. Жұмабаев «Қасым ханның жерленген орнын іздеу және оның алғашқы нәтижелері» тақырыптарында тың баяндамалар жасады. Конференцияға баяндамасын ұсынған әр қатысушы өз өлкесі тарихын тың деректермен толықтырды. Конференциясының секциялық отырыстарында өлкетанушылар, мектеп мұғалімдері мен оқушылар баяндама жасады. Секция отырысы соңында қатысушыларға сертификаттар табысталды.

2022 жылғы 23 маусымда «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы «Ортағасырлық Сарайшық археологиясының мәселелері» атты дөңгелек үстел ұйымдастырды. Дөңгелек үстелге ҚР БҒМ Ғылым комитетінің Ә. Марғұлан атындағы Археология институтының бас директоры, т.ғ.к. А. Оңғар және мекеменің ғылым жөніндегі орынбасары Т. Мамыров, «Қазқайтажаңарту» ШЖҚ РМК ғылыми-зерттеу және жобалау филиалының басшысы Б. Мыржиев, РФ Астрахань қаласынан археолог В. Плахов, Х. Досмұхамедов атындағы Атырау университетінің ғылым және халықаралық байланыстар жөніндегі проректоры Е. Айболдинов, т.ғ.к. Ж. Мұстафин, археолог, т.ғ.к. М.

Касенов, т.ғ.к. Г. Қайырғалиева, археолог, магистр А. Заинов, Атырау облысы тарихи-мәдени мұраны зерттеу орталығы қызметкерлері М. Әбдіғалиев, Ғ. Базарбаев және музей-қорық қызметкерлері қатысты. Жиында Атырау өлкесіндегі, Сарайшық қаласындағы археологиялық қазба жұмыстары және олардың өзекті мәселелері туралы ашық әңгіме болды. Облыста археолог мамандар дайындау мәселелері, зерттеу жұмыстарын ғылыми айналымға енгізу мәселелері талқыланды.

2022 жылдың 8 шілдесінде «Өткеніміз болашақтың тілімен: тарихи экспозициялардағы жаңа медиа» ғылыми-тәжірибелік семинарын өткізілді. Семинардың мақсаты – өткен тарихтың мән-мағынасы мен эстетикасын заманауи өнер мен техника арқылы жеткізу тәсілдерін талқылау, тәжірибе алмасу, музей келушілерінің санын арттыруға тиімді бағыттарды енгізу.

Семинарға «Отырар» мемлекеттік археологиялық музей-қорығы, Абайдың «Жидебай-Бөрілі» мемлекеттік тарихи-мәдени және әдеби-мемориалдық музей-қорығы, «Ботай» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы, «Бозоқ» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы, «Ежелгі Тараз ескерткіштері» тарихи-мәдени мемлекеттік қорық-музейі, «Есік» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы, "Ордабасы" тарихи-мәдени ұлттық музей-қорығы, Қызылорда облыстық тарихи-өлкетану музейі, Атырау облысы тарихи-өлкетану музейі, Атырау облыстық Ш.Сариев атындағы көркемсурет және қолданбалы-сәндік өнер музейінің өкілдері қатысты. Тақырып аясында Абайдың «Жидебай-Бөрілі» мемлекеттік тарихи-мәдени және әдеби-мемориалдық музей-қорығының ғалым-хатшысы Р. Елекенова «Заманауи үлгіде жасақталған музей», «Отырар» мемлекеттік археологиялық музей-қорығының ғылыми қызметкері Д. Жұмаханұлы «Музей – ел тарихының айнасы», Атырау облысы тарихи-өлкетану музейінің ғылыми-зерттеуді қамтамасыз ету (қазіргі заман тарихы) секторының маманы, т.ғ.к. А. Карамурзина «Өткеніміз болашақтың тілімен: тарихи экспозициялардағы жаңа медиа», Қызылорда облыстық тарихи-өлкетану музейінің ғылыми қызметкері Г. Оразалиева «Сырдарияның төменгі ағысында орналасқан ортағасырлық батпақты қалалар», «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығының бас қор сақтаушысы О. Сағынбаева «Музейдің жаңа жобалары» атты баяндамалар жасады.

2022 жылғы 21 қыркүйекте Қазақстан және Ресейдің белгілі ғалымдарының қатысуымен «Көне керуен жолдары және оның бойындағы археологиялық ескерткіштерді зерттеу мәселелері» тақырыбында далалық семинар өтті. Семинар Сарайшық елді мекенінен 20 шақырым жерде жаңадан анықталған Қарағайлы мекенінде ұйымдастырылды.

Шараға археолог, тарих ғылымдарының докторы, профессор М. Елеуов (Қазақстан, Алматы), тарих ғылымдарының докторы, профессор Ә.Қ. Мұқтар (Қазақстан, Сарайшық), тарих ғылымдарының докторы, қауымдастырылған профессор Ұ.Т. Ахметова (Қазақстан, Атырау), нумизмат тарих ғылымдарының кандидаты, профессор П.Н. Петров (Ресей, Москва), археолог В.В. Плахов (Ресей, Астрахань), тарих ғылымдарының кандидаты М.С. Қасенов (Қазақстан, Атырау), этнограф, тарих ғылымдарының кандидаты, доцент Ж. Ерназаров (Қазақстан, Орал қ.), археолог, өлкетанушы А. Тұрарұлы, археолог, магистр А. Жұмабаев, Ж. Байғалиев, Н. Жексенбаев және БАҚ өкілдері қатысты. Семинар барысында ғалымдар Қарағайлы ескерткішіне байланысты мазмұнды ойларымен бөлісті. Археологтар М.Елеуов және В.Плахов бұл аймақта сауда жолы бойында үлкен мекен болғандығын айта келе, табылған ғимаратты мазар деп болжайтын пікірін білдірді. Нумизмат П.Петров сол жердің өзінде табылған тиындарға байланысты, бұл тиындар Өзбек ханның билігі кезіне жатады деді. Археолог М.Қасенов «бұл аймақта Сарайшықтан басқа күйген кірпіштен жасалған осындай кешен алғаш кездескенін» айтты. Жиын соңында ғалымдар анықталған мекенді зерттеу, сақтау және қайта қалпына келтіру туралы пікір білдірді.

2022 жылғы 22 қыркүйекте Сарайшықтан оңтүстік бағытқа шыққан далалық семинарға қатысушылар Қарабай, Жорғатай қорымы маңында зерттеу-барлау жұмыстарын жүргізді. Барлау жұмыстары барысында Жорғатай қорымы маңынан анықталған алтынордалық мекеннің жәдігерлеріне сараптама жасады. Жұмыс барысында ғалымдар Х. Досмұхамедов атындағы Атырау университетімен бірлесіп дөңгелек үстел өтті. Университетте профессор М. Елеуов «Қазіргі қазақстандық археология ғылымы», нумизмат П. Петров «Сарайшық қаласының нумизматикасы», археолог В. Плахов «Археология ғылымындағы өзара ғылыми байланыстар», этнограф Ж. Ерназаров «Жоғары оқу орындары арасындағы ғылыми байланыстар» тақырыбында сөз сөйледі.

Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі Мәдениет комитетінің «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей қорығы» РМҚК ұйымдастыруымен Сарайшық ауылына қарасы мекемелерінің қатысуымен «Жемқорлық қоғам дерті» атты дөңгелек үстел өтті.

2022 жылдың 17 қарашасында «Сарайшық» музей-қорығы ағымдағы жылы жүргізілген археологиялық зерттеу жұмыстарының ақпараты, нәтижелері және жетістіктерін қорытындылау мақсатында «Археологиялық зерттеу жұмыстарының нәтижелері» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік онлайн конференция өткізді.

Шараға «Астана» халықаралық университеті, PhD Е. Кариев «Қызылқоға ауданы Миялы қорымындағы 2022 жылғы зерттеулердің алғашқы қорытындылары», Назарбаев университетінің ассистенті, докторант А. Жүнісханов «Ақбауыр II қонысында 2022 жылы жүргізілген далалық зерттеулердің алғашқы қорытындысы», «Ботай» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығының аға ғылыми қызметкері Қ. Абильмаликов «Археологические исследования на поселении Ботай в 2022 году», Атырау облыстық тарихи-өлкетану музейінің археология ғылыми-зерттеу секторының ғылыми қызметкері, т.ғ.к., археолог М. Қасенов «Атырау облысы тарихи-өлкетану музейінің 2022 жылға археологиялық барлау жұмыстары», Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ докторанты А. Молдахмет «Сырдарияның төменгі ағысындағы Алтын Орда дәуірінің қалаларына жүргізілген археологиялық зерттеулер», «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығының бас инспекторы, археолог А. Тұрарұлы «2022 жылы «Сарайшық» музей-қорығының жаңадан анықтаған археологиялық ескерткіштері» және «Сарайшық» музей-қорығының ғылыми қызметкері, магистр Ж. Байғалиев «Сарайшықтағы №3 қазба орнында жүргізілген жұмыстар» тақырыбында баяндамалар жасалды. Жиын соңында қатысушылар сұрақтарына жауаптар беріліп, өзара пікір алмасылды. Одан өзге, конференцияны жыл сайын өткізіп тұруға ұсыныс жасалып, мазмұнды ойлар қорытындыланды.

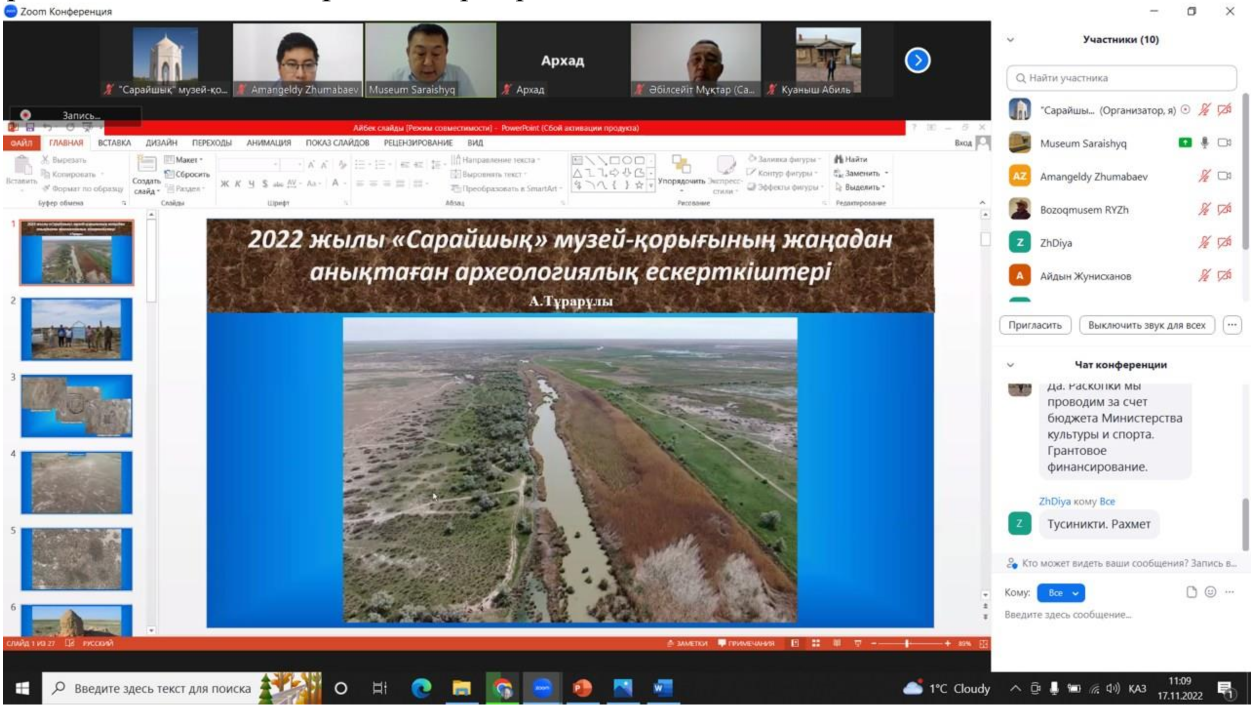

«Ортағасырлық Сарайшықтың бас жоспарын» талқылауға арналған 2022 жылдың 22 қарашасында дөңгелек үстел өтті. Жиналғандарды ортағасырлық Сарайшықты дамытудың бас жоспарымен «Қазқайтажаңарту» ШЖҚ РМК ғылыми-зерттеу және жобалау филиалының басшысы Б. Мыржиев таныстырды. Жоспарды талқылауға археологтар, өлкетанушылар, облыстық мекемелер басшылары, Сарайшық ауылдық округі әкімі, ауылдың белсенді ақсақалдары қатысты. Пікірталас барысында ауыл тұрғындары атынан көне деректерде жазылған мұнараларды бас жоспарға енгізу, ортағасырлық Сарайшықтағы әулиелердің орнына белгі орнату, ескерткіш орнын абаттандыру, қала орнындағы зиратты қоршау туралы ұсыныстар айтылып, назарға алынды.

7.3 Музей-қорық қызметкерлерінің конференция, дөңгелек үстелдерге, форумдарға, жас ғалымдар байқауына қатысуы

2022 жылы 24 ақпанда ғылыми қызметкер Ж.Байғалиев Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университетінде ұйымдастырылған ғылыми кітапхана қорына қосылған «Жаңа гуманитарлық білім. Қазақ тіліндегі 100 жаңа оқулық» жобасы аясында мемлекеттік тілге аударылған кітаптарды талдауға қатысты. Бас қосуда т.ғ.д., Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университетінің профессоры У.Ахметова, Ж.Байғалиев және тарих мамандығының 4-ші курс студенті И.Айса Л. Джордpraнованың «Тарихи білім: пәні және

зерттеу әдістері» атты кітабының жалпы мазмұнын және тараулардың негізгі мағынасын талқылады.

Жас ғалымдарға арналған облыстық, республикалық ғылыми жобаларға қатысудан бөлімнің кіші ғылыми қызметкері Ж.Байғалиев 4-6 сәуір аралығында Алматы қаласында өткен «Фараби әлемі» студенттер мен жас ғалымдардың халықаралық ғылыми конференциясы аясында республикалық байқауға қатысты. Байқауда «Түркі әлеміндегі Сарайшық: тарихы және ұрпақтар сабақтастығы» ғылыми жобасы бойынша баяндама жасап жүлделі II орынды иеленді.

Бас инспектор А.Тұрарұлы Алматы қаласында 12 сәуір - Ғылым қызметкерлері күні аясында өткен «Марғұлан оқулары – 2022» халықаралық ғылыми-практикалық конференциясына қатысты. Шараны ұйымдастырушылар - Ә.Марғұлан атындағы Археология институты мен Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті. Конференцияға еліміздегі және шетелдегі жетекші ғалым археологтар қатысты. Конференцияда А. Тұрарұлы Сарайшықта 2021 жылы атқарылған археологиялық жұмыстар қорытындысы бойынша баяндама жасады.

12 сәуір Ғылым қызметкерлері күні "Сарайшық" мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы директоры, тарих-ғылымдарының докторы, профессор Ә.Мұқтар Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Ғылым қызметкерлер күніне арналған “Жаңа Қазақстан -қуатты ғылым” тақырыбындағы жиынына қатысты.

12 мамырда Қазақстан Республикасы Ұлттық музейі Мәдениет және спорт министрі Д.Ә.Абаевтың қатысуымен «Қолданыстағы заңнама контекстіндегі археологияның өзекті мәселелері» тақырыбында конференция ұйымдастырылды. Конференцияға еліміздегі белді археологтар, облыстардағы тарихи-мәдени ескерткіштерді зерттеу, сақтаумен айналысатын мекемелер, музей-қорықтар басшылары қатысты.

Маңызды мәселелер көтерілген жиында «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығының директоры, т.ғ.д. Ә.Мұқтар сөз сөйлеп, археологиялық зерттеулердің жүйелілігін қалыптастыру, яғни қазба-консервация-музейлендіру бағыты бойынша жұмыстар жүргізуді, шетел архивтеріндегі елімізге қатысты дереккөздерді алдыру жөнінде, тарихи тұлғаларды зерттеу ісінде радиокөміртегі әдісімен уақытын анықтау, генетикалық зерттеулермен тегін анықтау зертханаларын елімізде құру қажеттілігі туралы өзекті мәселелерді айтып өтті. Сондай-ақ, мәдени құнды заттар табылған жағдайда тапқан тұлғаның оны мемлекетке өткізіп алу мәселесін де көтерді.

Конференцияны қорытындылаған министр Д.Абаев археологтарға алдағы жаңа маусымда жаңа мол олжалар ашуды тіледі.

Музей қызметкерлері арасында өтетін танымдық дәрістерге, семинар-тренингтерге, т.б. шараларға қызметкерлерді қатыстыруды қамтамасыз ету мақсатында 25 мамыр күні "Сарайшық" мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы қызметкерлері Ж.Байғалиев, Ә.Шеркешбаева және Н.Қартанбаева Қазақстан Республикасы Ұлттық музейі ұйымдастырған "Музей дәстүрлері, процестері, инновациялық және шығармашылық идеялары" тақырыбындағы республикалық онлайн-форумға қатысты. Форум жұмысы барысында музей мамандары қор жұмыстары, музейлік туризм, экскурсия қызметі, музейлік педагогика, музейлік менеджмент, маркетинг және музейдегі ғылыми-зерттеу жұмысы бағыттарында баяндамалар жасалды.
https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/photos/pcb.5500302559982637/5500301949982698/

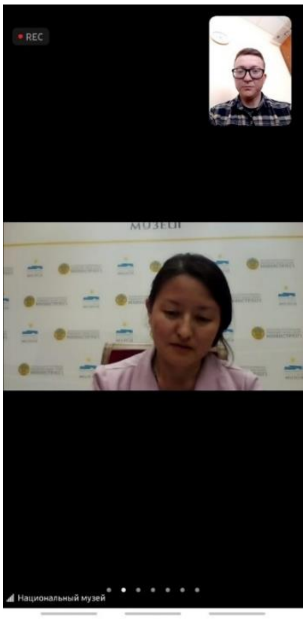

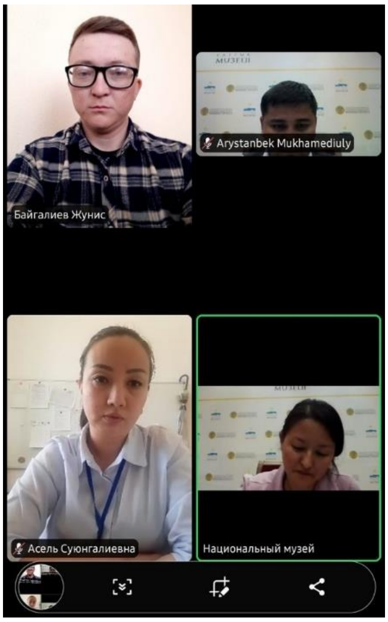

«Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы директоры т.ғ.д., профессор Ә.Мұқтар 2022 жылғы 27-28 мамырда Алматы қаласында «Ұлт рухы – ұрпақ мұраты» тақырыбындағы Қазақстанның І Мәдениет форумы аясында «Музейлердің жаңа Қазақстанды құрудағы рөлі» атты секция жұмысына қатысты. Форумның музей жұмысы бойынша секциясы Ә.Қастеев атындағы Қазақстан Республикасы мемлекеттік өнер музейінде өтті. Жиынға ҚР Мәдениет және спорт министрлігі Мәдениет комитетінің басшылары, ғалымдар мен музей қызметкерлері, мәдениет саласының мамандары шақырылған.

“Сарайшық” мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы директоры, т.ғ.д., профессор Ә.Мұқтар Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті КЕАҚ “Х.Табылдиев атындағы Каспий өңірінің тарихы, археологиясы және этнологиясы” ҒЗИ, Ш.Ш.Уәлиханов атындағы тарих және этнология институты, Абай атындағы Қазақ педагогикалық университеті, Атырау облысы тарихи-мәдени мұраны зерттеу орталығы, Атырау қалалық әкімдігінің ұйымдастыруымен өткізілген “Атырау қаласының тарихы: бастауы мен бүгіні” атты дөңгелек үстелге қатысты. Дөңгелек үстелде Атырау облысы тарихының келелі мәселелері туралы айтты. Соның ішінде Сарайшық тарихын, Қасым ханның Сарайшық тарихындағы рөлі және Атырау қаласы тарихының жаңа беттерін жаңаша пайымдады.

9 маусымда кіші ғылыми қызметкері Ж.Байғалиев Түркістан облысы Шәуілдір кентінде «Отырар» мемлекеттік археологиялық музей-қорығы ұйымдастырған «Қолөнер-халық қазынасы» атты республикалық қолөнер шеберлері жәрмеңкесіне қатысты. Жәрмеңкеде республикамызға белгілі ағаш, терімен айналысатын шеберлер, тігіншілер мен зергерлердің шеберлік сабақтарына қатысып, өнер туындыларын жасау жолымен танысты.

17 маусымда Ш. Уалиханов атындағы тарих және этнология инситутының ұйымдастыруымен "Атырау облысы тарихының өзекті мәселелері" атты халықаралық ғылыми-практикалық конференция өтті. Онлайн режимде өткен шараға "Сарайшық" музей-қорығының директоры, т.ғ.д., профессор Әбілсейіт Мұқтар қатысып, ортағасырлық Сарайшық қаласының еліміз тарихындағы маңызы туралы баяндама оқыды. Гранттық жоба негізінде жарық көретін "Атырау облысының тарихы" үш томдығын дайындауға арналған шараға Алматы, Нұр-Сұлтан, Атырау, Орал, т.б.қалалардан тарихшы ғалымдар талқылауға қатысты.

2022 жылдың 22 маусымында музей-қорық директоры, т.ғ.д., профессор Ә.Мұқтар 7 том «Тәуелсіз Қазақстан» (Қазіргі Қазақстан тарихы 1991-2022 жж.) академиялық басылымының талқылау жиналасына қатысты.

6 тамыз күні “Сарайшық” мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығының қызметкері Т. Мұғиев РФ Тюмень облысы Тоболск қаласында өткен Сібір татарларының XIII Халықаралық “Искер-жыен” фестивалі аясында ұйымдастырылған “Историческая судьба Искера” XIV бүкілресейлік ғылыми-практикалық конференциясына қатысты. Конференция жұмысында "Сарайшық" музей-қорығы атынан сөз сөйлеп, Сарайшықпен байланысқан Қазақ хандығының, Ноғай ордасының Сібір хандығымен, оның астанасы Искер қаласымен тарихи-мәдени байланысы туралы баяндап, "Сарайшық" музей-қорығы атынан естелік сыйлықтар табыстады.

21 қазанда «Сарайшық» музей-қорығының ғалым-хатшысы А.Жұмабаев «Ботай» музей-қорығының ұйымдастыруымен 25-қазан – Республика күніне арналған «Қазақстан Республикасының қалыптасуы және тарих ғылымының даму аспектілері - стратегия, перспективалар» атты республикалық ғылыми-тәжірбиелік конференцияға қатысты. Конференция барысында А. Жұмабаев 2022 жылы көне Сарайшықта атқарылып жатырған археологиялық жұмыстар туралы баяндама жасады.

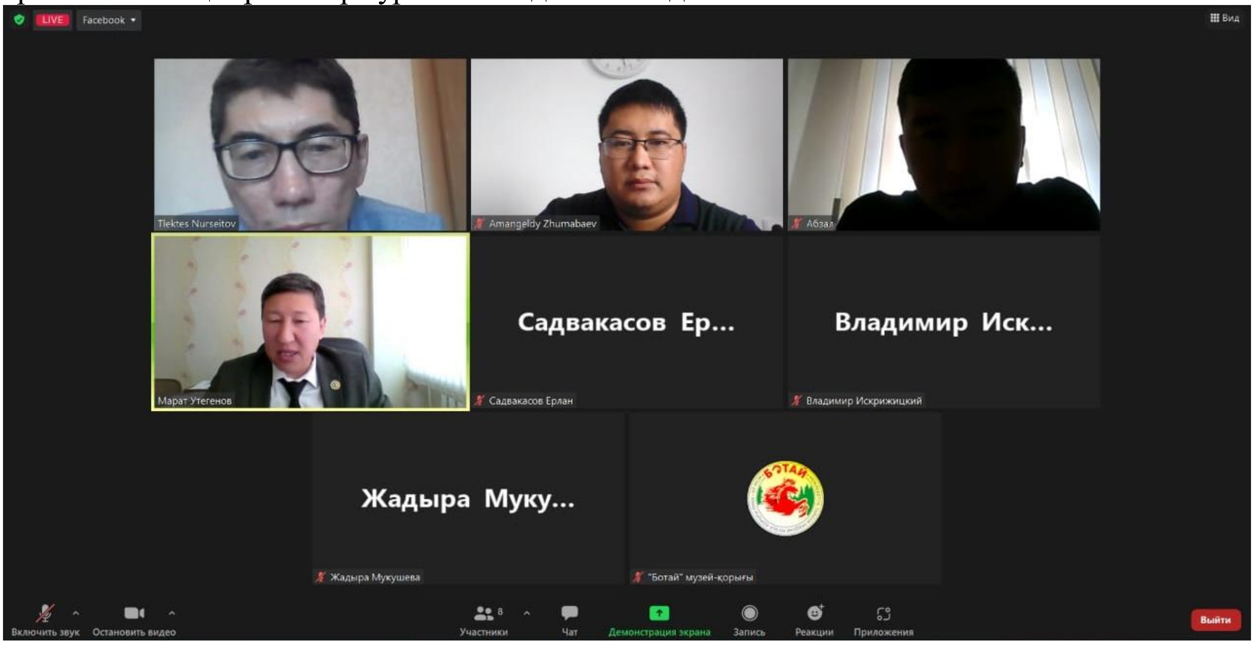

2022 жылдың 23-25 қарашасында тарихи-мәдени мұраларды қорғау бөлімінің ғылыми қызметкері Байғалиев Жүніс Алматы қаласында Қазақстан Республикасы Мемлекеттік орталық музейі ұйымдастырған «Қазіргі отандық музей: жаңа тәсілдер мен өзекті іс-тәжірибелер» атты музей қызметкерлеріне арналған республикалық ғылыми-әдістемелік семинар-тренингіне қатысты. Семинар – тренингке кезінде сарапшы-тренерлер ғылыми зерттеулердің өзектілігі, музейлік ғылыми экспедицияларды ұйымдастыру, ғылыми-қор және реставрация жұмысының жалпы әдістемелік мәселелері, музей педагогикасы, музейлік менеджмент және маркетингті дамыту тәжірибелерімен таныстырып, арнайы сертификатпен марапаттады.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МЕМЛЕКЕТТІК ОРТАЛЫҚ МУЗЕЙІ

ҮЗДІК ЖОБА ОРЫНДАУШЫ

Жүніс Байғалиев

Қазақстан Республикасы Мемлекеттік Орталық музейі
Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігінің қолдауымен
музей қызметкерлеріне арналған
«Қазіргі отандық музей: жаңа тәсілдер мен өзекті іс-тәжірибелер»
тақырыбында өткен республикалық ғылыми-әдістемелік
семинар-тренингте **«Үздік жоба орындаушы»**
номинациясымен марапаттады.

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік
орталық музейінің директоры
_____________ Р. Харипова
23-25 қараша 2022 ж.

«Сарайшық» музей-қорығының қызметкерлері А. Тұрарұлы мен А. Жұмабаев Ақтөбе қаласында өтіп жатқан «Еуразия тарихы мен мәдениеті аясындағы Арал-Каспий аймағы» ІІІ Халықаралық ғылыми конференциясының жұмысына қатысты. Секциялық отырыста А.Тұрарұлы музей-қорықтың 2022 жылы жүргізген археологиялық жұмыстары туралы баяндамасын талқыға салды.

8 қарашада "Сарайшық" мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығының қор сақтаушысы Т. Мұғиев Атырау облыстық Ш.Сариев атындағы көркемсурет және қолданбалы-сәндік өнер музейінің құрылғанына 30 жыл толуына арналған «Сариев оқулары: Музейдегі мәдениет әлемі» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференцияға қатысып, "Сарайшық музейінің халықаралық байланысы" тақырыбында баяндама жасады.
https://www.facebook.com/photo/?fbid=502497975237786&set=pcb.502498878571029

Қор сақтаушы Т. Мұғиев 9 желтоқсан күні ҚР Мәдениет және спорт министрлігіне қарасты "Отырар" мемлекеттік археологиялық музей-қорығының" ұйымдастыруымен өткен «Археологиялық ескерткіштерді зерттеу, сақтау және қайта жаңғырту мәселелері» тақырыбындағы халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияға қатысты. Жиында "Сарайшық" музей-қорығының халықаралық деңгейде атқарған жұмыстары туралы "Сарайшық музейінің халықаралық мәдени ынтымақтастығы" тақырыбында баяндама жасады.

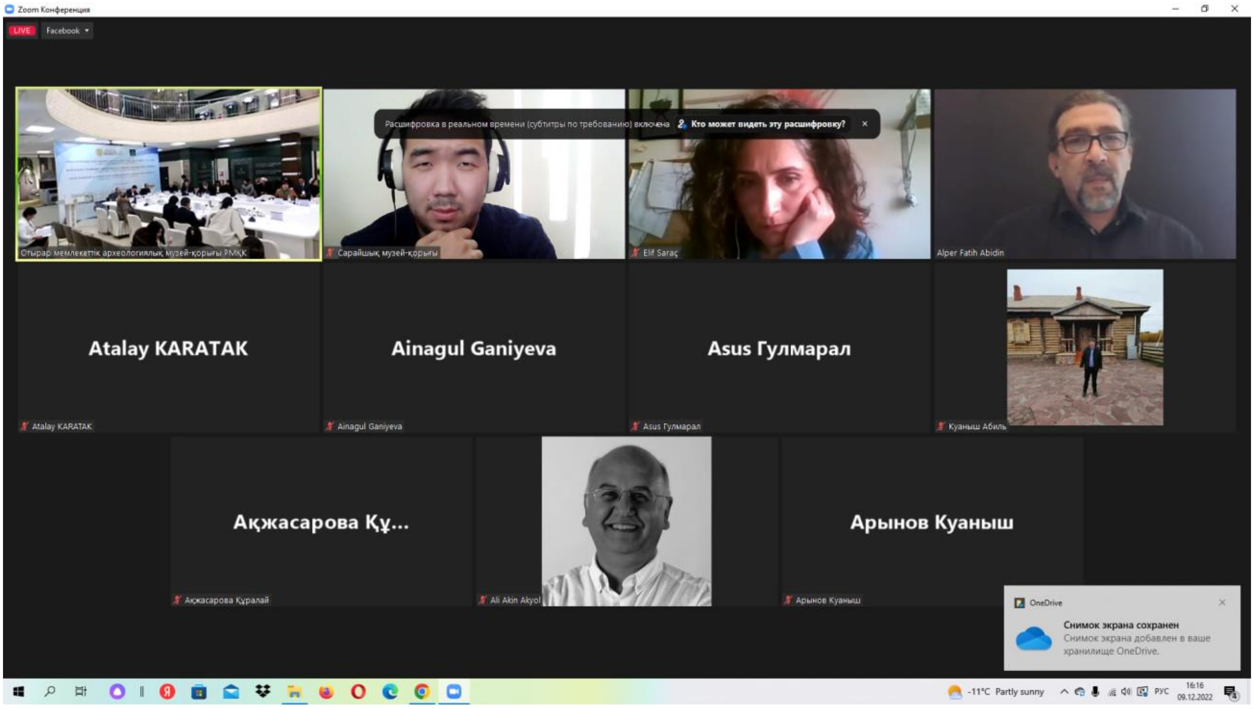

13 желтоқсанда «Сарайшық» музей-қорығының ғылыми қызметкері Ж.Байғалиев «Берел» мемлекеттік тарихи – мәдени музей-қорығы ұйымдастырған «Қорғандар құпиясы» атты республикалық дөңгелек үстелге қатысты. Шара онлайн форматта өтті. Дөңгелек үстел аясында «Сарайшық» музей-қорығындағы археологиялық, ғылыми зерттеулер және мәдени шаралар туралы баяндама жасады.

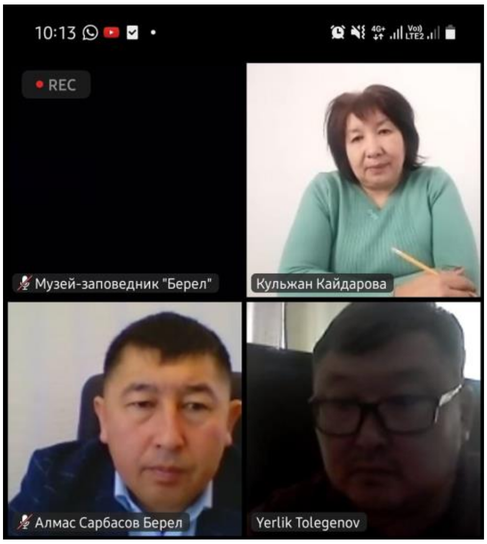

14 желтоқсанда ғылыми қызметкер Ж. Байғалиев «Ботай» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығының ұйымдастыруымен өткен «Археологиялық нысандарды сақтау және дәріптеу және оларды мұражайландыру» атты республикалық онлайн конференцияға қатысып, «2022 жылғы «Сарайшық» музей-қорығының далалалық барлау экспедициялары нәтижелері» тақырыбында баяндама жасады.

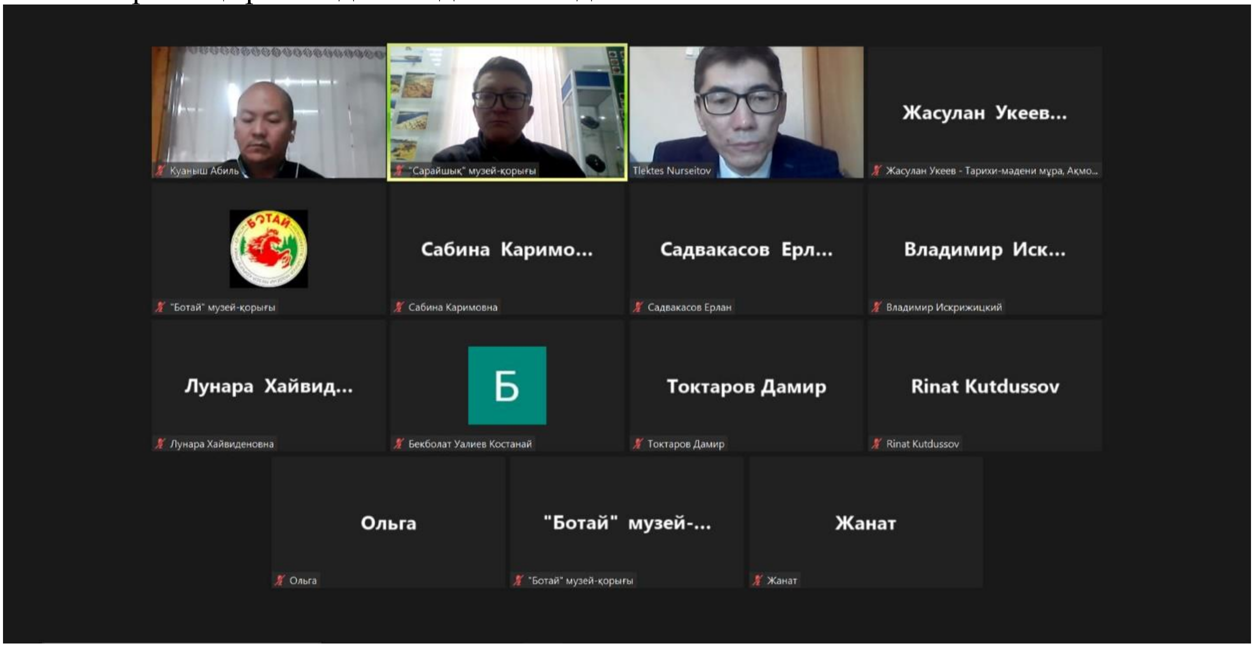

14 желтоқсанда «Сарайшық» музей-қорығының директоры т.ғ.д., профессор Ә. Мұқтар және ғылыми қызметкер Ж. Байғалиев 16-желтоқсан - Қазақстан Республикасы Тәуелсіздік күніне орай Махамбет ауданындағы Д. Төленов атындағы мектеп-гимназиясы ұйымдастырған «Тәуелсіздік айбынды ел» атты дөңгелек үстелге қатысып, баяндама жасады.

8 Мәдени білім беру, дәрістер

Музей-қорық жылдық жоспарға сай 40 дәріс өткізді. Былтырғы жылы осы уақытта 42 дәріс өткен еді, себебі музей шектеу шараларына байланысты жұмыс форматын онлайнға ауыстырған.

«Жас археолог» үйірмесі аясында 21 қаңтарда «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығының ғылыми қызметкері Ж. Байғалиев Атырау қаласындағы №9 жалпы білім беретін Ш.Уәлиханов атындағы орта мектептің 7-11 сынып оқушыларына онлайн форматта дәріс оқыды. Дәрісте оқушыларға алдымен музей-қорық көрме залынан орын алған жәдігерлер туралы мәліметтер беріп, «Жас археолог» үйірмесінің қызметі және мақсат-міндеттерімен таныстырды.

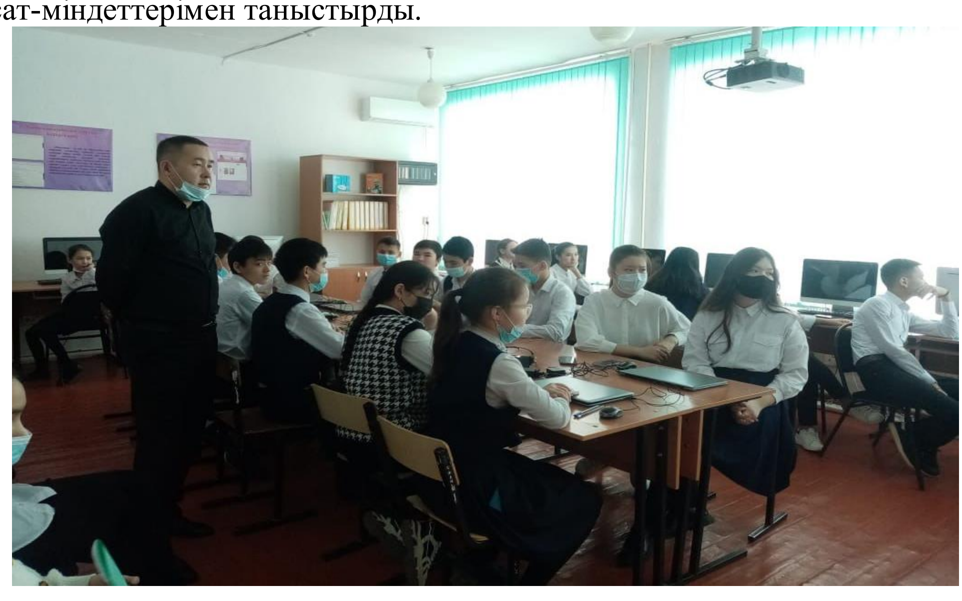

«Сарайшық» музей-қорығы «Жас музейтанушы» үйірмесінің жоспарына сай Атырау қаласындағы А.С.Пушкин атындағы №20 мектеп-лицейдің 8 сынып оқушыларына «Сарайшықтың алғашқы өлкетанушылары» тақырыбымен дәріс өткізді. Дәрісте Сарайшық тарихын насихаттап, ізденіс танытқан жергілікті өлкетанушылар Мұстажап Намазғалиев, Қуанғали Жұмалиев, Молдаш Бердімұратов, Жанұзақ Ғизатов туралы деректер айтылды.

Жұмыс жоспарына сәйкес көрнекті қоғам қайраткерлері М.Мәметова, Р.Бағланова, Х.Доспанованың туғанына 100 жыл мерейтойына арналған «Ұрпаққа үлгі болар қазақтың қайсар қыздары» шарасын өткізді. 8 наурыз - Халықаралық әйелдер күніне орай Қ.Карашаұлы атындағы Сарайшық орта мектебінде дәрістер өткізілді. Дәріскерлер О.Сағынбаева мен Т.Мұғиев мектептің 7, 9, 11 сынып оқушыларына сан қатпарлы тарихымызда аты алтын әріппен жазылған ханымдар туралы баяндап, әсерлі әңгімелеп берді.

«Сарайшық» музей-қорығы Қ.Карашаұлы атындағы Сарайшық орта мектебіндегі тарих апталығы аясында «Назардағы нәрсе» айдарымен бір жәдігер көрмесін өткізді. Көрмеде жәдігерлермен таныстырушы Н.Қартанбаева оқушыларға музей қорындағы торсық, қамшы, түбектің тарихымен таныстырды. Сонымен қатар «Дәріскерлер лигасы» айдарымен музей қор сақтаушысы О.Сағынбаева бір оқиға желісімен 5 сынып оқушыларына дәріс оқыды. Осы апталықта музейдің ғылыми қызметкері А.Жұмабаев Сарайшық археологтарының қазба жұмыстары туралы дәріс өткізді.

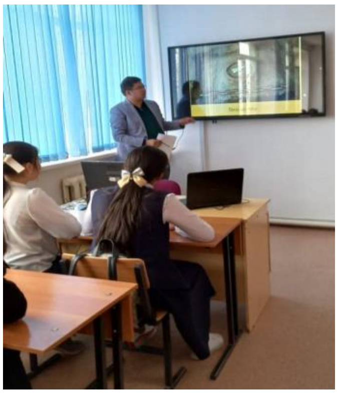

Музей-қорықтың аға ғылыми қызметкері, нумизмат П. Петров музей қызметкерлеріне «Жошы Ұлысы нумизматикасы мен Сарайшықтағы ақша сарайы» атты дәрісін өткізді. Дәріс барысында алтынордалық тиындар ерекшеліктері, тиындардың сол кездегі қолданысы туралы, мыс және күміс тиындар эмиссиясы, олардың құндылығы туралы мазмұнды әңгімелеп берді. Музей экскурсоводтары келушілердің тиындарға байланысты жиі қоятын сұрақтарына жауаптар алды. Дәріс музей қызметкерлері үшін пайдалы, ертедегі ақшаларға қатысты ақпараттарға бай болды.

25 қазанда «Сарайшық» музей-қорығының ғылыми қызметкері Ж. Байғалиев «Жас археологтар» үйірмесі аясында археологиялық қазба жұмыстарын жүргізу тәсілдері және Сарайшық археологиясы туралы Х. Досмұхамедов атындағы Атырау университеті студенттеріне дәріс оқыды. Сондай-ақ далалық қазба жұмыстары жағдайымен қазбаның басында таныстырды.

«Сарайшық» музей-қорығы жылдық жоспарға сай «Дәріскерлер лигасының» кезекті санын Сарайшық музейінің атқарып отырған жұмыстарына арнады. Музей археологтарының осы жылы жүргізген жұмыстары мен жетістіктері, ғылыми қор және музей қызметі бөлімінің «Назардағы нәрсе», «Музейге-сый», «Дәстүрмен кездесу», «Уақыт үзінділері» айдары бойынша ізденістері, сонымен қатар музейдің халықаралық байланысы туралы 16-18 қараша күндері Қ.Карашаұлы атындағы Сарайшық орта мектебінің 6-11 сынып оқушыларына баяндалды.

Ж. Байғалиев Атырау қалалық Ішкі саясат бөлімінің қолдауымен «Жастар рухы» жастар қанаты ұйымдастырған «Ұлттық құндылықтар: тарихи таным құралы ретінде» тақырыбында студент-оқушылармен кездесіп, ортағасырлық Сарайшық қаласы тарихы,

археологиялық қазба жұмыстары және музей-қорықтағы жәдігерлер туралы арнайы дәріс оқып, кері байланыс жасады. Сонымен қатар, музей-қорықтағы «Жас археолог» үйірмесі жұмысы туралы ақпарат берді.

Ғылыми қызметкер Ж. Байғалиев пен қор сақтаушы Т. Мұғиев Атырау қаласындағы Аграрлық-техникалық колледждің студенттеріне ортағасырлық Сарайшық қаласы тарихы мен археологиялық қазба жұмыстары және музей-қорықтың халықаралық байланыстары туралы дәріс оқыды.

15 желтоқсанда ҚР Тәуелсіздігі күні қарсаңында Қ. Дүтбаева атындағы Атырау гуманитарлық колледжі студенттеріне ғылыми қызметкер Ж. Байғалиев ортағасырлық Сарайшық қаласы тарихы және соңғы жылдары жүргізілген археологиялық қазба жұмыстарының нәтижелері туралы дәріс оқыды.

9 Тарихи-мәдени ескерткіштерді қорғау бөлімі

9.1 Тарихи-мәдени ескерткіштерді қорғау жұмыстары

2022 жылдың 15-16 маусым күндері аралығында ортағасырлық Сарайшық қаласының қорғау аумағын анықтау бойынша «Қазқайтажаңарту» ШЖҚ РМК Ғылыми-зерттеу және жобалау филиалының қызметкерлері: сәулет кандидаты Гүлнар Камалова мен архитектор Руслан Комаев Сарайшықта болып ескерткіш шекараларын анықтау жұмысымен айналысты. Ескерткіш аумағы бойынша жергілікті атқарушы органдармен кездесу өтті. Қорғау аймағы құжаттамасы 2022 жылғы қазан айында жасақталып болып, ҚР Мәдениет және спорт министрлігі атынан Атырау облысы әкімдігіне шешім қабылдауға жолданды. Құжаттама бойынша ескерткіш аумағы 90,6 га. Құжаттама жасақтау барысында тарихи-мәдени ескерткіштерді қорғау бөлімі тарапынан барлық ақпараттар, қазба жүргізілген орындар көрсетіліп, олардың ғылыми есептері берілді. Арнайы әуеден түсірілген фотосуреттер жолданды.

Мамырдың 3-12 аралығында Тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау жөніндегі бөлім қызметкерлерінің күшімен ортағасырлық Сарайшық қаласындағы консервацияланған нысандарда құландылардан тазалау жұмыстары жүргізілді. Ортағасырлық кесене мен тұрғын үй бөлмелері құланды қалдықтарынан тазаланды.

Сонымен қатар, 2-10 қарашада 2022 жылы барлық қазба жүргізілген нысандар уақытша жабындылармен жабылып, сақтау шаралары қолға алынды. Ашық аспан астындағы қазба нысандарын ауа райы құбылыстарынан жел, жаңбыр, қар, т.б. әсерінен қорғау мақсатында арнайы тұмшалаушы материалдар қолданылды.

Соңғы жылдары Сарайшық қазбаларынан шыққан адам сүйектерін сақтау мақсатында Сарайшық ауылының батыс жағында орналасқан Құлметен зираты маңындағы арнайы орынға қайта жерлеу қолға алынды. 2017 жылғы – 100 ге жуық, 2019 жылғы – 90-ға жуық, 2021 және 2022 жылғы қазбалар кезінде анықталған – 60-ға жуық адам сүйектері осы жерге жиналып, шұңқырларға көмілді. Сарайшық антропологиялық материалдарымен жұмыс істеуге ниет білдіргендер осы орындағы адам сүйектерін зерттей алады.

9.2 Ғылыми жобалар

«Сарайшық» музей-қорығы қазіргі таңда ғылыми жобаларды сәтті орындауда. Соның нәтижесінде Қазақстан Республикасы Ұлттық Ғылыми кеңесінің 2022 жылғы 21 желтоқсандағы №5, №8 хаттамаларына сәйкес «Сарайшық мемлекеттік тарихи-мәдени музей қорығы» РМҚК-ң Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің 2020-2022 жылдарға гранттық қаржыландыруы бойынша AP08856940 «ГУЛАГ жүйесіндегі Прорва және Астрахань лагерлері (1932-1950 жж.): «тарих, естелік, тағылым» жобасындағы және Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігінің 2021-2023 жылдарға арналған бағдарламалы-нысаналы қаржыландыруы бойынша BR10164208 «Қазақстанның батыс өңіріндегі Алтынордалық қалалар, көне керуен жолдары және керуен-сарайлар: пәнаралық зерттеулер (XIII-XY ғғ.)»

бағдарламасындағы алға қойылған мақсат-міндеттердің орындалуы толық қолдау тапты. Екі ғылыми жобаның жетекшісі тарих ғылымдарының докторы, профессор Ұлжан Ахметова. Жобалар аясында 1 ғылыми жинақ, 3 Скопус және 4 КОКСНВО базасына енетін журналдарағa мақалалар жарияланды, арнайы Қазақстандағы ГУЛАГ лагерлеріне қатысты интерактивті карта жасалды. Оларға қоса жаңадан Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі Мәдениет Комитетінің 2023-2025 жылдарға жариялаған Ғылыми, ғылыми-техникалық бағдарламалар бойынша бағдарламалық-нысаналы қаржыландыруға арналған конкурсқа екі жоба:

1 Каспий өңіріндегі Алтынордалық ескерткіштер тарихи-мәдени мұра контекстісінде (XIII-XV ғғ.) Жетекшісі: т.ғ.д., профессор Ә.Қ. Мұқтар

2 Батыс Қазақстандағы тарихи-мәдени туризмнің кластерлік даму келешегі. Жетекшісі: PhD Э. Имашев

Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары ғылым министрлігінің 2023-2025 жылдарға арналған гранттық қаржыландыру бойынша екі жоба тапсырылды.

1 Астаналық Сарайшық қаласы Жошы Ұлысының тарихи-мәдени мұра контекстісінде (XIII-XVI ғғ.). Жетекшісі: т.ғ.д., профессор Ә.Қ. Мұқтар

2 Каспийдің солтүстік-шығысындағы ГУЛАГ жүйесіндегі ЕТЛ: тарихы және зерттеу қорытындылары (1932-1953 жж.) Жетекшісі: т.ғ.д., профессор Ұ.Т. Ахметова

9.3 Экспедициялар

2022 жылғы 4 сәуірден бастап «Сарайшық» музей-қорығының археологиялық экспедициясы Бұғылөзек, Бақсай, Ащысай, Сарыөзек өзектерінің арнасы бойымен археологиялық барлау экспедициясын жүргізді. Жайық өзенінің салалары боп табылатын тұщы су көздері бойымен жаяу шолып жүріп, кейбір бөліктерін автокөлікпен жүріп, тыңғылықты шолып қаралды. Зерттеу барысында қоныс, тұрақтар мен қыстаулардың орны ізделіп, жаңадан бірнеше археологиялық нысан анықталды. Анықталған нысандардың сипаттамасы, графикалық суреті мен фотосуреттері жасалды. GPS координаттары соғылып, спутниктік картадан орны анықталды. Олар:

1) Қарағайлы мекені. Атырау облысы Махамбет ауданы, Сарайшық ауылынан батысқа 20 км, Таңдай ауылынан оңтүстікке 15 км жерде. Ащысай өзегінің қазіргі кезде кеуіп қалған тармағы бойында орналасқан.

2) Ешім ата тұрағы. Атырау облысы Махамбет ауданы, Талдыкөл ауылынан батысқа 9 км жерде. Тұрақ аумағы 50х60 м. Қазір құрғап қалған Ақтікенсай тармақтары бойында орналасқан.

3) Жорғатай тұрағы. Атырау қаласы Алмалы ауылынан батысқа 7 км. Тұрақ аумағы шамамен 200х100 м. Сарыөзектің ескі арнасының батыс жағында орналасқан.

4) Сарыөзек 1 тұрағы. Атырау қаласы Алмалы ауылынан солтүстік-батысқа 3 км жерде. Тұрақ аумағы 200х120 м. Сарыөзек арнасының оңтүстік жағында орналасқан.

5) Сарыөзек 2 тұрағы. Атырау қаласы Алмалы ауылынан батысқа 5,3 км жерде. Тұрақ аумағы 100х60 м. Сарыөзектің ескі арнасының батыс жағасында орналасқан.

6) Сарыөзек 3 тұрағы. Атырау қаласы Алмалы ауылынан оңтүстік-батысқа 5 км жерде. Тұрақ төбелі биік келген жерде орналасқан, аумағы 130х130 м. Сарыөзек арнасы тұрақты солтүстік және батыс жағынан айналып өтеді.

7) Тоқтар қаласы. Атырау қаласы маңында, Х.Доспанова атындағы Атырау халықаралық әуежайының батыс жағында, Мостовой арнасының солтүстік жағында орналасқан. Ескерткіш аумағы 450х300 м, пішіні төртбұрыш. Бұл жерде ғимараттар орны төбешік боп қалған.

8) Батаға тұрағы. Атырау қаласы Еркінқала ауылынан батысқа 5 км жерде. Бұл жерде XVIII ғасырда казактар балықшылар батағасын орналастырып, теңізден аулаған балықты тұздайтын цех ашқан. Оның өнімдерін желкенді қайықтарымен Астраханға, ішкі Ресейге тасыған екен.

Анықталған нысандарды бір сызық бойымен қосқан кезде Сарайшықтан оңтүстікке тағы бір жол болғаны байқалады. Бұрын Сарай-Бату бағыты мен Қажы-Тархан бағытына қарай жүрген жол болса, енді оңтүстікке, Каспий теңізіне қарай бағыт алған жол болғаны анықталды.

Барлау жұмыстары ҚР Мәдениет және спорт минстрлігінің 2021-2023 жылдарға арналған «Қазақстанның батыс өңіріндегі алтынордалық қалалар, көне керуен жолдары және керуен-сарайлар: пәнаралық зерттеулер (XIII-XV ғғ.)» жобасы (жетекшісі т.ғ.д. Ұ.Ахметова) аясында жүргізілді.

Музей-қорықтың жылдық жұмыс жоспарына сәйкес 1 маусымда бөлім қызметкерлері Сарайшық - Үргеніш аралығындағы көне керуен жолы бойымен зерттеу жұмыстарын жүргізіп археологиялық барлау экспедициясына шықты. Экспедиция Сарайшық – Білеулі – Шеңгелді – Таскешу – Бақашы – Ұшқан – Қосқұдық – Белдеулі – Құсшы тарихи ескерткіштері арқылы жүріп өтті. Экспедицияның құрамында музей-қорық археологтары А.Тұрарұлы, Ж.Байғалиев, А.Жұмабаев, Н.Жексенбаевпен қатар, т.ғ.к., археолог М. Касенов, М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің оқытушысы, PhD, географ Э. Имашев болды. Экспедиция маршруты негізінде алтынордалық кезеңдегі Ұлы Жібек жолының сауда-керуен жолдары зерттеліп, картасы жасақталды. Атырау облысы аумағында Шеңгелді құдығы, Таскешу керуен-сарайы, Бақашы қорымы, Ұшқан қаласы тарихи ескерткіштері зерттелінді. Экспедиция барысында Маңғыстау облысы Бейнеу аудандық музейінде болып арнайы дөңгелек үстел ұйымдастырылды. Дөңгелек үстелге экспедиция мүшелері, музей қызметкерлері және жергілікті өлкетанушылар қатысты. Бейнеу ауданы көлеміндегі Құсшы керуен-сарайы, Барақ және Асау қорымдары, Ақпан үйігі, Белдеулі және Қосқұдық керуен-сарайы тарихи ескерткіштері зерттелді.

Барлау жұмыстары ҚР Мәдениет және спорт минстрлігінің 2021-2023 жылдарға арналған «Қазақстанның батыс өңіріндегі алтынордалық қалалар, көне керуен жолдары және керуен-сарайлар: пәнаралық зерттеулер (XIII-XV ғғ.)» жобасы (жетекшісі т.ғ.д. Ұ.Ахметова) аясында жүргізілді.

«Сарайшық» музей-қорығының ғылыми қызметкерлері 2022 жылы ел аузындағы аңыздарда айтылатын «Секер көл», «Алтын қайық» туралы тарихи деректер бойынша зерттеулер жүргізуді жоспарлаған болатын. Осы мақсатта зерттеу экспедициясы мүшелері танымал ғалымдар, көненің көзін көрген ақсақалдардан кеңес алып, сұхбаттар жүргізіп, көптеген сұрақтарға жауап іздеді. Алдымен, осы аңыз желісі тек Сарайшықта емес, көптеген алтынордалық қалаларға байланысты да айтылатыны анықталды. Сонымен бірге, Сарайшыққа қатысты нақты дәлел 1861 жылғы Сарайшықтың сызбасындағы «Хан көлі» аталған су қоймасының орны. Қазіргі кезбен салыстыра отырып бұл орын Ескі Сарайшық ауылының оңтүстік шетіндегі ойпаң келген жер екені анықталды. Ауыл аумағының кейінгі кезде өсіп, үлкеюіне байланысты көл орны құрғап, біршама тегістелген. Ол жерге тұрғын үйлер, қоғамдық ғимараттар салына бастаған. Қазіргі кезде де біраз аумағы жеке меншікте және мемлекеттік мекеме территориясы саналады. Ауылдың байырғы тұрғыны Г.Әміровтың айтуынша, ХХ ғасырдың 40-шы жылдарына дейін бұл жерде колхоз егінін суаратын арықтар болғаны, айналадағы биік жерлерде түрлі ғимараттар тұрған. Сонымен қатар, ғалымдар, геология-минералогия ғылымдарының докторы, ҚР Жер қойнауының құрметті барлаушысы, марқұм Нәсіпқали Сейітовтен, ауыл шаруашылығы ғылымдарының докторы Болат Мұхамбетовтен, тарих ғылымдарының кандидаты Жеңісбек Мұстафиннен кеңес ала отырып, жер қабатына шурф қазылды. Жер қабатын беткі антропогендік мәдени және төменгі құмды-сазды топырақ құраған. Балық сүйектері, ұлу қабыршағы сияқты көл

табанына тән қалдықтар табылмады. Алдағы уақытта бақылау қазбаларын ауқымды әрі жүйелі түрде жүргізіп тұру қажет етіледі.

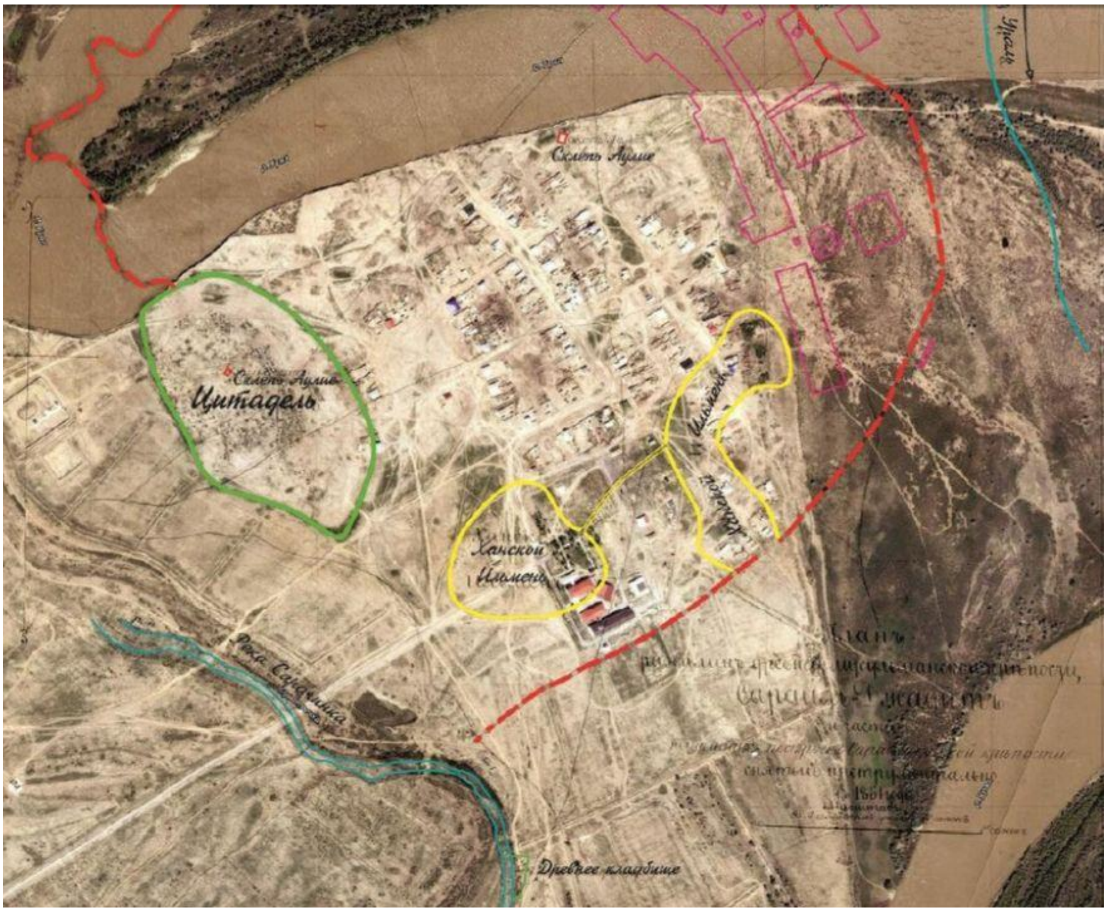

9.4 Архив жұмыстары

Тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау жөніндегі бөлімнің ғылыми қызметкері А.Жұмабаев ақпан айында «ГУЛАГ жүйесіндегі Прорва және Астрахань лагерлері: «тарих, естелік, тағылым (1932-1950 жж.)» жобасы аясында Атырау облысы Полиция департаментінің Арнайы мемлекеттік архиві қорында Прорва-Астрахань лагерлерінің тұтқындар тарихына қатысты құжаттар бойынша ізденіс жұмыстарын жүргізді.

Сәуір айында Өзбекстан Республикасына іс сапар жасалып, Ташкент, Нүкіс қалаларының архивтері мен ғылыми мекемелерінде бөлім қызметкерлері А.Жұмабаев, Ж.Байғалиев жұмыс жасады. Олар ғылыми жоба жетекшісі Ұ.Ахметовамен бірге Өзбекстан Республикасы Ғылым Академиясының Ә. Бируни атындағы Шығыстану институтында, Ә.Науаи атындағы Ұлттық кітапханада және Өзбекстан Республикасы Ғылым Академиясының Қарақалпақстан бөлімі Қарақалпақ гуманитарлық ғылымдар зерттеу институтының оқу залында ізденіс жұмыстарын жүргізді.

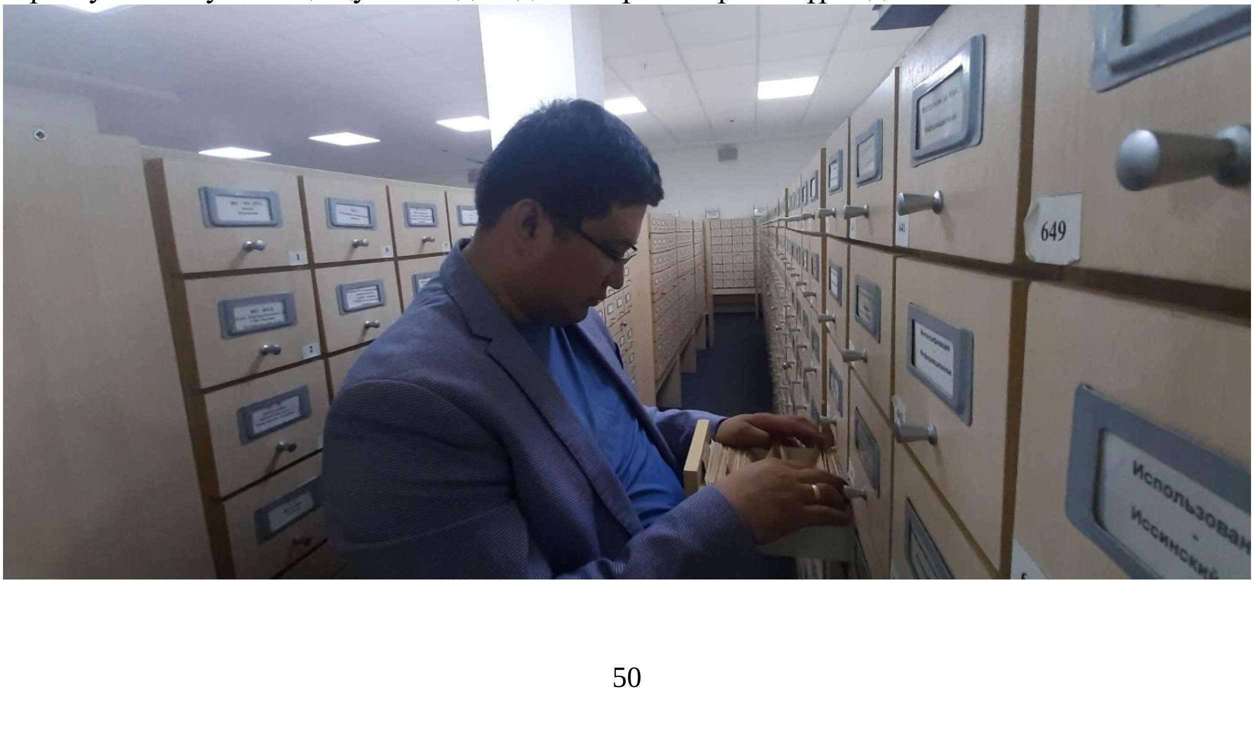

Сонымен қатар, маусым-шілде айларында ғылыми қызметкер А.Жұмабаев ғылыми жоба жетекшісі Ұ.Ахметовамен бірге РФ Мәскеу қаласына, Ресей Федерациясы Мемлекеттік Архивінде Батыс Қазақстанның керуен жолдарына байланысты ізденіс жұмыстарын жүргізіп, ғалымдармен ғылыми байланыстар орнатты.

Сарайшық Сапар орталығындағы музейлендіру жұмыстарының жандану мақсатына байланысты музей-қорықтың ғалым хатшысы А. Жұмабаев Ресей Федерациясы Астрахань қаласындағы Астрахань мемлекеттік біріккен тарихи-сәулет музей қорығына және болашақта Сарайшықтың археологиялық қазбаларына археолог әріптестерді тарту мақсатында 2022 жылдың 18-26 желтоқсан аралығында Астрахань қаласына іс-сапарға барды.

20 желтоқсанда ғылыми қызметкер Ж. Байғалиев пен археолог Н. Жексенбаев Ақтау қаласында арнайы іс-сапарда болып, «Маңғыстау» мемлекеттік тарихи-мәдени қорығында Батыс Қазақстандағы алтынордалық қалалар, керуен-сарайлар және көне орындарға байланысты ғылыми-зерттеу жұмыстарымен танысты.

9.5 Археология жұмыстары

<u>Археологиялық қазба.</u>

1. 2022 жылғы 8 тамыз – 8 қыркүйек аралығында ортағасырлық Сарайшық қаласының археологиялық қазба жұмыстары өткізілді. Қазба жұмыстары №3 қазбада жалғасты. Қазба барысында №1 бөлме мен ғимараттың солтүстік қабырғасы арасында ені 70 см, ұзындығы 4 м болатын дәліз бар екені анықталды. Дәліздің шығыс шетінде тандыр пеш орнатылған. Ғимараттың солтүстік-батыс бұрышының сыртқы жағында қатар орналасқан 2 тандыр пеш ашылды. Бұл тандыр пештер көлемі үлкен боп келеді. Диаметрлері 60 см, биіктіктері де 60 см, қабырғасының қалыңдығы 5 см. Екі пештің арасы 20 см. Қазбаның солтүстік-шығыс жағынан қазылған аумақта, ғимарат сыртында, 3 адамның жеке жерленімдері кездесті және шаруашылық мақсатта қазылған шұңқыр анықталды. Шұңқыр ішінен қыш ыдыс сынықтары, мал сүйектері және ерекше айта кетер нәрсе дөңгелек ойықтар ойылған қойдың жауырын сүйектері табылды. Өңделген жауырын сүйектерінің саны – 9. №5 бөлменің оңтүстігінде №7 бөлме ашылды. Көлемі 510×375 см. Едені саз балшықпен сыланған. Бөлмені тазалау барысында қыш ыдыс сынықтары, мыс тиындар табылды. №8 бөлме №7 бөлменің оңтүстігінде орналасқан. Есігі №7 бөлмеге шығады. Бөлменің батыс жағында дәліз орналасқан. Бөлменің көлемі 310×400 см. Қабырғалар сыртында саз балшықты сылақ іздері бар. Бөлмеде П-тәріздес суфа орналасқан. Суфада тандыр пеш орналасып, суфа ішімен одан екі кан арналары оңтүстік бағытқа шыққан. Кан бөлменің оңтүстік-шығыс бұрышында қабырға ішімен кеткен мұржаға жалғасқан. Бөлмеден мыс тиындар, жылқы бейнесіндегі құлып, 2 шырағдан, қыш ыдыс сынықтары табылды. №9 бөлме алдыңғы бөлмелерден жоғары мәдени қабатта анықталды. Бұл бөлменің есігі солтүстік қабырғаның шығыс жақ шетінде орналасқан, қуыс дәлізге шығады. Есіктен батысқа солтүстік қабырғаға тақала тандыр пеш орналасқан. Бөлменің көлемі 575х475 см. Еден саз балшықпен сыланған. 2022 жылғы қазба жұмыстары нәтижесінде ғимараттың солтүстік шеті анықталды. Ұзын шығыс қабырға №8 бөлменің шетінен үзіліп, ішке кіретін есік орны пайда болды. Ғимарат әр кезеңде

жаңартылып, құрылысына өзгерістер енгізіліп отырған. Көлемі, ішкі құрылысына қарағанда жай тұрғын-жай емес, қонақ қабылдау қызметін атқарған қоғамдық ғимарат деген болжам расқа айналуда.

Қазба жұмыстары ҚР Мәдениет және спорт минстрлігінің 2021-2023 жылдарға арналған «Қазақстанның батыс өңіріндегі алтынордалық қалалар, көне керуен жолдары және керуен-сарайлар: пәнаралық зерттеулер (XIII-XV ғғ.)» жобасы (жетекшісі т.ғ.д. Ұ.Ахметова) аясында жүргізілді.

2. Сарайшықтан батысқа 20 км жерден жаңадан анықталған Қарағайлы мекенінде 20 қазан - 10 қараша аралығында археологиялық қазба жұмыстары жүргізілді. Ескерткіштің батыс жағында биіктігі 40 см-дей болатын төбешік күйіндегі нысанға қазба салынды. Қазба барысында қыш кірпіш пен саман кірпіштен аралас тұрғызылған ғимараттың орны анықталды. Ғимарат 2 бөлмеден тұрады. Үлкен бөлме көлемі 4,8х4,8 м, кіші бөлме көлемі 4,8х2,4 м. Қабырғасының қалыңдығы 1,25 м. Сақталынған биіктігі 80 см. Бөлмелер еденіне қыш кірпіштер төселген. Есігі оңтүстік жағында пештак түрінде орналасқан болса керек. Ғимаратты зерттеу барысында алтынордалық кезеңге жататын мазар екені анықталды. Қабырғалардың сыртқы жағы түгелдей қыш кірпіштерден өріліп, ортасына саман кірпіштер салынған. Барлық кірпіштер көлемі бірдей, 25х25х5 см. Мазардың сыртқы жағына қабырғаға тақап ұзындығы 37-39 см, қалыңдығы 9 см саман кірпіштерді екі қабат төсеген. Бұл қабырға іргесіне су сіңірмеу үшін жасалған. Ал оңтүстік, алдыңғы жағында ұзындығы 40 см қыш кірпіштер төселген. Порталдағы кірер ауыз есіктің кеңдігі 2,3 м. Порталдың екі бұрышы төрт қырлы пилястрмен бекітілген. Сыртқа 5 см-дей шығыңқы болса, қалыңдығы 50 см шамасында. Кірер ауыздағы кіші бөлме едені әуелі сазбен сыланған. Содан кейін қыш кірпіштер төселген. Бірақ, көп бөлігінің кірпіштері жиналып алынған, тек шығыс, солтүстік және оңтүстік жағында аздаған қірпіш төсенділер бөліктері қалыпты. Екі бөлмені бөліп тұрған қабырға қалыңдығы 1,3 м. Ал есік орнының кеңдігі 1,2 м. Табалдырық биіктігі 6 см. Бұл жерде есік босағасынан қалған ағаш қалдығы сақталған. Оның қалыңдығы 25 см, биіктігі 7 см. Ағаштың екі шеті қабырғаға 1,5 см кіріп тұр.

Сәулеттік ескерткіш ішінде 6 адамның жерленімі бар екені белгілі болды. Оның 1-і кірер бөлменің солтүстік-батыс бұрышына жерленген. Болжам бойынша бұл 20-25 жасар жас әйел адамның мүрдесі. Бұл сүйектен генетикалық зерттеу үшін ғылыми үлгі алынды.

Үлкен төргі бөлменің ортасында 2 жерлеу орны анықталды. Олардың үстіне қыш кірпіштен баспалдақты қабір үсті белгісі салынған. Үштас түріндегі қабір үсті белгілері жерлеу шұңқырына қарай отырып қисайып кеткен. Жерлеу шұңқырының ұзындығы 2,6 м, ені 1,3 м және 2х1 м. Еденнен 60 см тереңдіктен кейін, шұңқыр ортасына жарма қазылған. Екі жағы ені 30 см-дей тіреу ретінде қалған. Бұл екі жерленімнің оңтүстік жағында ер адам жерленген, солтүстік жағында әйел адамның қаңқасы табылды. Әйел адамның аяқ жағынан қыш құмыра, бас сүйегі айналасынан бір шөкім мата қалдығы табылды. Сондай-ақ мәйіттің астына ағаш тақтайлар қойылып, үстіне тері жамылғы жабылғаны байқалады. Тақтай ағаштары темір шегелермен бекітілген. Ер адам шамамен 30 жаста, әйел адам 20-25 жаста деп болжанды. Екі сүйектен де генетикалық зерттеуге ғылыми үлгілер алынды.

Бұл жерленімдерден шығыс жағында шығыс қабырғаға тақалып жас сәби баланың жерленген орны анықталды. Шұңқыр көлемі 120х50 см.

Басқа 2 жерленім кейінгі кезге жататынына көмілген топырақ құрамында мазардың қираған кірпіш сынықтарына толы екені дәлел. Оның бірінен сүрленген түзу тақтайдан жасалған табыт қақпағы шықты. Олар шамамен ХХ ғысырдың басында жерленген болса керек.

Өзге де ғылыми жұмыстар

1. Музей-қорықтың аға ғылыми қызметкері, нумизмат, т.ғ.к. П.Петров 2019 жылғы Сарайшық қазбасынан табылған тиындарды атрибуциялаумен айналысып, ғылыми басылымға мақала ұсынды. Одан басқа, 2021-2022 жылы табылған күміс тиындар көмбесін тазалап, оларды атрибуциялау бойынша зерттеу жұмыстарын жүргізді. Сарайшық тиындарына арналған буклет дайындалды.

2. Аға ғылыми қызметкер, археолог В.В.Плахов Сарайшық және Қарағайлы қазбалары бойынша кеңесшілік етіп, қазба жұмысының сипаттамасын, сызба суреттерін дайындаумен айналысты. Сонымен бірге қазба орнын топографиялық түсірілімін жасады.

9.5.1 Ортағасырлық Сарайшықтағы «Хан моласы»

Бүгін, 2022 жылғы 22-ші сәуірде «Сарайшық» музей-қорығында «Хан моласы» қазбасындағы ғылыми-зерттеу жұмыстары бойынша Сарайшық ауылы ақсақалдарымен кездесу жиналыс өткізді. Жиналыста музей-қорық директоры, т.ғ.д., Ә.Мұқтар, Махамбет аудандық мәслихатының хатшысы Қ.Мәжиев, Сарайшық ауылының әкімі Ж.Пазылов, Сарайшық ауылының имамы Ж.Кенжеалиев, а.ш.ғ.д., Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университетінің профессоры, «Биология, геоэкология және құрғақ жемшөп өндірудің ғылыми-өндірістік орталығы» жетекшісі Б.Мұхамбетов, Сарайшық ауылының байырғы тұрғындары, еңбек ардагерлері Ғ.Амиров, И.Сұлтанов, Ж.Құралбаева, Қ.Хайруллина, Б.Маслов, Д.Құспанов, Ж.Тоқабаев, Н.Қарашин ауылы тұрғындары Н.Ұзақпаев, Н.Жексенбаев, «Сарайшық» музей-қорығының ғылыми қызметкерлері, археолог А.Тұрарұлы және ғалым хатшысы Ж.Диярова қатысты. Жиналыста музей-қорық директоры, т.ғ.д., Ә.Мұқтар «Хан моласы» қазбасының маңызы жөнінде баяндап, археолог А.Тұрарұлы қазбада атқарылған жұмыстар нәтижесін хабарлады. Сөз сөйлегендер ішінде мәслихат хатшысы Қ.Мәжиев Сарайшықты дамыту үшін облыстық деңгейдегі ерекше статус беру жөнінде айтты. Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университетінің профессоры Б.Мұхамбетов «зерттеу кезінде кейбір тарихи әдебиеттерде кездеспейтін дереккөздерге де мән беруді ойластырған жөн» десе, ауылы имамы Ж.Кенжеалиев мәселеге қатысты ҚМДБ шығаратын пәтуа жөнінде хабарлап, діни шариғат жолында ғылыммен қайшылықтар жоқ екенін мәлімдеді, ауылдың байырғы тұрғындары И.Сұлтанов, Ж.Құралбаева, Ғ.Амиров, Қ.Хайруллина Сарайшық туралы өз естеліктерімен, ой-пікірлерін, өтініштерін жеткізді. Жиналыс соңында қатысушылар ғылыми-зерттеу жұмыстарының дамуына бірауыздан қолдау білдіріп, дауыс берді.

2022 жылдың 1 – 31 тамыз аралығында «Хан моласы» қазбасында Х.Досмұхамедов атындағы Атырау мемлекеттік университетінің қолдауымен археологиялық қазба жұмыстары жүргізілді. Музей-қорық археологтары А.Тұрарұлы мен А.Жұмабаев қазба жұмысына қатысты. Қазба орнында бұрын зерттелген 100 шаршы метр аумақ батыс және солтүстік бағытқа ұлғайтылып, жалпы қазбаның аумағы 300 шаршы метрге жетті. Бұл жаңа қазылған аумақ беткі қабаттан 80-100 см тереңдікке дейін қазылды. Одан кейінгі кезде жерленген адам қабірлері анықталып, маңызды археологиялық нысан тіркелген жоқ. Осы қазба ішінен солтүстік-батыс бұрышқа таман көлемі 5,5х2,7 м, тереңдігі 3,2 м шурф

қазылды. Шурфта көрсетілген мәдени қабаттарға қарап бұл аумақта құрылыс қалдықтарының айқын іздері болған кезге дейін де адамдар тұрғаны белгілі болды. Мұны материкке дейінгі алдыңғы қабаттан көреміз. Оның қалыңдығы шамамен 20 см. Ол шикі және күйдірілген саз кесектері, карбонаттар, күл және қоңыр түсті борпылдақ қабаттардың қосындылары бар әрқайсысы қалыңдығы 3-5 см сұр және сұр құмды саз қабаттарынан тұрады. Кейіннен ол жердің топырағы материкке дейін алынып, материктік қабатқа кан арнасы бар қарапайым пеш ошағы салынды. Бұдан кейінгі кезеңде оның бәрін Алтын Орда дәуірінде қызғылт сазды топырақтан құйылған ғимарат қабырғасы жауып тастаған. Бұл ғимараттың іргетасы материкке салынған, оның алдындағы адам іс-әрекетінің алғашқы іздері бар қабат тазаланып күреліп алынған. Кейіннен бұл ғимаратта қирап, оның үйінділері тегістеліп, үстіне жаңа ғимарат тұрғызылған. Оның қабырғалары мен ішкі құрылыстары пахса блоктарынан тұрғызылғаны байқалады. Кейіннен бұл ғимарат өрт салдарынан жойылған, оның төбе жабындысының күлі біршама қалың, әрі үлкен аумақты алғандықтан өрт осы тұрғын ауданды түгел жалмаса керек. Бұл сипатталған қабаттың үстіне әр түрлі деңгейде сұр кірпішті қабырға бөліктері, балшық топырақпен толтырылған қабырғалар бөліктері көрінеді. Олар беткі қабатқа жақынырақ, іргетас қалдықтарымен және кейінгі кездегі қызыл қыш кірпішті ғимараттар қабырғасының құландыларымен толықтырылған. Кірпіштер алебастр ерітіндімен бекітілген, кірпіш көлемі 23х23х5 см. Олар Сарайшықта XV-XVI ғасырларға тән келеді. Осы кезден бастап бұрын тұрғын жайлар болған бұл жерлерге алам жерлене бастаған.

Табылған жәдігерлер ішінде бірнеше мыс, күміс тиындар, ғимараттар сыртын әшекейлейтін сырлы қыш тақталар, сүйек және қыш бұйымдар фрагменттері бар. Сондай-ақ топырақтан тазартылған бір бөлме еденінен көп мөлшерде қой жауырындары табылғаны назар аудартты. Бұл бөлмеде қазақтың жауырыншылық өнерімен байланысты, бақсылық, көріпкелдікпен айналысқан болуы мүмкін деп саналады.

10 Ғылыми қор және музей қызмет көрсету жұмыстары

Ғылыми қор және музей қызметі бөлімі 2022 жыл бойынша атқарылуы тиіс жылдық жоспармен танысып, бөлім қызметкерлері өз міндеттерімен танысты. 2022 жылы бөлімінде қызметкерлер толығымен жұмыс істеді: бас қор сақтаушы, қор сақтаушы, экскурсовод, әдіскер, суретші-реставратор, музей-қараушы.

Бекітілген жылдық жоспар бойынша барлық жұмыстарды атқарылды.

10.1 Қор жұмысы

Ғылыми қор және музей қызметі бөлімі жылдық жоспарға сай қор бөлімінің құжаттарын талап бойынша реттеу жұмыстарын жүргізді.

Жыл басында 2021-2023 жылдарға арналған «Қазақстанның батыс өңіріндегі алтынордалық қалалар, көне керуен жолдары және керуен-сарайлар: пәнаралық зерттеулер (XIII-XV ғғ.)» жобасын жүзеге асыру мақсатында ортағасырлық Сарайшық қаласы орнында тамыз-қыркүйек айларында археологиялық қазба жұмыстары барысында табылған 59(140) дана, «ГУЛАГ жүйесіндегі Прорва және Астрахань лагерлері(1932-1950 жж.): «тарих, естелік, тағылым» жобасы бойынша ұйымдастырылған экспедициялардан 28 дана (Бұрыншық мүйісі, Маңғыстау облысы Маңғыстау ауданы), 61(95) дана (Прорва аралы, Атырау облысы Жылой ауданы) жәдігер тиісті құжаттары толтырылып, жәдігерлерді қабылдауға беру туралы арнайы комиссияға жіберілді.

Қор сараптау және сатып алу комиссиясының 4 отырысы өтті. Отырыстарда жәдігерлерді қабылдауға беру туралы арнайы комиссияға жөнелтілетін тізімді, «Музейге-сый» акциясы бойынша биылғы жылы қабылданған 149 дана жәдігерді және Атырау облыстық тарихи-өлкетану музейінің музей қорынан қабылданған 2 дана жәдігерді тұрақты қабылдауға алу туралы шешімдер шығарылды.

Музей қорында негізгі қорда – 2000, қосымша қорда – 2600, уақытша қорда – 330 жәдігер тіркелген.

Музей қорындағы 13 дана жәдігердің 3D форматы дайындалып, мекеменің сайтына орналастырылды. Қазіргі таңда 19 жәдігердің 3D форматы бар.

10.2 Музей-қорық ұйымдастырған «Музейге сый» акциясы

2022 жылы Қор сараптау және сатып алу комиссиясының отырысында «Музейге-сый» акциясы бойынша биылғы жылы қабылданған 149 дана жәдігерді және Атырау облыстық тарихи-өлкетану музейінің музей қорынан қабылданған 2 дана жәдігерді тұрақты қабылдауға алу туралы шешімдер шығарылды.

6 сәуір күні Мысыр Араб Республикасына «Атырау» телеарнасының «Каспийден кеткен қыпшақтар» жобасы бойынша барып қайтқан тарих ғылымдарының докторы, профессор Аққали Ахмет «Сарайшық» музей-қорығына Бейбарыс сұлтан мешітінің бірнеше кірпішін әкеліп тапсырды. Осылайша Бейбарыс бабамыз тарихы Алтынордалық Сарайшықпен байланыстырылды.

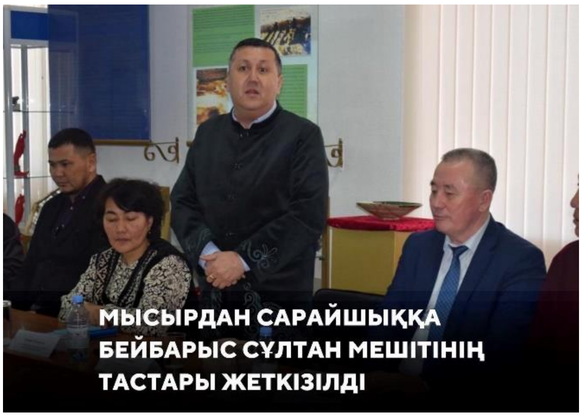

27 маусым күні «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығына Атырау қаласының тұрғыны Аманжан Жолдасов келіп, музей тарихымен танысып, өзі жинаған жәдігерлерін сыйға тартты. Музей қоры патшалық ресейдің, қазіргі заман тиындарымен, жүзікпен, балық ауының батырғыларымен, керамикалық ыдыс фрагменттерімен, яғни 144 дана жәдігермен толықты.

23 караша күні Атырау облысы Құрманғазы ауданы Алға ауылының тұрғыны Меруерт Қабиева «Сарайшық» музей-қорығына әкесі Ахмет Қабиевтің шебер қолынан шыққан жиһаз - жастағашты тапсырды. Ахмет Қабиев (1929-1974 жж) «Комунизм жолы» совхозында құрылысшы боп жасаған. Әйелі Күлшатқа арнап жасалған жастағаш ендігі жерде «Сарайшық» музей-қорығы экспозициясынан өз орнын табады.

7 желтоқсан күні "Сарайшық" мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы Атырау облыстық тарихи-өлкетану музейінің музей қорынан ортағасырлық Сарайшық тарихын айқындайтын екі дана жәдігерді республикалық меншікке қабылдап алды.

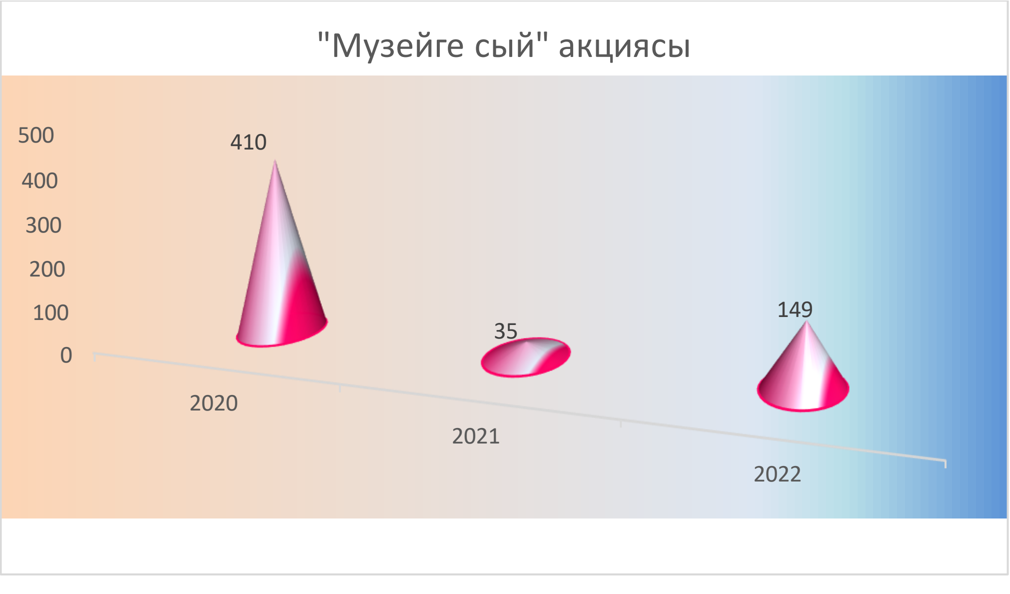

10.3 Ғылыми кітапхана

«Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы «Кітап иесін іздейді» акциясын жүзеге асырып келеді. Акцияның мақсаты музей-қорық ұсынған кітаптардың ішінен ұнағанын өз кітабына айырбастап алу. Биылғы жылы өткізілген жылжымалы көрмелер барысында осы акция бойынша музей-қорықпен кітап айырбастаған көрермен саны да көп болды. Музей кітапханасы жүзеге асқан акция барысында 100-ден астам кітапқа көбейді. Акция жалғасын болашақта да табатын болады. Қазіргі таңда ғылыми кітапхана қорына 500-ге жуық кітап жинақталды.

Ғылыми кітапхана қоры

10.4 Экспозиция-көрме жұмыстары

2022 жылы музейдің көрме залында 3 рет тұрақты экспозиция жасақталды. Жыл бойына көрмелерді 18586 көрермен тамашалап, 3 838 800 теңге ақылы табыс түсті. Атап көрсетсек, 2022 жылы 14 көшпелі көрме ұйымдастырылды. Атырау қаласында – 9 көрме, Махамбет ауылында – 1 көрме, Махамбет ауданы ауылдарында – 4 көрме ұйымдастырылды. Көшпелі көрмелерді тамашалауға 5709 көрермен келді, 590 мың теңге ақылы табыс түсті.

№	**Ай**	**Көрме тақырыбы**	**Көрерме ндердің саны барлығы (адам)**	**Көрме саны барлығы (бірлік)**	**Формат**
		Халықаралық			
1	03.02.	Дағыстан Республикасының "Дербент" мемлекеттік тарихи-архитектуралық және археологиялық музей-қорығының Нарын-қала архитектуралық кешеніне онлайн саяхат	424	1	**Онлайн**
2	29.04.	Дағыстан Республикасының "Дербент" мемлекеттік тарихи-архитектуралық және археологиялық музей-қорығымен өзара ынтымақтастық келісімшарты аясында әріптестерге онлайн көрме		1	**Онлайн**
3	08.09.	Дағыстан Республикасының "Дербент" мемлекеттік тарихи-архитектуралық және археологиялық музей-қорығының XIII-XIX ғасырлардағы архитектуралық ескерткіш ғимаратында орналасқан «Ежелгі Дербенттің мәдениеті мен тұрмысы» музейінің нысаны - «Қыздар моншасына» саяхат		1	**Онлайн**
4	24.09.	Башқұртстан Республикасы Уфа қаласының қалалық округінің муниципалды бюджеттік мекемесі «Уфа қаласының тарихы» музейімен		1	**Онлайн**
5	19.10	Саха Республикасындағы "Таата" Ытык-Кюель әдеби-көркем музей-қорығымен ынтымақтастық келісімшарты аясында әріптестерге онлайн көрме	296	1	**Онлайн**
		Республикалық			
1	02.11.	Қызылорда облыстық тарихи – өлкетану музейімен мәдени байланыс аясында онлайн –көрме өткізілді.		1	**Онлайн**
2	09.11.	«Ежелгі Тараз ескерткіштері» тарихи-мәдени қорық музейімен		1	**Онлайн**
3	21.12.	«Ботай» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығымен		1	**Онлайн**
4	31.05.	31 мамыр - Саяси қуғын-сүргін	200	1	**Офлайн**

		құрбандарын еске алу күніне орай «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы Атырау қаласындағы Ш.Сариев атындағы көркемсурет және қолданбалы-сәндік өнер музейінде «КСРО-дағы қуғын-сүргін: Прорва және Астрахань лагерлері (1932-1950 жж.)» атты көрме			
Көшпелі көрмелер					
1	02.02.	Қазақстан халықтары ассамблеясының Атырау облысы әкімдігі "Қоғамдық келісім" КММ-де "Ғасырларды жалғаған қол еңбегі" атты көрмесі	180	1	**Офлайн**
2	16.02.	Атырау қаласында "Ait gallery" заманауи өнер галереясында Көркемсурет туындылары көрмесі	120	1	**Офлайн**
3	31.05.	31 мамыр - Саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күніне орай «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы Атырау қаласындағы Ш.Сариев атындағы көркемсурет және қолданбалы-сәндік өнер музейінде «КСРО-дағы қуғын-сүргін: Прорва және Астрахань лагерлері (1932-1950 жж.)» атты көрме	200	1	**Офлайн**
4	01.06.	Махамбет ауылындағы «Жастар саябағында» Балалар жылына арналған «Бақытты болсын балалар!» атты Сарайшық селолық округінің өнер фестиваліне «Сарайшық» музей қорығының "Ортағасырлық Сарайшық-Қазақ елінің астанасы" тақырыбындағы көрмесі	200	1	**Офлайн**
5	24.02.	Бақсай ауылдық мәдениет үйінде "Ортағасырлық Сарайшық: Қазақ елінің астанасы" атты жылжымалы көрме ұйымдастырды. Көрмеден қыш құмыралар, кәріз және су құбырлары, құрылыс тастары, зергерлік бұйымдары және этнографиялық жәдігерлер орын алған. Сонымен қатар "Кітап иесін іздейді" жобасы жүзеге асты.	270	1	**Офлайн**
6	25.03.	Ортақшыл ауылдық округінде «Ортағасырлық Сарайшық – Қазақ елінің астанасы» атты көрме өтті. Көрме барысында қазақ халқының салт-дәстүрін, Сарайшық қаласының тарихын танытатын жәдігерлер: қыш-құмыралар, мыс тиындар, зергерлік бұйымдары, сүйек бұйымдары және этнографиялық бұйымдар көпшілікке таныстырылды.	123	1	**Офлайн**
7	30.03.	Ақжайық ауылдық Мәдениет үйінде	150	1	**Офлайн**

		"Сарайшық" музей-қорығы "Ортағасырлық Сарайшық: Қазақ елінің астанасы" жылжымалы көрмесі ұйымдастырылды. Көрмеде ақпараттық-танымдық стенділер, қазбадан табылған жәдігерлер: қыш бұйымдар, сырлы ыдыстар, сәндік бұйымдар, сәулеттік құрылыс элементтері ауыл тұрғындарына таныстырылды. Көрермендердің көпшілігі мектеп оқушылары болғандықтан оларға арнайы экскурсиялық бағдарлама ұсынылды.			
8	**14.03.**	«Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы Көрісу мерекесінде «Ембімұнайгаз» АҚ қызметкерлеріне «Ортағасырлық Сарайшық – Қазақ елінің астанасы» көшпелі көрмесін ұсынды. Көрме барысында қазақ халқының салт-дәстүрін, Сарайшық қаласының тарихын танытатын археологиялық, этнографиялық жәдігерлер, көркемсурет туындылары таныстырылды.	**300**	**1**	**Офлайн**
9	**08.04.**	Махамбетте өткен «Рухани қазына-2022» фестивалына «Ортағасырлық Сарайшық – Қазақ елінің астанасы» жылжымалы көрмесі	**210**	**1**	**Офлайн**
10	**04.05.**	Атырау облыстық онкология диспансерінде "Сарайшық" мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығының жылжымалы көрмесі	**230**	**1**	**Офлайн**
11	**18.05.**	18 мамыр - Халықаралық музейлер күніне орай «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығының Атырау қаласы «Теңізшевройл» ЖШС кеңсесінде «Жібек жолы тармағындағы Сарайшық (XIII – XV ғғ)» тақырыбымен жылжымалы көрмесі	**1500**	**1**	**Офлайн**
12	18-20.05	Халықаралық музейлер күні аясында «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығының экспозиция залында Махамбет аудандық тарихи-өлкетану музейінің «Туған жердің тарихы - тұнған қазына» тақырыбымен жылжымалы көрмесі	**600**	**1**	**Офлайн**
13	15.11.	15 қараша - "Ұлттық валюта" күніне орай Х. Досмұхамедов атындағы Атырау университетінің №2 студенттер жатақханасында "Ортағасырлық Сарайшық тиындары" атты жылжымалы көрме	**300**	**1**	**Офлайн**
14	30.11.	"Қала күні - 2022" мерекесіне арналған Махамбет ауданы өнерпаздарының	**120/155**	**1**	**Офлайн**

		"Асқақтай бер, айбынды Атырауым!" атты мерекелік шарасына "Ортағасырлық Сарайшық: Қазақ елінің астанасы" атты жылжымалы көрмесі			
15	15.12.	16 желтоқсан - ҚР Тәуелсіздік күні қарсаңында Қ. Дүтбаева атындағы Атырау гуманитарлық колледжіне «Сарайшық: тарихи кезеңдері» атты жылжымалы көрме	**120**	**1**	**Офлайн**
«Назардағы нәрсе» онлайн-көрмесі					
1	29.01	Виртуалды көрмеде суретші З.Медетбековтың «Сарайшық қорғаушыларының жорықтан оралуы» картинасымен таныстырды. https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/266683342096662		**1**	**Онлайн**
2	18.02	Виртуалды көрмеде музей қорындағы моншақтармен таныстырды. https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/526020372420721		**1**	**Онлайн**
3	28.03	Виртуалды көрмеде музей қорындағы торсық ыдысымен таныстырды. https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/493478695764634		**1**	**Онлайн**
4	04-08.04	Қ.Қарашаұлы атындағы Сарайшық орта мектебіндегі тарих апталығы аясында «Назардағы нәрсе» айдарымен бір жәдігер көрмесін өткізді. Көрмеде жәдігерлермен таныстырушы Н.Қартанбаева оқушыларға музей қорындағы торсық, қамшы, түбектің тарихымен таныстырды. https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/photos/pcb.5367973126548915/5367972546548973		**1**	**Офлайн**
5	17.06	«Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығында кәсіптік сараманнан өткен М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің тарих, экономика және құқық факультетінің 2 курс студенті Каримова Каринаның «Назардағы нәрсе» жобасы бойынша бейнебаяны жарияланды. https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/1096881011185555		**1**	**Онлайн**
6	30.06	Виртуалды көрмеде музей қорындағы штампөрнекті ыдыспен таныстырды. https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/445495937053463		**1**	**Онлайн**
7	02.08	Виртуалды көрмеде музей қорындағы бөрі ізді тұмар-кірпішпен таныстырды. https://www.facebook.com/KhanOrdalySara		**1**	**Онлайн**

		ishyk/videos/294721912851442			
8	06.09	Виртуалды көрмеде музей-қорына қабылданған жәдігер таныстырылады. https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/2152651078227506		**1**	**Онлайн**
9	15.09	«Назардағы нәрсе» тақырыбымен музей-қорындағы моншақтар таныстырылды. https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/777514016695294		**1**	**Онлайн**
10	15.10.	"Сарайшық" мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы "Назардағы нәрсе" айдарын жалғастырады. Назардағы келесі нәрсе сфероконус (сынапкөзе). https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/1361607157957580		**1**	**Онлайн**
11	26.10.	«Музейге-сый» акциясы бойынша табысталған Каирдегі Бейбарыс сұлтан мешітінің тастарымен таныстырды. https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/519448726351331		**1**	**Онлайн**
12	09.12.	«Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы жоспарға сай «Назардағы нәрсе» тақырыбымен селадон кесесі таныстырды. https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/519448726351331		**1**	**Онлайн**
		Уақытша көрмелер			
1	01.06-30.12	Сарайшық археологиясының жаңа олжалары		**1**	**Офлайн**
2	9-14.10.	«Ұмытылған романтика» атты көрмесі		**1**	**Офлайн**
3	26-29.11	ГУЛАГ жүйесіндегі Прорва және Астрахань лагерлері: «тарих, естелік, тағылым (1932-1950 жж.)» атты ғылыми жобасының «КСРО-дағы қуғын-сүргін: Прорва және Астрахань лагерлері (1932-1950 жж.)» атты көрмесі	150	**1**	**Офлайн**

10.5 Реставрация жұмыстары

Сарайшық музей-қорығының аға ғылыми қызметкері П.Н. Петровқа археологиялық барлау жұмыстары барысында ортағасырлық Ұшқан қаласынан табылған 17 дана мыс тиын, Ащысай қаласынан табылған 17 дана күміс, мыс тиындар, ортағасырлық Сарайшық қаласынан археологиялық қазба жұмыстары барысында табылған 88 дана күміс, мыс тиындар, «Хан моласы» археологиялық қазба жұмыстары барысында табылған 13 дана мыс тиындар тазалап, оқуға жіберілген болатын. Атқарылған жұмыстар нәтижесінде нумизмат ғалым барлық тиындарды тазартып, атрибуциясын ұсынды. Сонымен қатар, ғалымның «Джучидская нумизматика и монетный двор Сарайчук» атты еңбегі айналымға қосылды.

2022 жылы 6 дана жәдігер қайта қалпына келтірілді. 12 дана тиындарды көрмеге қою үшін арнайы қораптар, көшпелі көрмеге арнап 2 ролап дайындалды. Сонымен қатар жәдігерлерді тасымалдауға арналған 7 қорап пен 12 дана мольберт жасалды.

Аға ғылыми қызметкер, мата реставраторы Тетяна Крупа 2021 жылы «Хан моласы» қазбасынан табылған мата қалдығына зерттеу жұмыстарын жүргізіп, қысқаша есебін тапсырды. Нәтижесінде зерттеуге алынған тоқыма өнімі өте жоғары сапалы (күмістің алтын жіптері бар толық жібек) «бедерлі» барқытқа жататыны анықталды. Мерзімделуі бойынша XV-XVI ғасырлардағы Осман империясының өнімі болуы мүмкін. Матаның бұл түрі сол кездегі әлемдік үрдіске сәйкес келеді, әсіресе еуропалық сәнге тән екені айтылады. Бұл мата табылған «Хан моласы» жерлеу кешенінің ерекше мәртебеге ие екенін және элиталық екенін тағы бір дәлелдейді.

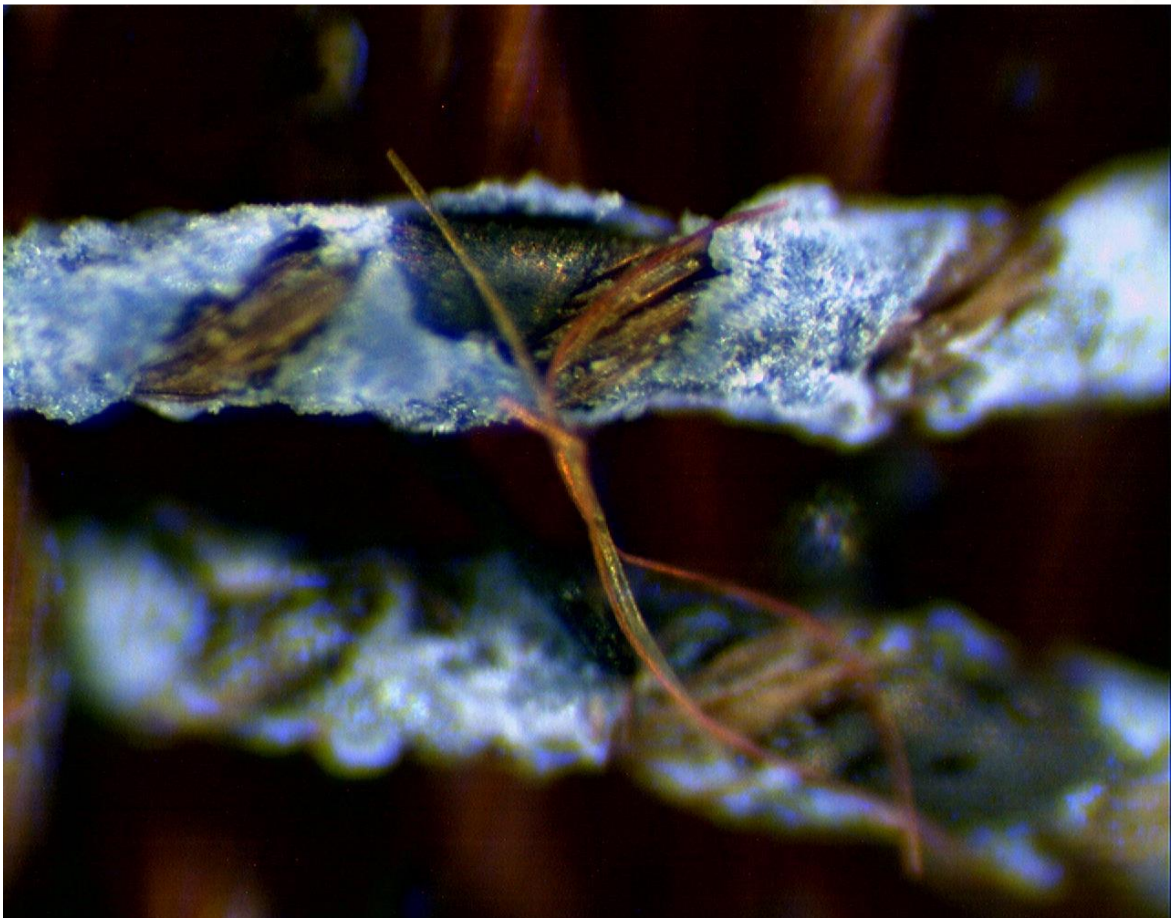

20220623 Исследов артефактов - Образец 5	23.06.2022 12:10:13

Проект: 20220623 Исследов артефактов
Автор: INCA
Участок: Участок анализа 1

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РК
РГП на ПХВ "ВКГТУ им. Д. Серикбаева"
Лаборатория инженерного профиля "IPГЕТАС"

Растровая электронная микроскопия с системой микроанализа INCA Energy

Инженер-исследователь ____________ /А.Садибеков/

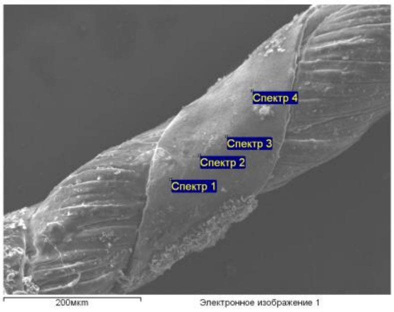

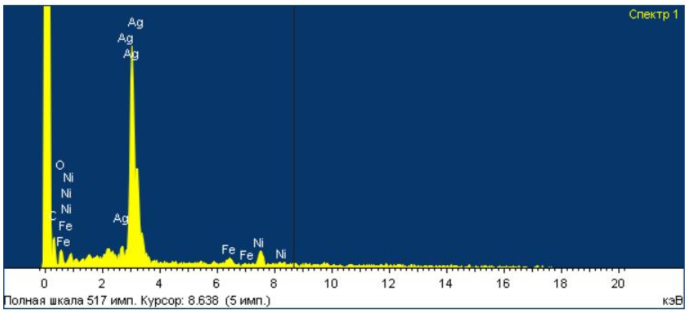

Параметры обработки:Выполнен анализ всех элементов (Нормализован)

Спектр	В стат.	O	Na	S	Cl	Fe	Ni	Ag	Итог
Спектр 1	Да	17.42				2.27	8.72	71.60	100.00
Спектр 2	Да					2.19	9.22	88.59	100.00
Спектр 3	Да	15.53				2.00	9.02	73.45	100.00
Спектр 4	Да	26.26	1.71	0.64	0.64	2.70	10.93	57.13	100.00
Макс.		26.26	1.71	0.64	0.64	2.70	10.93	88.59	
Мин.		15.53	1.71	0.64	0.64	2.00	8.72	57.13	

Все результаты в весовых %

10.6 Экскурсия

2022 жылдың 12 айда музейге 18586 көрермен келіп, 5344 көрермен онлайн тамашалады. 1103 офлайн, 44 онлайн экскурсия өткізілді. 2976 көрерменге тегін қызмет көрсетілді. Мектептің демалыс кезінде мектеп жасындағы балаларға музейге саяхат тегін. 2021 жылы осы уақытта музейге 12848 көрермен келіп, 1395 экскурсия өткізілген.

Музейге келушілерлің жалпы көрсеткіші:

№	Айлар	Ересек	Балалар	Студент	Шетел	Тегін	Көрме іс-шараларға	Барлығы
1	Қаңтар	48	15	-	2	8	-	**73**
2	Ақпан	158	61		5	68	570	**862**
3	Наурыз	377	79		3	55	633	**1147**
4	Сәуір	459	1921	-	12	305	207	**2904**
5	Мамыр	516	2986		42	409	2480	**6433**
6	Маусым	357	-	55	-	593	200	**1205**
7	Шілде	495		30	47	253		**825**
8	Тамыз	351		38	32	277	105	**803**
9	Қыркүйек	35	758			33	402	**1228**
10	Қазан	25	1016			33	572	**1646**
11	Қараша	238	125	35	2	106	420	**926**
12	Желтоқсан	178	204			32	120	**534**
Барлығы					**145**			**18586**

Экскурсиялық көрсеткіштер:

№	Айлар	Онлайн		Офлайн		Барлығы
		Тегін	Ақылы	Тегін	Ақылы	
1	Қаңтар	1		2	9	**12**
2	Ақпан	2		33	8	**43**
3	Наурыз	3		9	50	**62**
4	Сәуір	2		20	150	**170**
5	Мамыр	-		37	203	**240**
6	Маусым	2		3	96	**101**
7	Шілде			19	109	**128**
8	Тамыз	1		9	15	**25**
9	Қыркүйек	4		8	91	**103**
10	Қазан	4		14	98	**116**
11	Қараша	4		2	63	**69**
12	Желтоқсан	3		1	30	**34**
Барлығы						**1103**

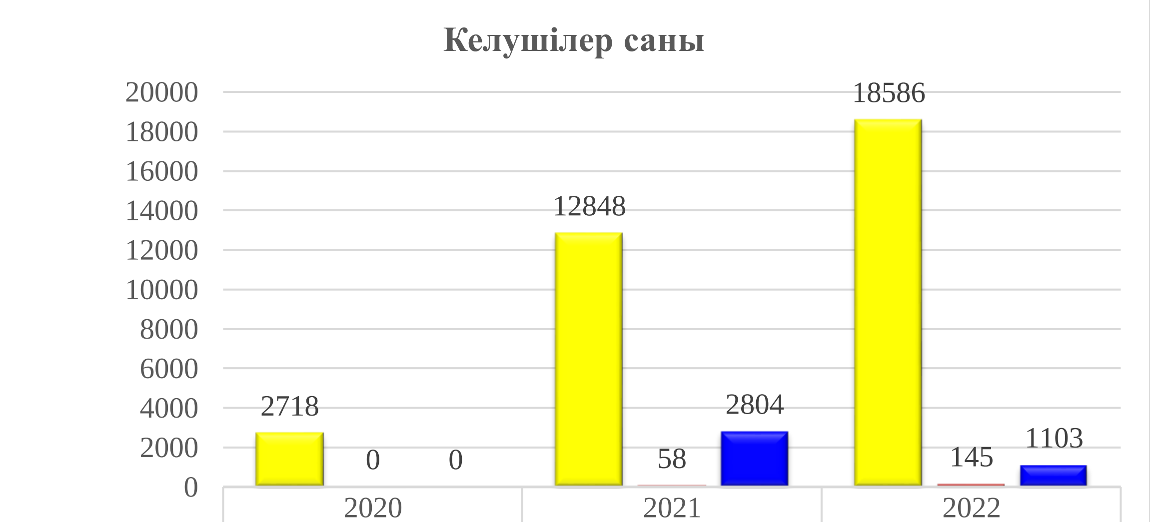

	2020	2021	2022
Келушілер	2718	12848	18586
Шетелдік	0	58	145
Экскурсия	0	2804	1103

11 Музей-қорық ақпараттық- насихаттық жұмыстары

Есепті 2022 жылы музей қорық мамандарының 20 мақаласы «Scoups» базасындағы журналдарда, отандық ғылыми журналдарда, халықаралық, республикалық конференция жинақтарында, 11 мақаласы республика, облыс, аудан басылымдарында жарияланды. Жалпы 31 мақала жарық көрді.

11.1 «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығының (бұдан әрі – Музей-қорық) қызметін және ортағасырлық Сарайшық қаласын насихаттауы

№	Тақырыбы	Уақыты	Сілтеме
"Атырау" телеарнасы			
1	Ғасырларды жалғаған қол өнері	02.02.2022 ж	https://atr.kz/.../gasyrlardy-zhalgagan-qol-oneri.../
2	Мың айдан да қадірлі Қадыр түні	03.05.2022 ж	https://atyrautv.kz/.../programs_ruh/qadir_tuni/1275253
3	"Ғибрат" бағдарламасы "Ислам дінінің таралуында Сарайшықтың рөлі"	27.05.2022 ж	
4	Тарихи жәдігерлер таныстырылды	31.05.2022 ж	https://atyrautv.kz/.../tarihi-zhedigerler-tanystyryldy
5	Ортағасырлық Сарайшық археологиясының келелі мәселелер	24.06.2022 ж	https://youtu.be/WHw5mvMUWlQ
"QAZAQSTAN" телеарнасы			
1			
2			
"Caspian news" телеарнасы			
1	"Ғасырларды жалғаған қол өнері" жылжымалы көрмесі туралы бейнехабар	04.02.2022	https://fb.watch/aYH_-kDpDs/
2	Жаңалықтар топтамасы	24.09.2022 ж	https://www.youtube.com/watch?v=qYzNrivqI2M
«Хабар 24» телеарнасы			
1	Древний город обнаружили на территории Атырауской области	24.09.2022	https://youtu.be/ZO1axYE6AVk
Қазақстан Республикасы Президентінің телерадиокешені			
1	Священный Казахстан. Наследие тысячелетий. Документальный фильм. Сарайшик. Сырымбет. Мавзолей Караи	23.07.2022	https://www.youtube.com/watch?v=95NaYF7KG_o
Атырау университеті			
1	Универ-сұхбат	16.09.2022 ж	
NATIONAL GEOGRAPHIC QAZAQSTAN https://nationalgeographic.kz/			
1	Сарайшық маңынан керуен сарай табылды	08.10.2022	https://nationalgeographic.kz/2022/10/08/sarajshyq-mangynan-kerwen-saraj-tabyldy/
AtyrauPress.kz			

1	Сарайшықтан керуен сарайдың орны табылды	07.10.2022	https://atpress.kz/kz/25195-sarayshyqtan-keruen-saraydynh-orny-tabyldy
2	Сарайшық қаласы туралы жаңа фильм түсірілді	23.07.2022	https://atpress.kz/kz/23050-sarayshyq-qalasy-turaly-dganha-film-tusirildi

11.2 «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы» қызметкерлерінің газет-журнал беттерінде жарық көрген мақалалары

№	Тақырыбы	Авторы	Уақыты мен саны	Сілтеме
"Жайық шұғыласы" газеті				
1	Атырауда Сарайшықтың тарихынан сыр шерткен көрме өтті	С. Бекешова	04.02.2022	https://zh-shugylasy.kz/zhanalyqtar/madeniet/atyrauda-sarajshy-ty-tarikhynan-syr-shertken-k-rme-tti.html
2	Сарайшықтың халықаралық байланыстары қандай?	Т.Мұғиев	№48 (6569) 25.11.2022	https://www.facebook.com/photo?fbid=518971106923806&set=a.465242052296712
3	Құрмет төріндегі қызметкер	Ж. Диярова	25.03.2022	https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/photos/a.1793726370640293/5322520167760878/
4	Шетелдік ғалымдармен байланыс нығайып келеді. «Сарайшық мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы» директоры, тарих ғылымдарының докторы, профессор Ә. Мұқтармен сұхбат	Ә. Мұқтар	№50 (6571) 09.12.2022	https://zh-shugylasy.kz/zhanalyqtar/audan-tynysy/bilsejit-muqtar-sarajshyq-memlekettik-tarikhi-madeni-muzej-qorygynyn-direktory-sheteldik-galymdarmen-bajlanys-nygajyp-keledi.html
«Дендер» газеті				
1	Инновациялық қадам	Ә. Шеркешбаева	№48 (8408)	https://www.facebook.com/photo?fbid=518975026923414&set=a.465242052296712
«Нарын таңы» газеті				
1	Ата-баба дәстүрі – аманаты ұрпаққа	Н.Қартанбаева	01.12.2022 №49(4106)	https://www.facebook.com/photo/?fbid=526215682866015&set=a.465242052296712
Атырау газеті				
1	Тарихтың тұмшаланған беттері	А. Тұрарұлы	25.01.20	№6 (20611)

	ұлттық идея тұрғысынан зерттеле бастады		22	
2	Сарайшықтан қол үзген жоқпын...	А. Тұрарұлы	18.02.2022 ж	№13 (20618)
3	«Сапар орталығындағы» құрылыс қарқыны қалай? (сұхбат)	Ә. Мұқтар	12.08.2022 ж	https://atr.kz/saraptime/115255/
4	Сарайшық және Самашев	А. Тұрарұлы	18.11.2022 ж	№91
5	Облыс тарихы: көне заманнан бүгінге дейін	Ә. Мұқтар	06.12.2022 ж	№96 (20701)
«Scoups» базасындағы журналдарда жарияланған мақалалар				
1	Влияния географических факторов на территориально-организационную структуру и хозяйственную деятельность Прорвинского (Астраханского) исправительно-трудового лагеря (1932-1950)	Ахметова У. Т., Имашев Э. Ж., Муктар А. К.	№ 4 2022. 682-698 бб.).	Oriental Studies. Процентиль: Arts and Humanities: History – 66 (https://www.scopus.com/sourceid/21100927989).
2	Нумизматические находки в средневековом городе Сарайчук по результатам археологических исследований. Ч. I	Петров П.Н., Муктар А.К., Жумабаев А.Ж.	2022. №14. - С.382-404.	Материалы по археологии и истории античного и средневекового Причерноморья. – Нижневартовск. Процентиль: CiteScore 2021, Arts and Humanities: Archeology – 9 (https://www.scopus.com/sourceid/21101046164#tabs=1).
3	Лагерная система в в Прикаспийском регионе Казахстана (1932-1940 гг.)	Иванова Г.	№4. 2022г.	Вестник Российского университета дружбы народов. Серия История России. Процентиль: Arts and Humanities: History – 25 (https://www.scopus.com/sourceid/21101037141).
Абай атындағы Қазақ Ұлттық университетінің «Хабаршысы»				
1	Промышленно-финансовый план развития Прорвинского исправительно-трудового лагеря на 1939 год (на основе архивных документов)	У.Т.Ахметова	2022. – № 3(74). – С.95-104	Вестник КазНПУ имени Абая. Серия «История и политико-социальные науки».
"Мәдени мұра" журналы				
1	Археолог З.Самашевтың ортағасырлық Сарайшықты зерттеуге қосқан үлесі	Ә.Мұқтар	2022 жылғы №4 (99)	https://www.facebook.com/photo/?fbid=535064261981157&set=pcb.535064731981110
“Отан тарихы” ғылыми журналы				
1	Сарайшықтағы «Хан моласын» іздеу	Мұқтар Ә.,	2022	Отан тарихы. 2022.

	тарихы	Тұрарұлы А., Жумабаев А.	№3	№3(99). 186-196 б. DOI 10.51943/1814-6961_2022_3_186
«Қазақстан археологиясы» журналы				
1	2021 ж. Ортағасырлық Сарайшық қаласында жүргізілген археологиялық қазба жұмыстары	Ахметова У.Т., Тұрарұлы А., Жумабаев А.	2022. №2	Қазақстан археологиясы // 2022. № 2 (16). 111-120 б. DOI: 10.52967/akz2022.2.16.111.120
«edu.e-history.kz» Электронды журналы				
1	Репрессивная политика советского государства в отношении сельского населения в 1920-1930-е годы.	Ахметова У.Т:	№4 (32) октябрь-декабрь 2022	Электронной журнал «edu.e-history.kz» Института истории и этнологии Ч.Ч. Валиханова КН МНВО РК

<u>Конференция материалдары</u>

№	Конференция атауы	Тақырыбы	Автор(лар)	Уақыты	Сілтеме
1	«І Сарайшық оқулары» Республикалық ғылыми-практикалық конференциясы материалдарының жинағы	Археолог З. Самашевтың Сарайшықтағы зерттеулері	Ахметова У., Байғалиев Ж.	12.04.2022	«І Сарайшық оқулары – 2022» атты ресубликалық ғылыми-тәжірибелік конференциясы». – Сарайшық, 2022. – 43-50б.
2	«І Сарайшық оқулары» Республикалық ғылыми-практикалық конференциясы материалдарының жинағы	Алтынордалық Сарайшық рухани мәдени орталығы	Мұқтар Ә.Қ.	12.04.2022	«І Сарайшық оқулары – 2022» атты ресубликалық ғылыми-тәжірибелік конференциясы». – Сарайшық, 2022. – 36-43б.
3	«І Сарайшық оқулары» Республикалық ғылыми-практикалық конференциясы материалдарының	Сарайшық музей-қорығының жаңа жобалары	Сағынбаева О.	12.04.2022	«І Сарайшық оқулары – 2022» атты ресубликалық ғылыми-тәжірибелік конференцияс

	жинағы				ы». – Сарайшық, 2022. – 332-335 б.
4	«І Сарайшық оқулары» Республикалық ғылыми-практикалық конференциясы материалдарының жинағы	Нарын құмына жүргізілген археологиялық барлау экспедициясы («Сарайшық – Сарай Бату» керуен жолдары бойындағы ескерткіштерді анықтау мақсатындағы «Сарайшық» музей-қорығының экспедициясы)	Жумабаев А.	12.04.2022	«І Сарайшық оқулары – 2022» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясы». – Сарайшық, 2022. –195-201б.
5	«І Сарайшық оқулары» Республикалық ғылыми-практикалық конференциясы материалдарының жинағы	«Сарайшық» музей-қорығының жаһандық пандемия кезіндегі өлкетану, мәдени білім беру саласындағы жұмыстары (2020-2021 жж.)	Тұрарұлы А.	12.04.2022	«І Сарайшық оқулары – 2022» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясы». – Сарайшық, 2022. – 300-305б.
6	«І Сарайшық оқулары» Республикалық ғылыми-практикалық конференциясы материалдарының жинағы	Өлке тарихының тамыршысы – Ж. Ғизатов	Диярова Ж.К.	12.04.2022	«І Сарайшық оқулары – 2022» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясы». – Сарайшық, 2022. – 194-197 б.
7	Марғұлан оқулары–2022: халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары	Сарайшықтағы «Хан моласын» іздеу және оның алғашқы нәтижелері	Мұқтар Ә., Тұрарұлы А.	12-13.04.2022	Ә.Х. Марғұлан ат. Археология институты, 2022. 35-40 б. https://archaeolog.kz/index.php?option=com_content&view=article&id=550%3A-2022-&catid=6%3A

					news&Itemid=2&lang=ru
8	Қазақстанның Батыс өңіріндегі саяси қуғын-сүргін: жаңа деректер мен зерттеу ұстанымдары» Республикалық ғылыми-практикалық конференциясы материалдарының жинағы	Атырау облысына қоныс аудару – архив құжаттарында (Махамбет ауданы бойынша)	Ахметова У.Т. Мұқтар Ә.Қ.	2022	«Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті» КеАҚ баспаханасы, 2022 ж. – 163-168 бб.
9	Атырау облыстық Ш.Сариев атындағы көркемсурет және қолданбалы-сәндік өнер музейінің құрылғанына 30 жыл толуына арналған «Сариев оқулары: Музейдегі мәдениет әлемі» тақырыбында республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясы материалдар жинағы	Сарайшық музейінің халықаралық мәдени байланыстары	Мұғиев Т.А.	8 қараша 2022 ж.	91-93 б.
10	Атырау облыстық Ш.Сариев атындағы көркемсурет және қолданбалы-сәндік өнер музейінің құрылғанына 30 жыл толуына арналған «Сариев оқулары: Музейдегі мәдениет әлемі» тақырыбында республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясы материалдар жинағы	Дәстүрмен кездесу	Қартаңбаева Н.	8 қараша 2022 ж.	94-98 б.
11	Атырау облыстық Ш.Сариев атындағы көркемсурет және қолданбалы-сәндік өнер музейінің құрылғанына 30 жыл толуына арналған «Сариев оқулары: Музейдегі мәдениет әлемі» тақырыбында республикалық	Музейный сторителлинг	Мұстажап А.Ш.	8 қараша 2022 ж.	98-102 б.

	ғылыми-тәжірибелік конференциясы материалдар жинағы				
12	Атырау облыстық Ш.Сариев атындағы көркемсурет және қолданбалы-сәндік өнер музейінің құрылғанына 30 жыл толуына арналған «Сариев оқулары: Музейдегі мәдениет әлемі» тақырыбында республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясы материалдар жинағы	Музейдегі жаңа медиа	Шеркешаба ева Ә.С.	8 қараша 2022 ж.	102-105 б.

«Алтын Орданың тарихи-мәдени мұрасы» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының жинағына Ә. Мұқтар, А. Тұрарұлы, А. Жұмабаевтың мақалалары қабылданды.

11.3 «Сарайшық» қаласы және музей-қорыққа байланысты газет беттерінде жарық көрген мақалалар

№	Тақырыбы	Авторы	Уақыты	Сілтеме
"Жайық шұғыласы" газеті				
1	Аудан әкімі «Сарайшық сапар орталығы» туристік кешенінің құрылысымен танысты	Редакция	03.02.2022	https://zh-shugylasy.kz/zhanalyqtar/audan-tynysy/audan-kimi-sarajshy-sapar-ortaly-y-turistik-keshenini-rylysymen-tanysty.html
2	Ескі Сарайшық, Қазба жұмыстары, Қасым хан.	Редакция	18.02. 2022	https://zh-shugylasy.kz/.../sarajshy-ta-80-oryndy-mektep...
3	Махамбетте Алтын Орда дәуіріне тиесілі болуы мүмкін көне қалашық табылды	Редакция	26.09.2022	https://zh-shugylasy.kz/zhanalyqtar/qogam/makhambette-altyn-orda-d-uirine-tiesili-boluy-m-mkin-k-ne-alashy-tabyldy.html
4	Ғылым үшін қосылған алғашқы үлес	Қ. Айтқалиев	30.09.2022 №40 (6561)	https://www.facebook.com/photo/?fbid=493883466099237&set=a.465242052296712

5	Шетелдік ғалымдармен байланыс нығайып келеді. «Сарайшық мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы» директоры, тарих ғылымдарының докторы, профессор Әбілсейіт Мұқтармен сұхбат	Қ.Айтқалиев	№50 (6571) 09.12.2022	https://zh-shugylasy.kz/zhanalyqtar/audan-tynysy/bilsejit-muqtar-sarajshyq-memlekettik-tarikhi-madeni-muzej-qorygynyn-direktory-sheteldik-galymdarmen-bajlanys-nygajyp-keledi.html
6	«Сарайшық» музей-қорығының ғылыми қызметкері Жүніс Байғалиев «Үздік жоба орындаушысы» аталымымен марапатталды	Редакция	07.12.2022	https://zh-shugylasy.kz/zhanalyqtar/audan-tynysy/sarajshyq-muzej-qorygynyn-gylymi-qyzmetkeri-zhunis-bajgaliev-uzdik-zhoba-oryndaushysy-atalymymen-marapattaldy.html
7	Түркияның Мерсин провинциясының мэрі Нешет Тархан бастаған делегация Сарайшықты аралады	А. Сатаева	17.11.2022	https://zh-shugylasy.kz/zhanalyqtar/audan-tynysy/turkiyanyn-mersin-provintsiyasynyn-meri-neshet-tarkhan-bastagan-delegatsiya-sarajshyqty-aralady.html
8	Сарайшықтан табылған жәдігерлер	Редакция	15.07.2022	https://zh-shugylasy.kz/zhanalyqtar/audan-tynysy/sarajshy-tan-tabyl-an-zh-digerler.html
"Айқын" газеті				
1	Сарайшық қалашығынан мыс және күміс тиындар көмбесі табылды	Азамат Қойшығара	17.07.2022	https://aikyn.kz/206138/sarayshyk-kalashygynan-mys-zhene-kumis-tiyndar-kombesi-tabyldy/
«Сарайшық» журналы				
1	Қазақтың тұңғыш астанасы?...	Б. Мұхамбетов	2022 жыл ақпан	№2 (15)

ҚР Мәдениет және спорт министрлігі сайты www.gov.kz				
1	«I Сарайшық оқулары - 2022» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция өтті	Редакция	13.04.2022	https://www.gov.kz/memleket/entities/culture/press/news/details/355967?lang=kk
2	Теңізшевройл компаниясында Сарайшық көрмесі өтті	Редакция	20.05.2022	https://www.gov.kz/memleket/entities/culture/press/news/details/375392?lang=kk
3	«Ембімұнайгаз» Акционерлік қоғамында Сарайшық көрмесі өтті	Редакция	14.03.2022	https://www.gov.kz/memleket/entities/culture/press/news/details/340989?lang=kk
4	Сарайшықтың өзекті мәселелері көтерілді	Редакция	15.03.2022	https://www.gov.kz/memleket/entities/culture/press/news/details/341395?lang=kk
5	Мысырдан Сарайшыққа Бейбарыс сұлтан мешітінің тастары жеткізілді	Редакция	01.04.2022	https://www.gov.kz/memleket/entities/culture/press/news/details/349918?lang=kk
6	Сенаторлар Сарайшықтағы «Сапар орталығына» барды	Редакция	24.03.2022	https://www.gov.kz/memleket/entities/mcs/press/news/details/345668?lang=kk
7	Сарайшықта қазба жұмысы жандануда	Редакция	11.08.2022	https://www.gov.kz/memleket/entities/culture/press/news/details/411326?lang=kk
8	Сарайшықта халықаралық далалық семинар өтті	Редакция	22.09.2022	https://www.gov.kz/memleket/entities/culture/press/news/details/432419?lang=kk
9	Ғалымдар Атырау облысы әкімі қабылдауында болды	Редакция	24.06.2022	https://www.gov.kz/memleket/entities/culture/press/news/details/392876?lang=kk
10	«Дербент» музей-қорығы онлайн экскурсия ұйымдастырды	Редакция	03.02.2022	https://www.gov.kz/memleket/entities/mcs/press/news/details/322207?lang=kk
«Прикаспийская коммуна» газеті				
1	Сарайшык в доме дружбы	Н. Шильман	№10 (20551) 08.02.2022	https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/photos/a.1793726370640293/5194887493857480/
«Атырау» газеті				
1	Сарайшықтан қол үзген жоқпын... Айбек Тұрарұлымен сұхбат	Д. Аруев	№13(20618) 18.02.2022	https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/photos/a.17

				93726370640293/52 29880500358179/
2	Сенат депутаттары Сарайшық тұрғындарымен кездесті	Редакция	25.03.2022	https://atr.kz/zhanalyqtar/senat-deputattary-sarajshyq-turgyndarymen-kezdesti/
3	Мәдени мұралар – ұлт тарихы	Редакция	13.05.2022	https://atr.kz/madeniet/madeni-muralar-ult-tarihy/
4	Тарихи-мәдени нысандар — мемлекет қамқорлығында («Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығына барған Айбек Паяев аймақтың құнды тарихымен танысты)	Редакция	27.05.2022	https://atr.kz/madeniet/tarihi-madeni-nysandar-memleket-qamqorlygynda/
5	Зұлмат кезең жаңғырығы	Р. Өтеуғали	№44 07.06.2022	https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/photos/a.1793726370640293/5562662847079941/
6	«Сапар орталығындағы» құрылыс қарқыны қалай?	М. Оразғалиева	13.08.2022	https://atr.kz/saraptime/115255/
7	Көне тарих көмбесіндегі кездесу	Редакция	30.09.2022	https://atr.kz/qogam/kone-tarih-kombesindegi-kezdesu/
8	Сарайшық, лотос алқабы, тұзды көл: Атырауда туризмді дамытуға қандай мүмкіндік бар	Редакция	08.11.2022	https://atr.kz/qogam/sarajshyq-lotos-alqaby-tuzdy-kol-atyrauda-turizmdi-damytuga-qandaj-mumkindik-bar/
9	Сарайшықты суреттеген кеш	С. Сансызбай	07.10.2022	https://atr.kz/madeniet/sarajshyqty-surettegen-kesh%ef%bf%bc/
10	«Ғасырларды жалғаған қол өнері» атты көрмеден фоторепортаж	Е. Алтыбаев	02.02.2022	https://atr.kz/zhanalyqtar/gasyrlardy-zhalgagan-qol-oneri-fotoreportazh/
“Егемен Қазақстан” газетіне				
1	Бағзыдан сыр шертетін қалашық	Ж.Көшербайұлы	№184 (30413) 27 қыркүйек 2022 ж	https://egemen.kz/article/324061-baghzydan-syr-shertetin-qalashyq
2	Мемлекет басшысы Атырау өңірінің тарихи маңызы жайлы айтты	Редакция	08.11.2022	https://egemen.kz/article/327582-

				memleket-basshysy-atyrau-onhirininh-tarikhi-manhyzy-dgayly-aytty
3	Туризмді дамытуға талпыныс	Ж.Көшербайұлы	26.09.2022	https://egemen.kz/article/324071-turizmdi-damytugha-talpynys
4	Сарайшық кесесінің құпиясы неде?	Ж. Алиман	03.08.2022	https://egemen.kz/article/319725-sarayshyq-kesesininh-qupiyasy-nede
Бейнеу аудандық «Рауан» қоғамдық саяси газеті				
1	Экспедиция мүшелері - Бейнеуде	Қ. Қожаев	07.07.2022 №21	https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/posts/pfbid0vgwJBNzL2KgHNbf3pp3eoqGjFYx7AXvV7gju23xKAEa33S3LZT6311P2wh9XP1Vfl
Inbusiness.kz				
	Сыйынатын орын ба, символдық белгі ме?		25.01.2022	https://inbusiness.kz/.../syjynatyn-oryn-ba-simvoldyk...

11.4 Музей-қорық сайтында, әлеуметтік желілерде насихатталуы

2022 жылы «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығының сайты қайта жаңартылып, бірқанша қосымшалар енгізілді. Сонымен қатар, сайттың негізгі бетіне Президент Қ.Ж. Тоқаев және Мәдениет және спорт министрі Д. Абаевтың Сарайшыққа қатысты айқан сөздері орналастырылды. Ал оның астыңғы жағында 6 бөлім орын алды.

Сайт: Saraishyq.kz

Сілтеме: https://saraishyq.kz/kk/

№	Тақырып	2019 жыл	2020 жыл	2021 жыл	2022 жыл
1	Жарияланымдар: (жалпы)	346	222	228	347
2	Қаралым	1959	49597	50690	77231
3	Виртуалды тур	12865			

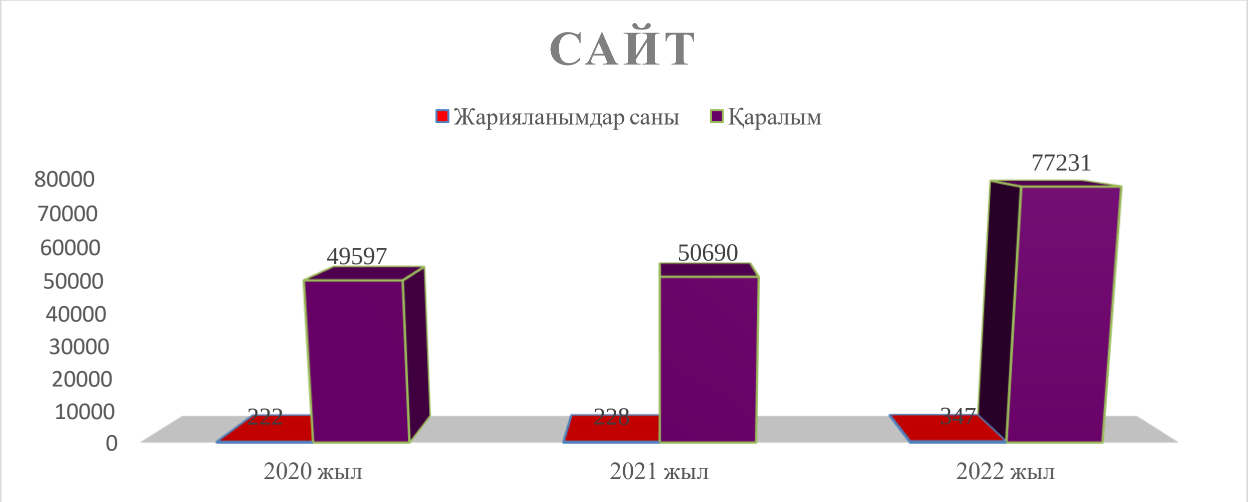

	2020 жыл	2021 жыл	2022 жыл
Жарияланымдар саны	222	228	347
Қаралым	49597	50690	77231

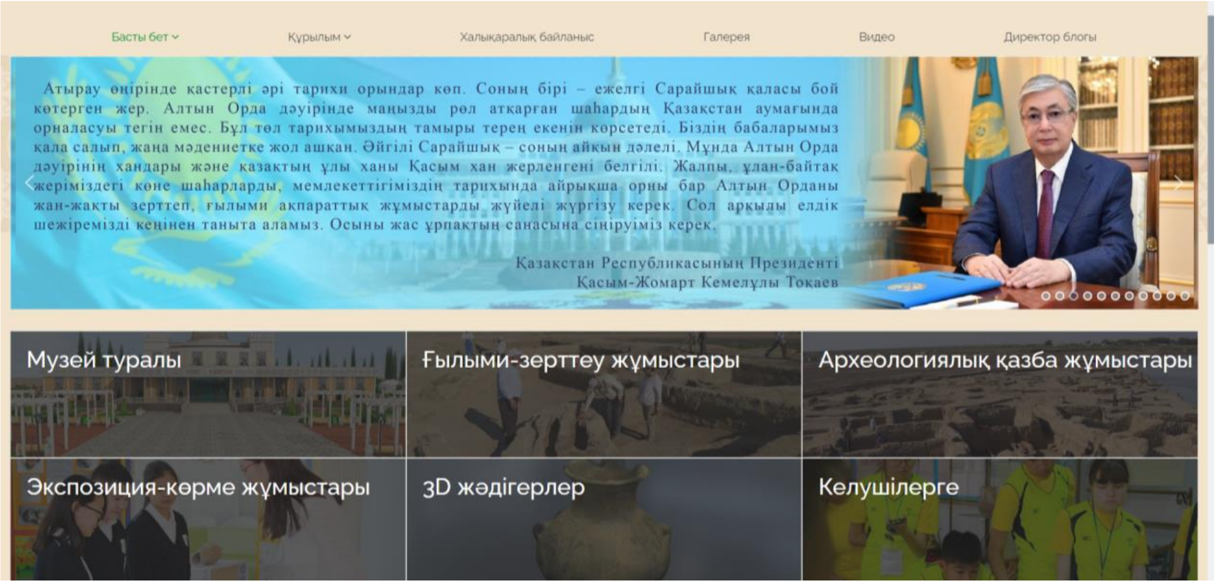

Негізгі жаңалықтардың бірі сайтқа 3D жәдігерлер орнатылды. Жәдігерлердің жалпы саны 19. Олардың арасында қыш ыдыстар, жебе ұштары, қола құлып, тиынсауыт, су құбырлары болды. Сондай-ақ сайтта музей-қорықтың жылдық есептері, бос жұмыс орындары, ашық деректер атты бөлімшелер басты бөлімге жайғасты.

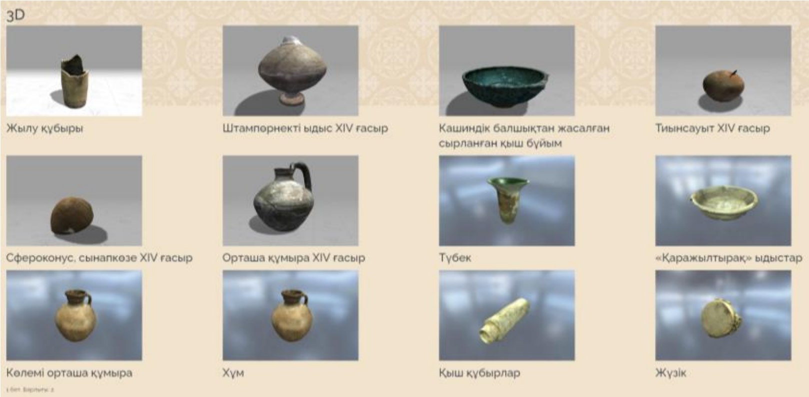

Музей-қорық «Хан Ордалы Сарайшық»

Facebook: https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk

2022 жылы «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы жылдық жоспар бойынша белгіленген ғылыми-зерттеу және мәдени шаралар өз уақытында ұйымдастырылды. Атқарылған жұмыстар музей-қорықтың әлеуметтік желісіне орналастырылды. Биылғы жылы фейсбук әлеуметтік желісіндегі «Хан Ордалы Сарайшық» атты парақшасы 1202 тіркелушіге жетті. Жалпы 406 жарияланым көрермендер назарына ұсынылды. Биылғы жылғы статитстикалық көрсеткіштер өткен жылдармен салыстырған анағұрлым жоғары дәрежеде. Толық мәлімет төмендегі кестеде көрсетілген.

2022 жылды «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы табысты аяқтап, көптеген маңызды жұмыстарды жүргізді. Олардан ұйымдастырылған конференция, семинар және дөңгелек үстел. Одан өзге ғылыми-зерттеу жұмыстары, барлау экспедициясы және шетелдік ғалымдардың ортағасырлық Сарайшық туралы пікірі және зерттеулері нәтижесінде үкіметтік назары ортағасырлық қалаға қаратылды.

№	Тақырып	2019 жыл	2020 жыл	2021 жыл	2022 жыл
1	Тіркелушілер	651	1031	1128	1202
2	Жарияланымдар: (жалпы) • фото-мәтінді ақпараттар • бейнероликтер	325 256 69	438 270 168	358 279 79	406 306 100
3	Лүпілдер	2989	4332	13100	14351
4	Пікірлер	658	1055	1744	1245
5	Қаралым	-	89381	91537	137429

Одан өзге парақшаға тіркелгендер арасында 18-24 және 65 жастан асқан адамдар кемшлікті құрайды. Ал 35-45 жастағы және 44 жасқа дейінгі жас ерекшелігіндегі тіркелушілер парақшада көпшлікті құрайды. Жалпы парақшаға тіркелгендердің 48% пайызын әйел адамдар, ал 52% пайызын ер адамдар қалыптастырды.

Сонымен қатар, тіркелушілер арасында 53,1% пайызын Атырау қаласы тұрғындары құрайды. Қалған 46,9% пайызын Алматы, Орал, Ақтөбе, Ақтау, Шымкент, Тараз және Қызылорда тұрғындары құрады. Ал мемлекеттік үлесі 94,3% пайызы Қазақстанға, қалған 5,7% пайызы Ресей, Туркия, Моңғолия, Өзбекстан, Әзербайжан, Германия, Италия, Польша және Ирак елдеріне тиесілі. Толығырақ мәліметтер төмендегі диаграммаларда бейнеленген.

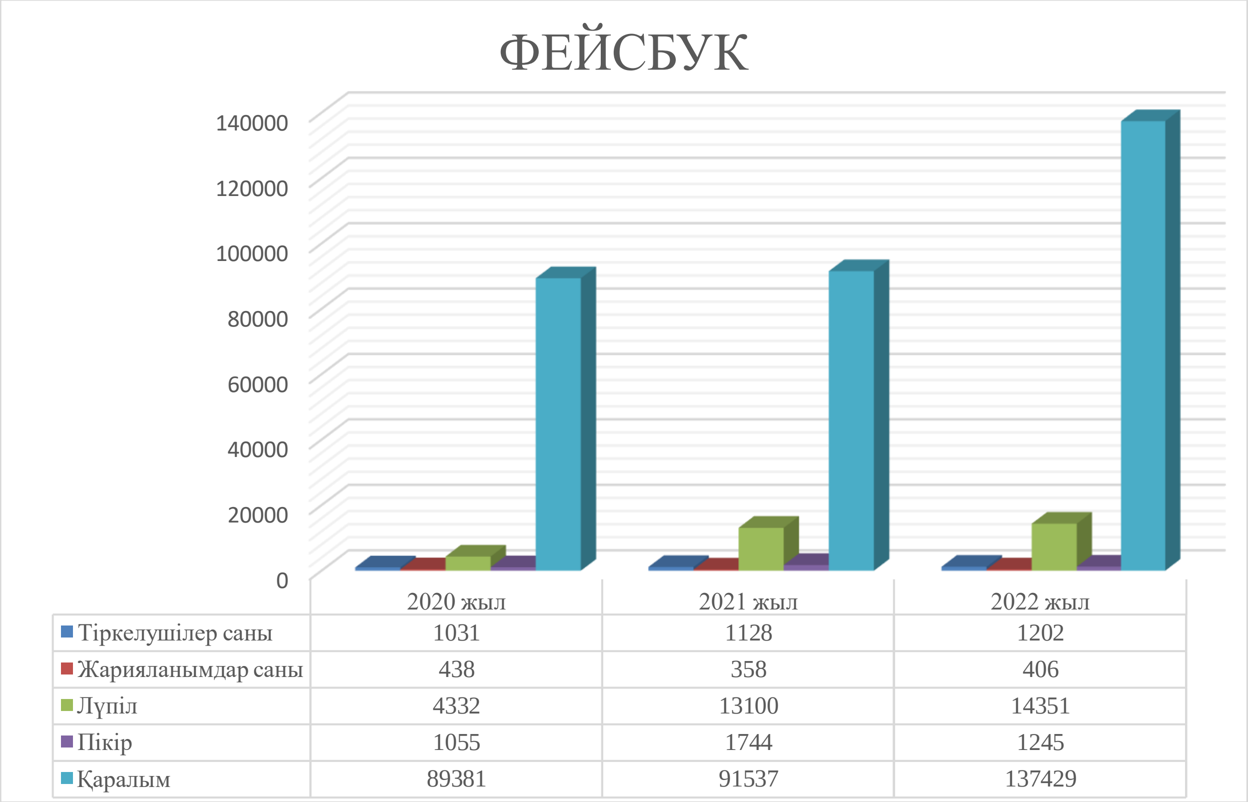

	2020 жыл	2021 жыл	2022 жыл
Тіркелушілер саны	1031	1128	1202
Жарияланымдар саны	438	358	406
Лүпіл	4332	13100	14351
Пікір	1055	1744	1245
Қаралым	89381	91537	137429

Фейсбук парақшасына тіркелген ер және әйел адамдардың пайыздық үлесі

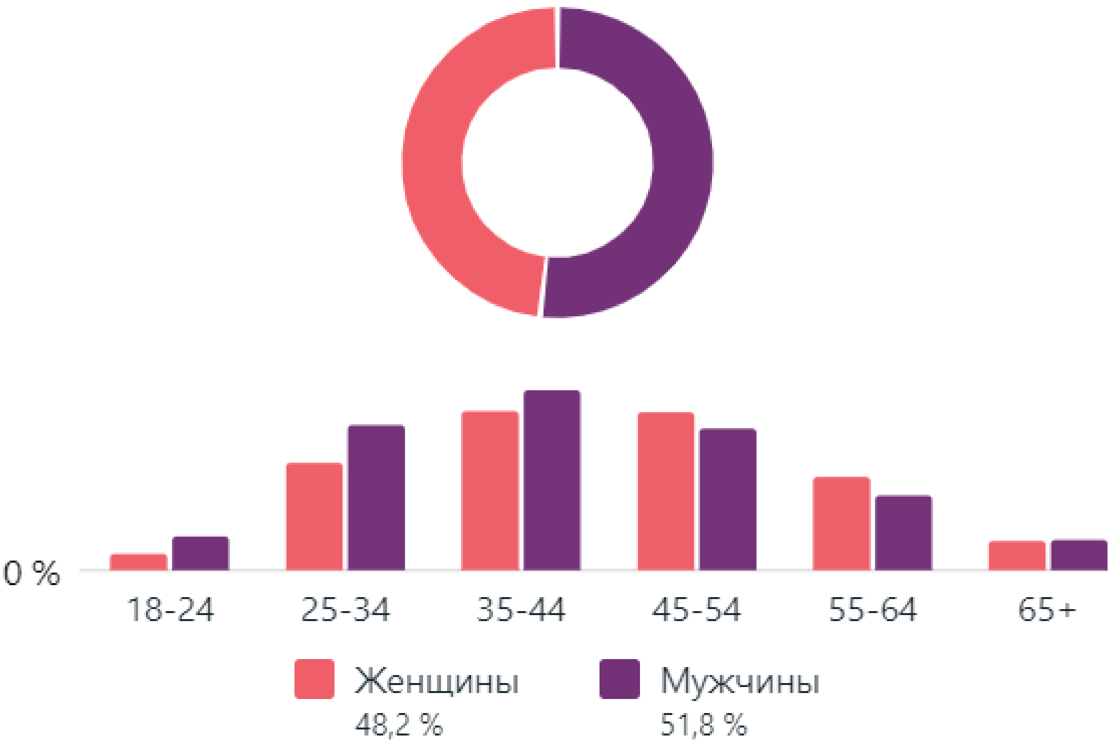

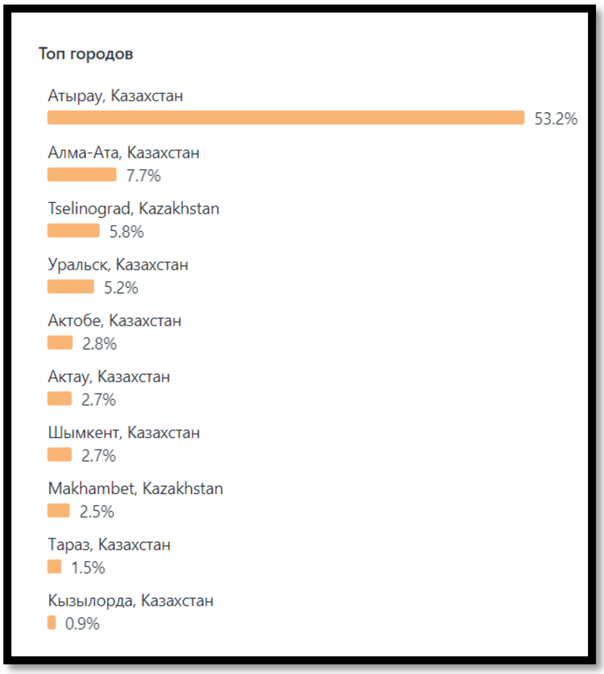

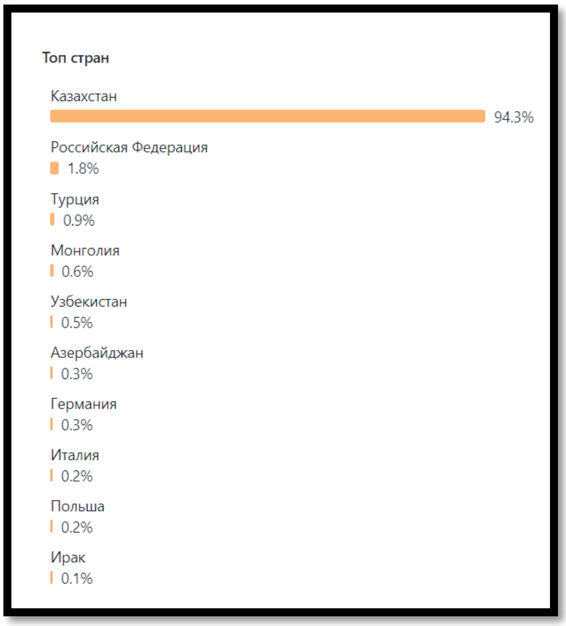

Қамту аясы, лүпіл саны және пікірлер бойынша ең көп көрсеткіш жинаған жарияланымдар

Төмендегі фото-суретте жалпы 406 жарияланымдар арасында ең көп қамту аясына ие болған, ең көп лүпіл және пікірлер жинаған топ-5 жарияланымдар жарияланған.

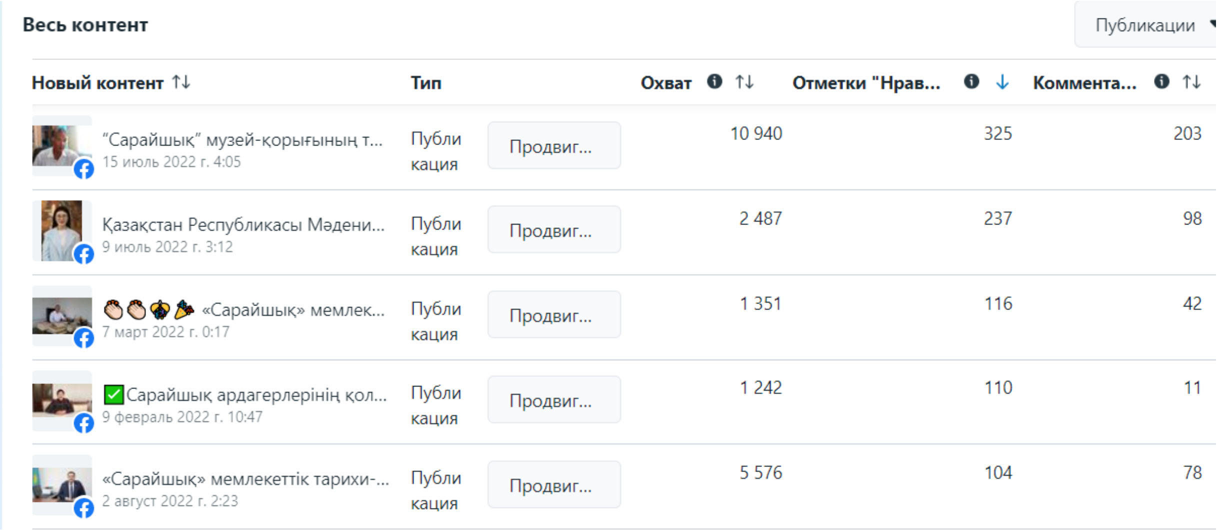

Весь контент — Публикации

Новый контент	Тип		Охват	Отметки "Нрав...	Коммента...
"Сарайшық" музей-қорығының т... 15 июль 2022 г. 4:05	Публи кация	Продвиг...	10 940	325	203
Қазақстан Республикасы Мәдени... 9 июль 2022 г. 3:12	Публи кация	Продвиг...	2 487	237	98
«Сарайшық» мемлек... 7 март 2022 г. 0:17	Публи кация	Продвиг...	1 351	116	42
✅Сарайшық ардагерлерінің қол... 9 февраль 2022 г. 10:47	Публи кация	Продвиг...	1 242	110	11
«Сарайшық» мемлекеттік тарихи-... 2 август 2022 г. 2:23	Публи кация	Продвиг...	5 576	104	78

Жарияланымдарға білдірілген пікірлер жинағы

Гулнар Абиболлаевна Усенова

Ия,осыдан оншақты жылдан астам бұрын Атырауға барғанда,қасымызда марқұм Қуанғали жолдасым,анасы,екі немерем бар, осы Сарайшық музей,мавзолей,мешітке арнайы бас сұққанбыз.Бізді жылы жүзбен Молдаш ағай күтіп алып,тарихы туралы егжей тегжейлі әңгімелеп берді.Оның тарихы,қазып алынған мұражайдағы заттар,кәрлен кесемен құмыра,әшекей бұйымдар басқалары туралыда сыр шертті.''Алтын қайық''туралы да естіп тәнті болдық.Бұрын қала болғаны тіпті ,үй үйге құбырлар тартылып,мешіт,монша болғанын да қалдырмады.Көрген заттарымызбенен Молдаш ағайдың бұл Сарайшық туралы айтқан мағлұматтарын сыйпаттап жазуға ауыз екі айта салу мүмкін емес.Сарайшықтың ғаламатына таң болғанбыз.Ақтөбеге келе сала өызу баяндама жасап,материалдар жинап,''Жаратылыстану''пәнін өткізетін топтарыммен жетекшілік ететін тобыма,қабырға газеттерін,альбом ,көрнекіліктер жинатқызып,''Жылдардан жеткен сын''-атты үлкен шара,тәрбие сағатын,кеш өткізгенмін.Сарайшық туралы жырда туындаған сол кезде.Өскелең жас ұрпақ ,Сарайшық туралы білулері тиіс.Мен айтар едім Атырау жеріне аяқ басқан әрбір келген жанға ,бұл жерге соғып ,тарихымен танысуға байланысты шаралар жүзеге асырылса.Жаратылыстану,Географиядан,тарихтан сабақ беретін өзге облыстағы мұғалімдер оқушыларын ұйымдастырып міндетті түрде экскурсияларға апарса,бұл тарихи мекен туралы бәрі құлақтанып,хабардар болар еді.

Нравится Ответить Скрыть 42 нед.

Сначала старые

Топовый поклонник

Серикжан Исмаилов

Такие онлайн-гид-экскурсии позволяют познакомиться с интересными новыми историческими местами. Дербент всегда славился своей тысячелетней историей. Рахмет музей-заповеднику Сарайшык за предоставленную возможность увидеть историю древнего Дербента.

3

Нравится Ответить Скрыть 46 нед.

Руслан Жусупов

Не у всех есть возможность увидеть город, наполненный историческими событиями, о которых можно рассказать в контексте мировой цивилизации. Поэтому мы благодарны сотрудникам музея за эту возможность.

3

Нравится Ответить Скрыть 46 нед.

Эдуард Имашев

Тарихи танымдарды цифрландыру казирги замангы маныздары багыттарынын бири. Осы орайда откизилген бул шара тарихи билимди кенейтуде мумкиндик беретини созсиз. Музей корыктын бул багыттагы аткарып жаткан жумыстарына табыстар тилеймин.

3

Нравится Ответить Скрыть 46 нед.

Айнур Багитова

Басқа елдің музейімен танысуға мүмкіндік берген Сарайшық музейі ұжымына алғыс

Нравится Ответить Скрыть 46 нед.

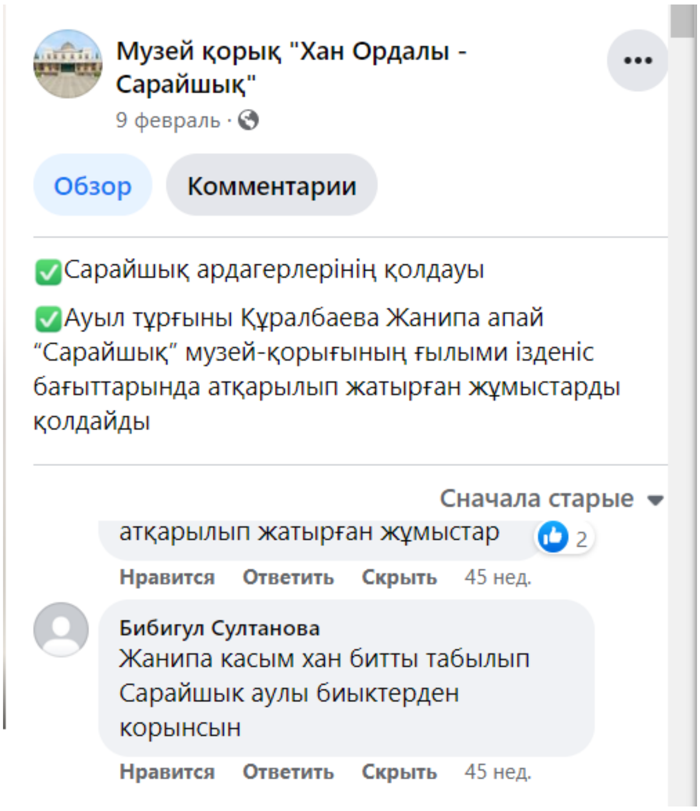
Музей қорық "Хан Ордалы - Сарайшық"
9 февраль ·

Обзор Комментарии

✅Сарайшық ардагерлерінің қолдауы

✅Ауыл тұрғыны Құралбаева Жанипа апай "Сарайшық" музей-қорығының ғылыми ізденіс бағыттарында атқарылып жатырған жұмыстарды қолдайды

Сначала старые

атқарылып жатырған жұмыстар 2

Нравится Ответить Скрыть 45 нед.

Бибигул Султанова
Жанипа касым хан битты табылып Сарайшык аулы биыктерден корынсын

Нравится Ответить Скрыть 45 нед.

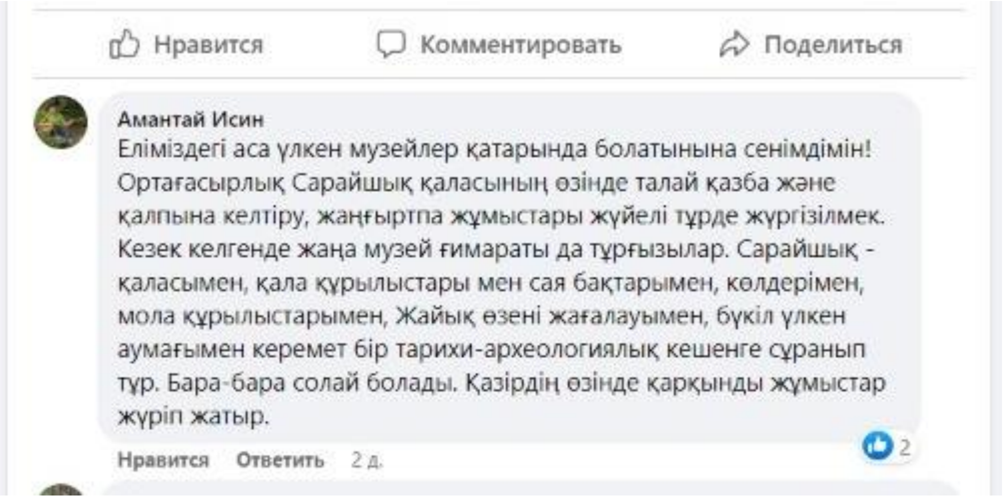
Нравится Комментировать Поделиться

Амантай Исин
Еліміздегі аса үлкен музейлер қатарында болатынына сенімдімін! Ортағасырлық Сарайшық қаласының өзінде талай қазба және қалпына келтіру, жаңғыртпа жұмыстары жүйелі түрде жүргізілмек. Кезек келгенде жаңа музей ғимараты да тұрғызылар. Сарайшық - қаласымен, қала құрылыстары мен сая бақтарымен, көлдерімен, мола құрылыстарымен, Жайық өзені жағалауымен, бүкіл үлкен аумағымен керемет бір тарихи-археологиялық кешенге сұранып тұр. Бара-бара солай болады. Қазірдің өзінде қарқынды жұмыстар жүріп жатыр.

2

Нравится Ответить 2 д.

Nurlan Atygayev
2 д. ·

Шағын музейлерде де ғылыми жұмыстар жақсы дамуы мүмкін. Мұны Ә. Мұқтар ағамыз басқарып жүрген "Сарайшық" музей-қорығы дәлелдеп отыр.

Музей қорық "Хан Ордалы - Сарайшық"

Нравится · Комментировать · Поделиться

Нұрлан Жолаушыұлы
Еңбегіңіз жемісті болсын! Келе жатқан Жаңа 2023 жыл мол табыстар әкелсін! 2
Нравится · Ответить · Скрыть · Отправить сообщение · 1 д.

Альфия Байбулсинова
Өте ауқымды жұмыстар атқарылған екен! Керемет! 3
Нравится · Ответить · Скрыть · Отправить сообщение · 1 д.

Альфия Байбулсинова
Келер жылы бастаған істеріңіз жалғасын тапсын! Жаңа жыл сіздер үшін Ерекше жаңалықтарға толы табысты жыл болсын! 3
Нравится · Ответить · Скрыть · Отправить сообщение · 1 д.

Топовый поклонник
Абилсейт Муктар
Рақмет
Нравится · Ответить · Скрыть · Отправить сообщение · 1 д.

Амантай Исин
Музейдің қуаттануына, ғылыми зерттеулердің өрістеуіне қуаныштымын! Жаңа жылда айтулы жаңалықтарыңыз көп болсын! 2
Нравится · Ответить · Скрыть · Отправить сообщение · 1 д.

Музей қорық "Хан Ордалы - Сарайшық"
Амантай Исин Рахмет үлкен!
Нравится · Ответить · 17 ч.

Инстаграм: Saraishyk_museum

Сілтеме: https://www.instagram.com/saraishyk_museum/

№	Тақырып	2019 жыл	2020 жыл	2021 жыл	2022 жыл
1	Тіркелушілер	141	228	441	652
2	Жарияланымдар: (жалпы)	91	322	274	280
3	Лүпілдер	2259	2580	2863	3587
4	Пікірлер	38	112	61	58
5	Қаралым	-	11258	9864	18552

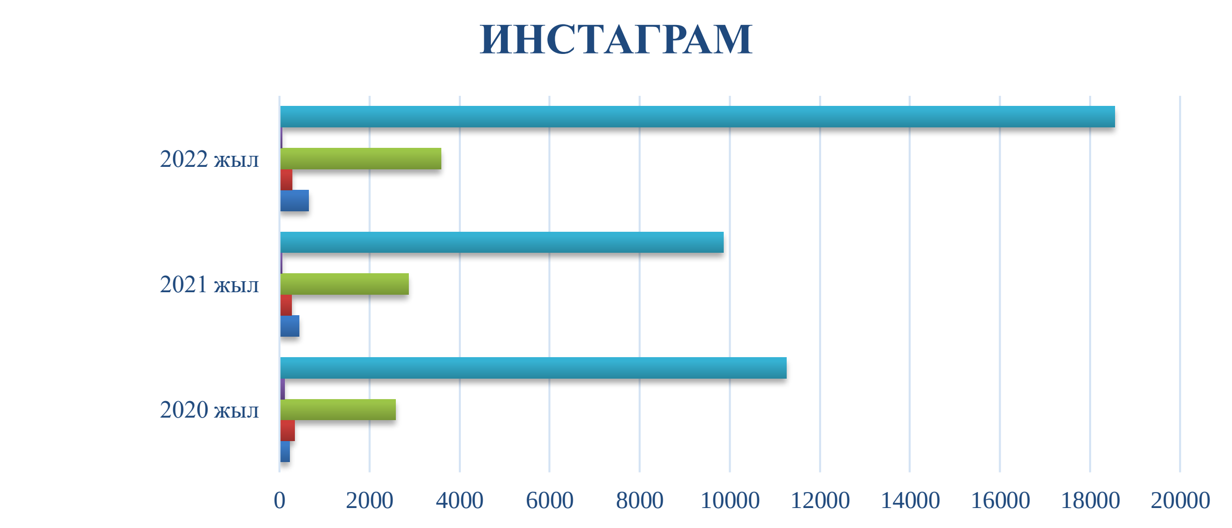

	2020 жыл	2021 жыл	2022 жыл
Қаралым	11258	9864	18552
Пікір	112	61	58
Лүпіл	2580	2863	3587
Жарияланымдар саны	332	274	280
Тіркелушілер саны	228	441	652

Ютуб: Saraishyk_museum

Сілтеме: https://www.youtube.com/channel/UCFRxhFQz6-him7huIcgXFhg/videos

№	Тақырып	2019 жыл	2020 жыл	2021 жыл	2022 жыл
1	Тіркелушілер	16	33	45	50
2	Жарияланымдар: (жалпы)	4	50	74	93
3	Қаралым	-	581	1408	2233

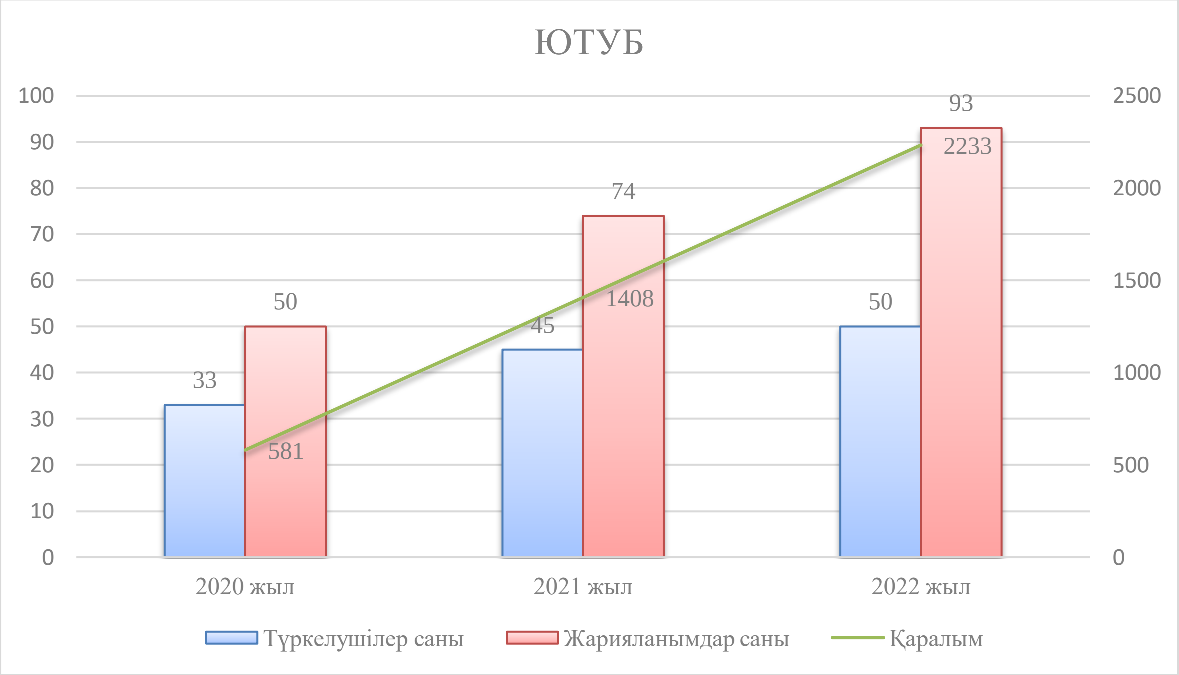

Tik-tok: Medieval_Saraishyq

Сілтеме:https://www.tiktok.com/@medieval_saraishyq?_t=8UCYeZnvU2f&_r=1

№	Тақырып	2022 жыл
1	Тіркелушілер	27
2	Жарияланымдар: (жалпы)	16
3	Қаралым	6580
4	Лүпіл	235

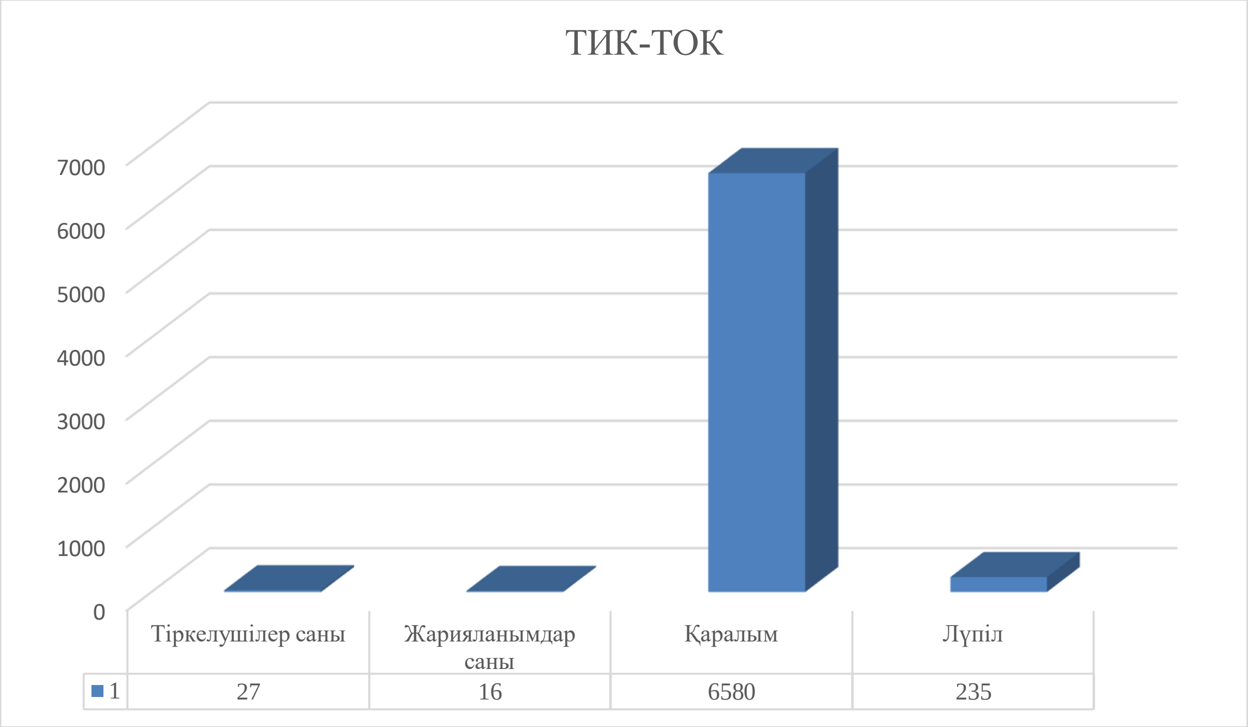

12 Әкімшілік-құқықтық жұмыстар

2022 жылдың 29 желтоқсанында «Сарайшық» музей-қорығы қызметкерлерін аттестаттаулау жұмыстары жүргізілді. Аттестаттау барысында мекеме қызметкерлері атқарып отырған қызметі бойынша арнайы іс ашып, атқарылған жұмыстары бойынша есеп беріп, қойылан сұрақтарға нақты жауап берді.

12.1 Тәжірибе алмасу, халықаралық байланыс және ынтымақтастық жұмыстары

«Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы ағымдағы жылы Ресейдегі Саха Республикасының «Ытык-Кюель әдеби-көркем «Таатта» музей-қорығы» мемлекеттік бюджеттік мекемесімен, Дағыстан Республикасының «Дербент мемлекеттік тарихи-архитектуралық және археологиялық музей-қорығы» мемлекеттік бюджеттік мекемесімен өзара түсіністік және ынтымақтастық меморандумдарына қол қойды. Музейлер келісімшарт бойынша бірлескен жұмыстарды жүргізуді жолға қойды.

Музей-қорық ғалымдары Ташкентке іссапары барысында Өзбекстан Республикасы Ғылым Академиясы Ұлттық археология орталығы директоры т.ғ.д., археолог Фархад Максудовпен, ғылыми істер бойынша директордың орынбасары т.ғ.д., профессор Ғайбулла Бабояровпен және археолог т.ғ.д., профессор Рустам Сулаймоновпен кездесіп, зерттеу тақырыбы бойынша пікірлесу, талқылау жасады.

Нүкіс қаласына іс сапар барысында Өзбекстан Республикасы ҒА Қарақалпақстан бөлімі басшысы Мұрат Жұманов, гуманитарлық ғылымдар зерттеу институты директоры Айтмұрат Альниязов, директордың орынбасары, этнограф Мақсет Қарлыбаев, археолог-реставратор Вадим Ягодин және ғалым хатшы Марат Ходжановпен пікір алмасып, алдағы уақыттарда бірлескен жұмыстарды іске асыруға келісті.

Бөлімнің ғылыми қызметкері А. Жұмабаев пен Ұ.Ахметова Мәскеу қаласында Ресей тарихы институтының бас ғылыми қызметкері, Ресей халықтары және этникааралық қатынастар тарихы орталығының басшысы, Ресей Ғылым Акадамиясының корреспондент мүшесі, тарих ғылымдарының докторы, Ноғай ордасы тарихын зерттеуші В.В.Трепавловпен, Ш.Марджани қорының вице-президенті, Ноғай халықтары тарихын зерттеушісі М.Р. Заргишиевпен және Қазан федералдық университетінің доценті, т.ғ.к. И.А.Мустакимовпен кездесті. Кездесуде ортағасырлық Сарайшық қаласының әлемдік тарихта алатын орны, алдағы уақытта бірлескен жобалар ұйымдастыру туралы мәселелер қозғалды. Ортағасырлық Сарайшық, Алтын Орда империясы, Ноғайлы елі, Қазақ хандығы тарихы тағы өзге де тақырыпта пікір алмасулар болды.

Музей-қорық ғылыми жобасының жетекшісі Ұ.Ахметова мен А.Жұмабаев «ГУЛАГ жүйесіндегі Прорва және Астрахань лагерлері: «тарих, естелік, тағылым (1932-1950 жж.)» атты гранттық жоба негізінде (жетекші т.ғ.д., профессор У.Т. Ахметова) Ресей Федерациясы Мәскеу қаласындағы ГУЛАГ тарихы музейінде болып, музейдің ғылыми істер жөніндегі орынбасары, т.ғ.д. Г.М. Ивановамен ғылыми-зерттеу жұмыстары барысын талқылады.

«Сарайшық» музей-қорығының заңгері Урынбасарова Эльмира және жәдігерлермен таныстырушы Шеркешбаева Әсем ҚР Ұлттық музейінің Қазақстан музейлерін дамытуды әдістемелік-үйлестіру орталығының ұйымдастыруымен 2022 жылғы 27-28 қазан күндері «XXI ғасырдағы музей маманы: кәсіби біліктілік пен мансап» атты

республикалық біліктілік арттыру курсына қатысып, қорытындысында бекітілген үлгідегі сертификат алды. 16 сағаттан құралған курс барысында музейдегі қор жұмыстарын жүргізу, ғылыми қор және музей жұмысының жүргізілуі туралы дәрістер оқылды.

12.2 Ынтымақтастық жұмыстары

Ынтымақтастық келісімшарты негізінде Ұлттық биотехнология орталығының адамның популяциялық генетикасы зертханасы жетекшісі, PhD Мақсат Жабағин Сарайшық және Қарағайлы антропологиялық материалдарына генетикалық зерттеулер жүргізді. Антропологиялық материалдардан алынған ғылыми үлгілер толық зерттеулерден кейін осы аймақта орта ғасырларда өмір сүрген халықтар туралы ақпараттарды байыта түседі деп есептеледі.

«Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы директоры т.ғ.д., профессор Ә.Мұқтар Алматы қаласында Шоқан Уәлиханов атындағы Тарих, этнология инстуты директоры, т.ғ.д., профессор Зиябек Кабулдиновпен кездесіп, Сарайшықтағы ғылыми зерттеулер және олардың болашағы туралы талқылады.

2022 жылдың 26 сәуірінде жеке кәсіпкер «Амина-Тур» арасында өзара бірлескен келісімшарт орнады. Келген көрермендерді қабылдап, музей экспозициясына және Ортағасырлық Сарайшық қала орнына экскурсия ұйымдастыру, ішкі туризмді дамытудағы біріккен іс-қимылдар атқарылды.

2022 жылы 31 шілдеде музей-қорық директоры, профессор Ә. Мұқтар Шығыс Қазақстан облысындағы Ақбауыр археологиялық кешенінде белгілі археолог, профессор Зейнолла Самашевпен кездесті. Кездесу барысында ортағасырлық Сарайшықтың күрделі мәселелері, соның ішінде ескеркішті сақтаудың, ғылыми зерттеудің, туризм аймағына айналдырудың маңызды жолдары талқыланды. Ақбауыр кешені біздің дәуірімізге дейінгі XI-IX ғасырларға жататын сақтардың қоныстары. Археологиялық қазбаға қатысқан археолог Альбина Ержанованың айтуынша жаңа қазбада тұрғын жайлар, өндіріс орындары ашылған, сонымен бірге тау тастарынан петроглифтер ерекше қызықты. Ол ежелгі адамдардың егіншілікпен, металлургиямен айналысқанын айқын дәлелдейді.

“Сарайшық” мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығының директоры, т.ғ.д., профессор Ә.Мұқтар "Берел" музей-қорығының директоры А.Сарбасовпен бірге "патшалар жазығында" орналасқан сақ обаларымен, түркі кезеңіндегі археологиялық ескерткіштермен танысып, «патшалар жазығы» мен «Хан моласы» кезіне дейінгі сәйкестіктер мен байланыстар жөнінде пікірлесті. Сақ билеушілерінің обалары, сәнбилер кезіндегі қабірханалар туралы ақпараттар мен жинақталған қазба материалдарының музей экспозициясындағы орны талқыланды. Іссапар барысында “Сарайшық” және “Берел” музей-қорықтары арасында бірлесе жұмыстар жүргізу жөніндегі меморандумға қол қойылды.

27 желтоқсанда «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы кәсіпкерлікті қолдау мақсатында Махамбет ауданы және Сарайшық ауылы кәсіпкерлерімен кездесу өткізді. Жиынға Бейбарыс ауылынан жүн өңдеу шебері Қуанышқалиева Зина Табылдықызы, махамбеттік ағаш шебері Сапаров Наурызбай, «Afisha Travel» компаниясының өкілі Айтқожин Кенжебек, Сарайшық ауылының кәсіпкерлері Олжабаев Еламан, Жексенов Асылбек, Қаратаева Дана қатысып, түрлі саланы қамтитын айналысып отырған кәсіптері туралы әңгімелеп берді. Музей-қорық директоры, т.ғ.д., профессор Ә. Мұқтар кәсіпкерлерге сәттілік тілеп, болашақта бірігіп жұмыс жасауға шақырды. Туризмді дамыту, оған сапалы қызмет көрсету, кәдесыйлар ұсыну сынды ортақ атқарылар жұмыстар бар екенін, өзара тиімді серіктестік болуын алға тартты. Кәсіпкерлер де өз ойларымен бөлісті.

13 Мәдени-көпшілік шаралар

Музей-қорық жылдық жоспарға сәйкес іс-шараларды онлайн-офлайн форматта өткізді. Атаулы мереке күндері құттықтаулар, бейнероликтер дайындалып, мекеменің сайты мен әлеуметтік желілеріне орналастырылды. Ерекше атап өтуге болады, 2021 жылы қайырылымдылық жұмыстары кеңінен жүргізілді, мүмкіндігі шектеулі жандарға арнайы бағдарламалар әзірленіп, жұмыстар атқарылды.

13.1 Онлайн шаралар

2022 жылы жоспарға сай онлайн форматта әлеуметтік желіде «Менің көзқарасым», «Дәстүрмен кездесу», «Назардағы нәрсе», «Музейдегі үзіліс:музей спорты», «Музейдегі романтика», «Шектеусіз өмір», «Дәріскерлер лигасы», «Уақыт үзінділері» жобалары жүзеге асып, оны желі арқылы 100 000-нан астам оқырман тамашалап, ой бөлісті.

1 жоба. «Музей романтикасы»

«Музей романтикасы» жобасы бойынша 20 сәуір күні «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы А.С.Пушкин атындағы №20 мектеп-лицейдің жас мамандары мен оқушыларына арнап шара өткізді. «Күнделікті романтика», ассоциативті ойын, «Менің қымбат жәдігерім» айдарымен ойындар ұйымдастырды. Жас мамандар мен оқушылардан құралған «Жұлдыздар» және «Ұшқын» командалары қиялдың жүйріктігі, тапқырлықтың үлгілерін көрсетті.
https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/photos/pcb.5392601887419372/5392600154086212/

12 қыркүйек күні"Музей романтикасы" айдары
https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/644760140653399

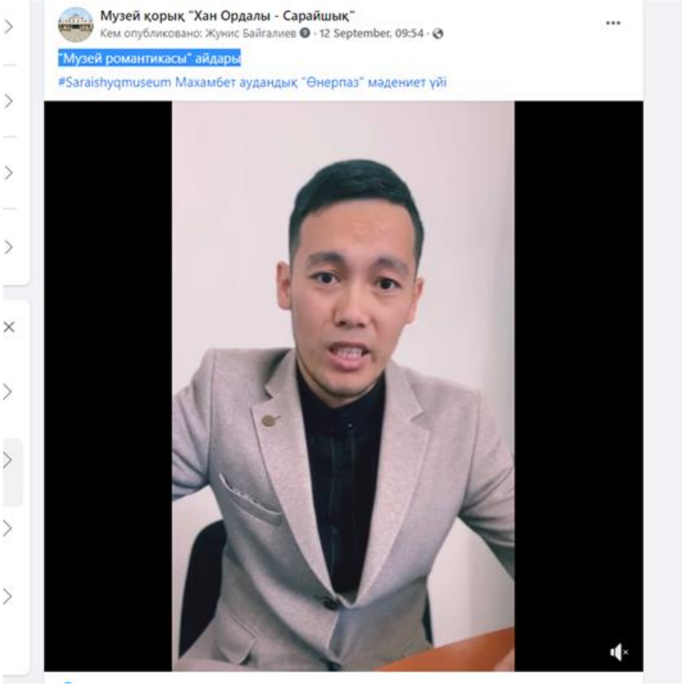

17 қазанда "Музей романтикасы" айдарында ақын Маралтай Райымбекұлы Сарайшықта болып, өз лебізін білдіріп, кітабын сыйға тартты.
https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/653994399538069

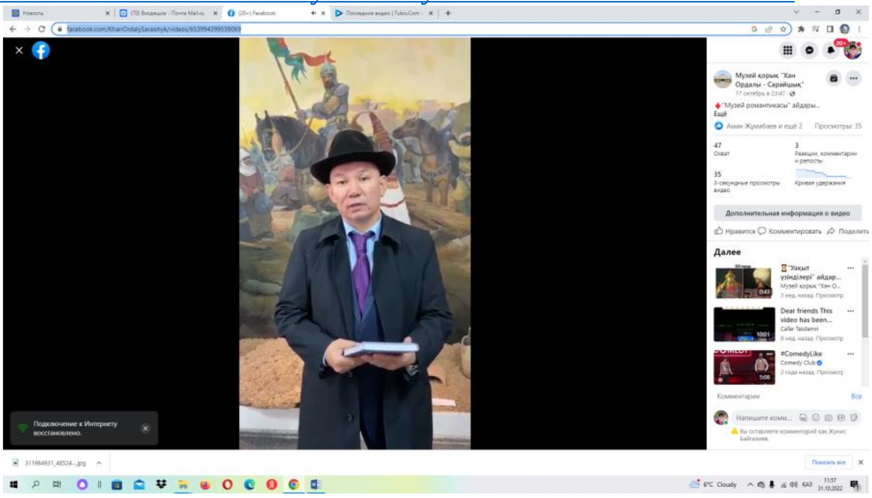

22 қараша күні «Музей романтикасы» айдарында Ресей ноғайларының федералды ұлттық-мәдени автономиясы Жоғары Кеңесінің төрағасы Казаков Валерий Сеперович ұсынған ноғай ақыны Сәлимет Майлыбаеваның сөзіне жазылған Әбуддин Нұрлыбаевтың әні «Сарайшық». Орындаған — Әбуддин Нұрлыбаев.
https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/1098584464191721

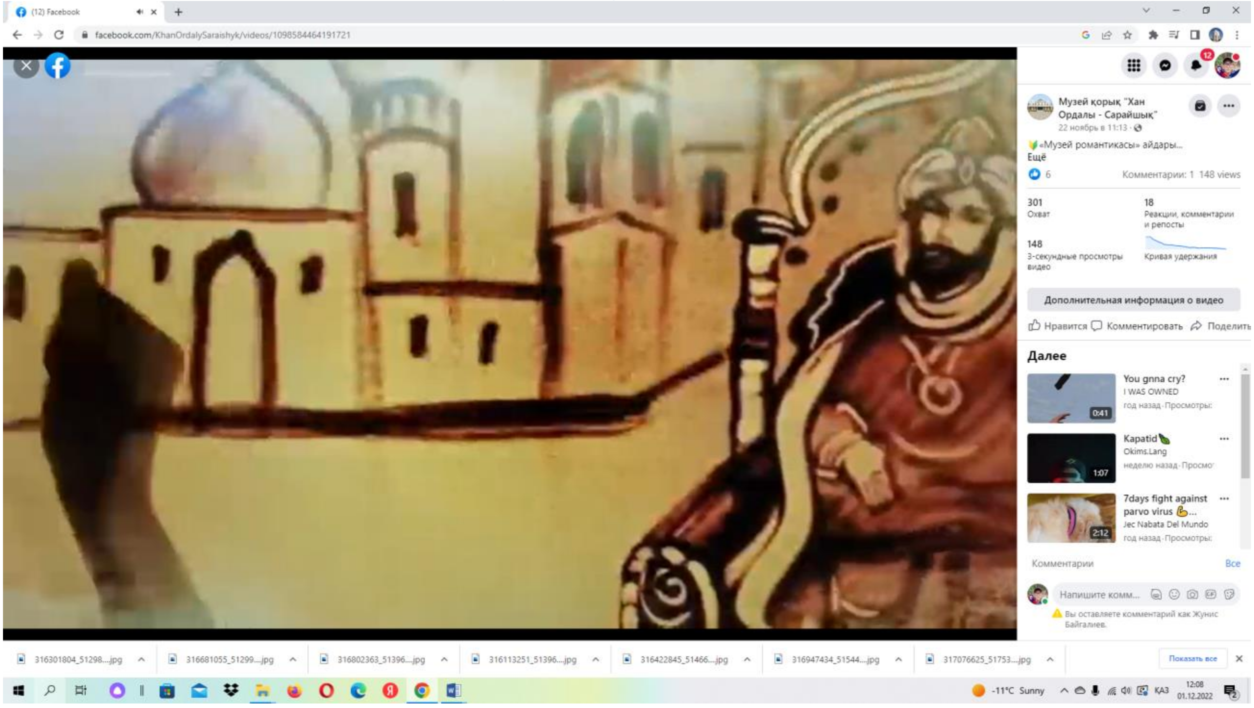

2 жоба. «Дәстүрмен кездесу»

«Дәстүрмен кездесу» жобасы бойынша 12 бейнебаян шықты.

17 қаңтар күні «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы жоспарға сай «Дәстүрмен кездесу» айдарын ұлттық зергерлік өнеріне арнады.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/278843480900311

23 наурыз күні «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы жоспарға сай «Дәстүрмен кездесу» жобасы аясында наурыз мейрамы туралы бейнероликті ағылшын тілінде ұсынды.
https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/654377985671504

29 маусым күні «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы жоспарға сай «Дәстүрмен кездесу» жобасы аясында кезекті бейнероликті ұсынды. Бұл жолы көне салт-дәстүрге жататын «Қамшы қайтару» жоралғысы туралы әңгімеленді.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/3128997280647989

30 шілде күні "Сарайшық" мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы жоспарға сай "Дәстүрмен кездесу" жобасы аясында кезекті бейнероликті ұсынады.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/3167242580272260

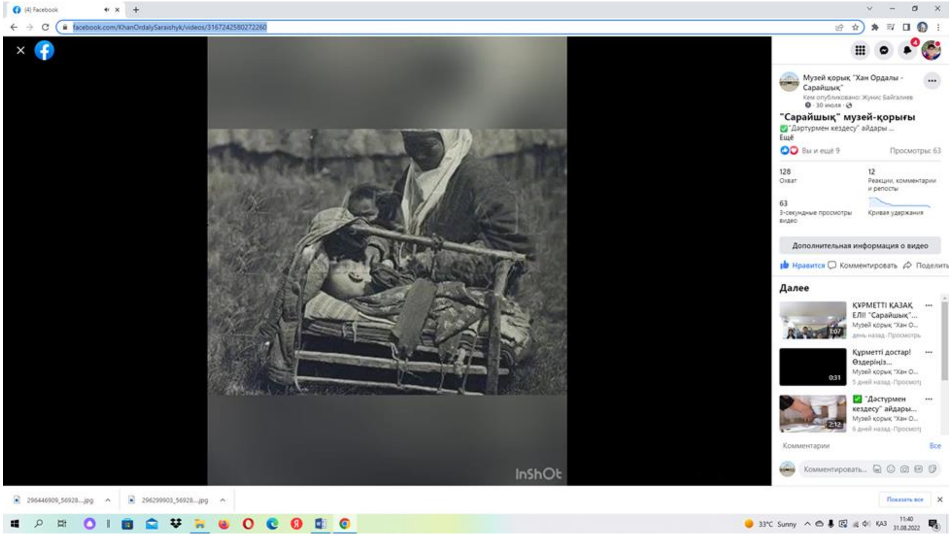

24 тамыз күні "Дәстүрмен кездесу" айдары

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/1245513075987110

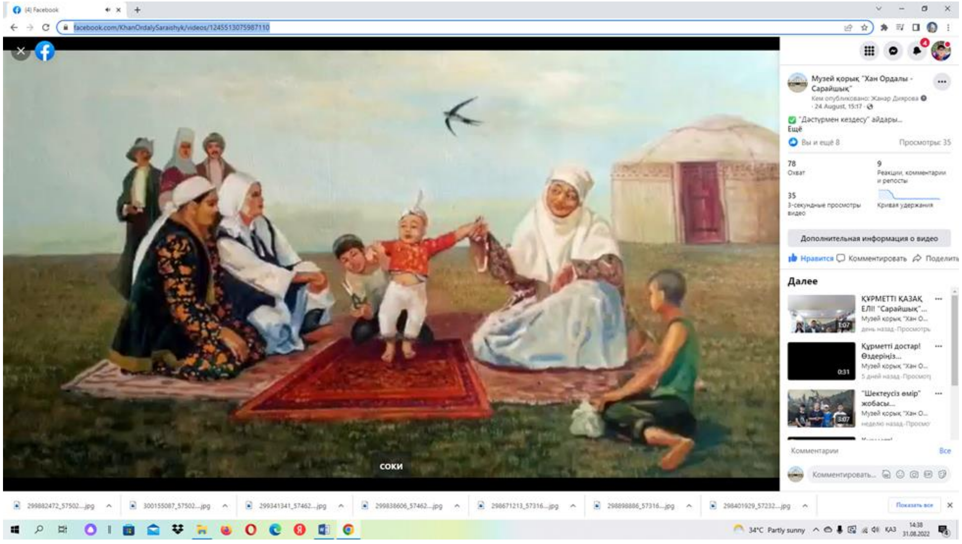

23 наурыз күні «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы жоспарға сай «Дәстүрмен кездесу» жобасы аясында наурыз мейрамы туралы бейнероликті ұсынады.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/654377985671504

13 тамыз күні «Дәстүрмен кездесу» айдарында бесікке салу туралы баяндады.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/583251846623392

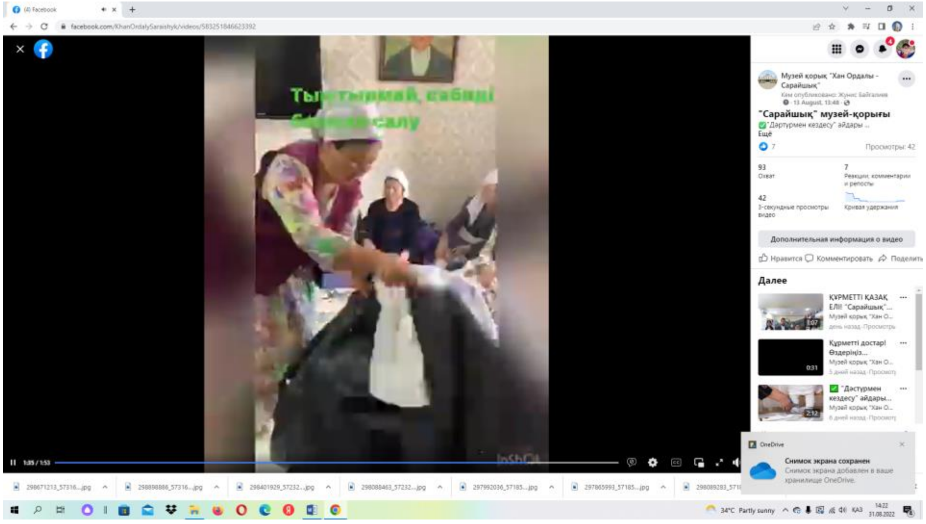

21 қазан күні «Дәстүрмен кездесу» айдары бойынша қазақ халқының салт-дәстүрлерінің бірі болып саналатын тұсаукесер салтымен таныстырамыз.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/1843448355999113

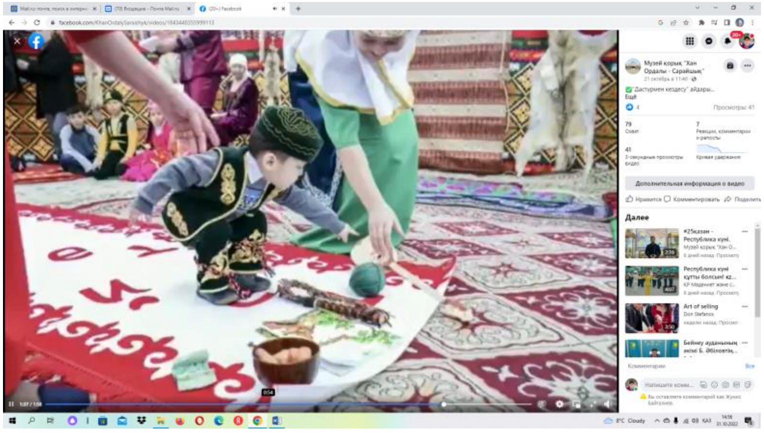

25 қазан күні «Дәстүрмен кездесу» айдары бойынша қазақ халқының ұлттық тағамы - Үлпершек жайлы болады.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/1252955118818741

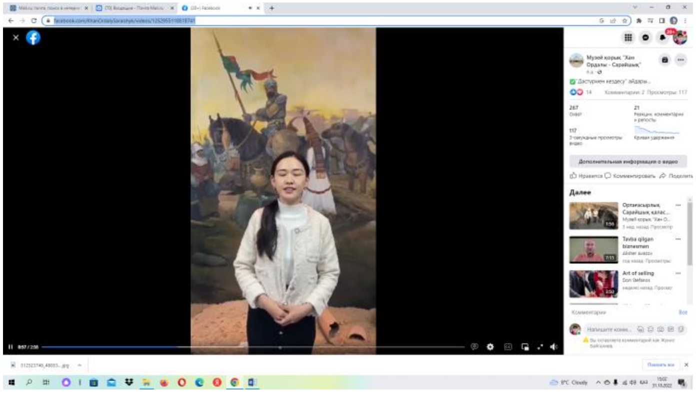

7 желтоқсан күні "Сарайшық" мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы назарларыңызға "Дәстүрмен кездесу" айдарын ұсынды.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/727154521730144

23 желтоқсанда "Дәстүрмен кездесу" айдарында бәсіре атау дәстүрі туралы әңгімеледі.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/1510942402727088/

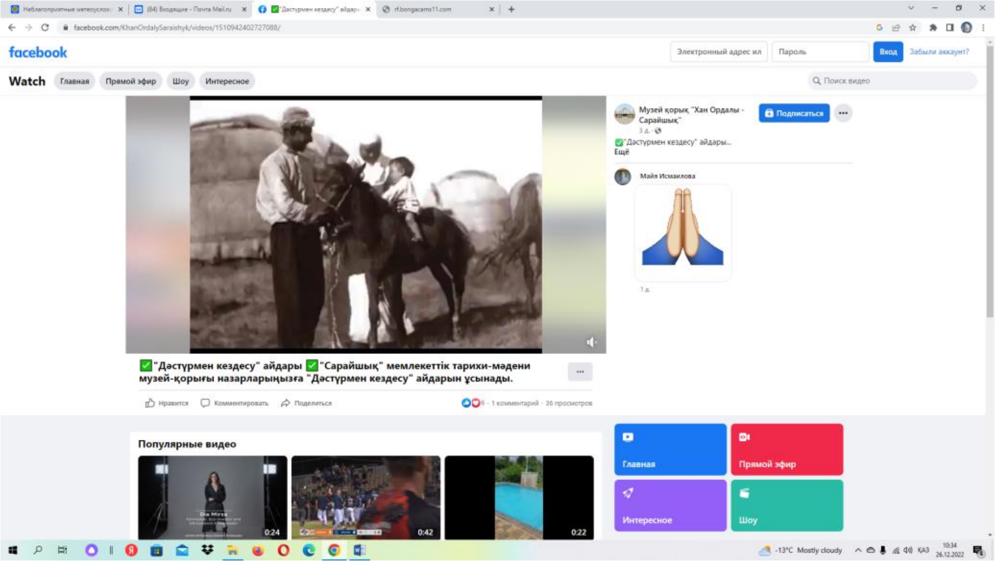

3 жоба. «Уақыт үзінділері»

«Уақыт үзінділері» жобасының 4 бөлімі шықты. 3 қазанда «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы «Уақыт үзінділері» айдарымен Сарайшық тарихының дүниежүзілік тарихи оқиғалармен симбиозын ұсынды.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/406480228343962

18 қазанда «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы «Уақыт үзінділері» айдарымен Сарайшық тарихының дүниежүзілік тарихи оқиғалармен симбиозын ұсынады.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/1069015707111745

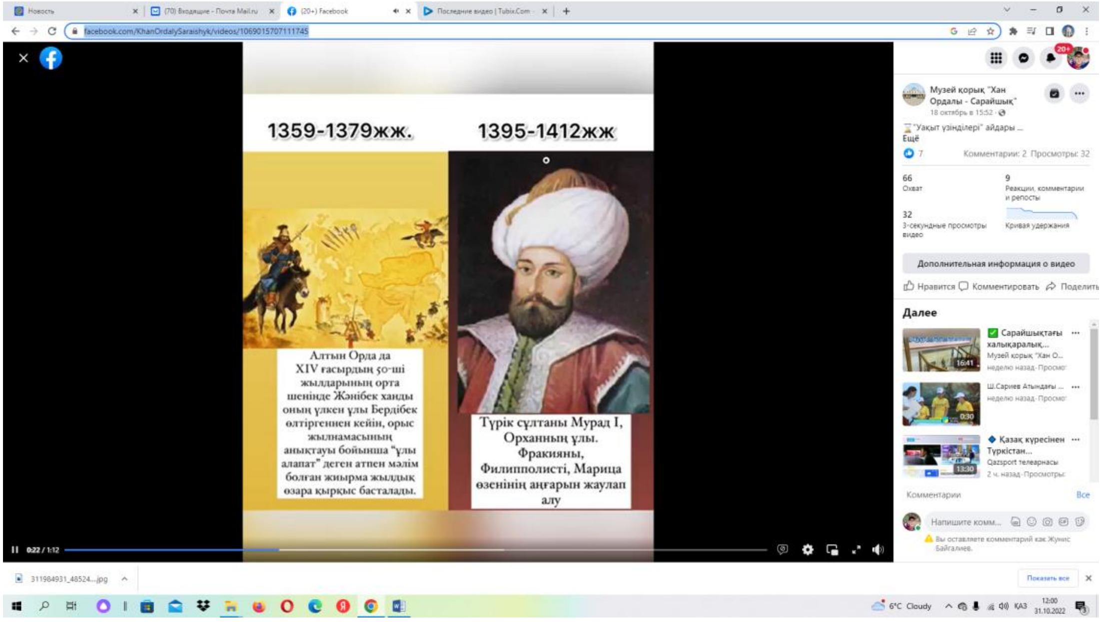

9 қарашада «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы «Уақыт үзінділері» айдарымен Сарайшық тарихының дүниежүзілік тарихи оқиғалармен симбиозын ұсынады.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/921433395504012

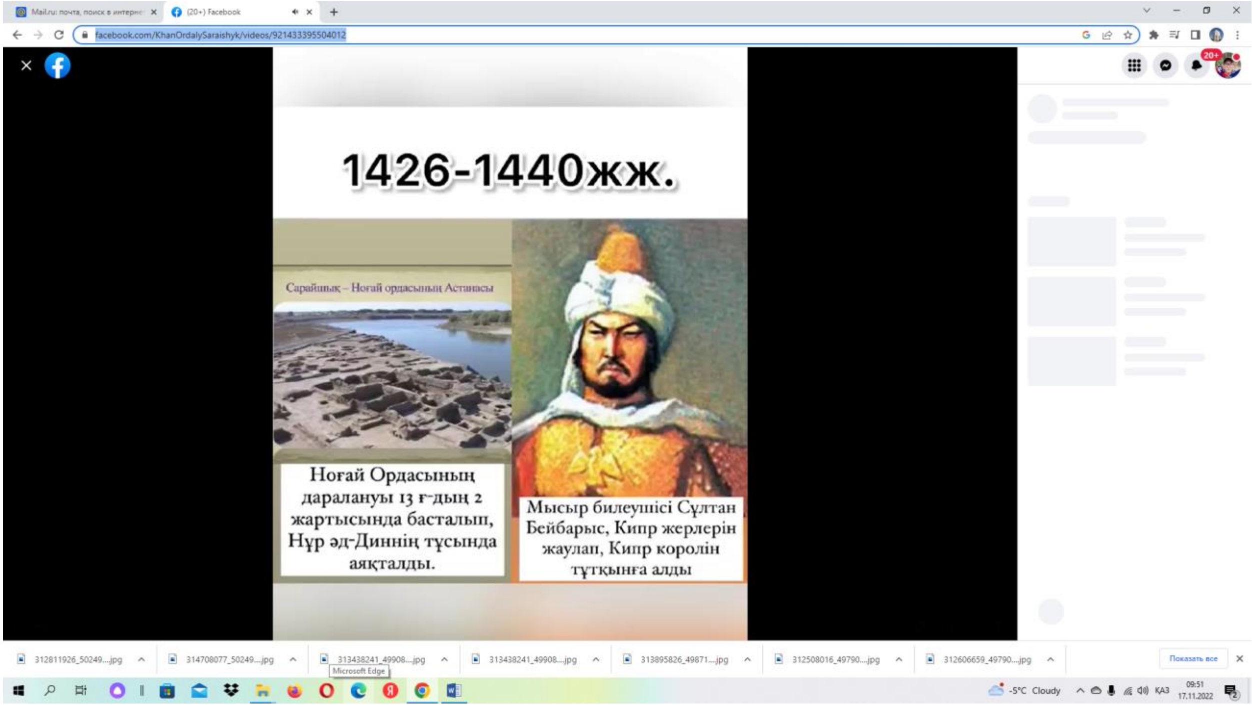

7 желтоқсан күні «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы «Уақыт үзінділері» айдарында Сарайшық тарихының дүниежүзілік тарихи оқиғалармен симбиозын ұсынды. 4-бөлім.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/541867194153331

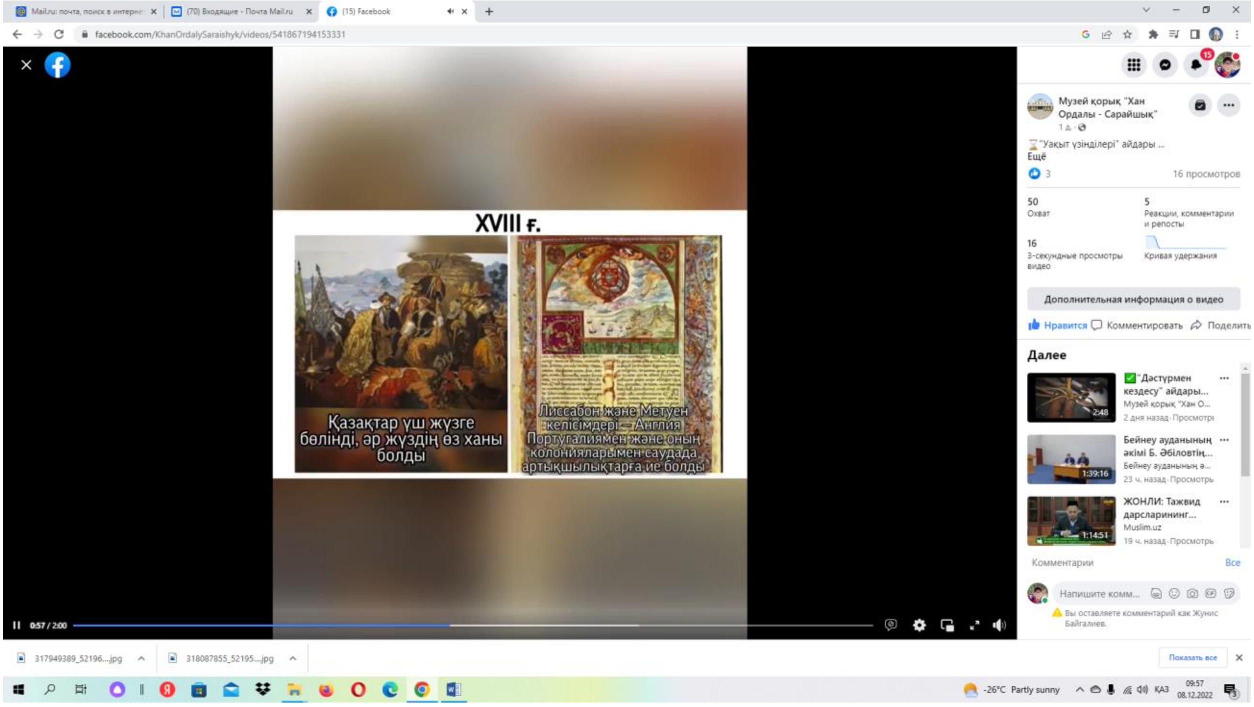

4 жоба. «Музейдегі үзіліс:музей спорты»

«Музейдегі үзіліс: музей спорты» жобасы бойынша «Сарайшық» музей-қорығы жәдігерлердің жаңа қырын ашу мақсатында дайындалған бейнероликтерді ұсынды. Алғашқы саны 28 қаңтар күні найза лақтыруға арналды.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/254914380121998

21 наурыз күні «Сарайшық» музей-қорығы «Музейдегі үзіліс: музей спорты» тақырыбымен жәдігерлердің жаңа қырын ашу мақсатында дайындалған бейнероликтер жалғасы. Қылыштасу, Семсерлесу.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/2202669439896802

30 күні «Сарайшық» музей-қорығы «Музейдегі үзіліс: музей спорты» тақырыбымен жәдігерлердің жаңа қырын ашу мақсатында дайындалған бейнероликтер жалғасында садақ ату туралы әңгімеленді.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/1760790390935628

Бұл бейнероликтер арқылы қазақтың дәстүрлі қару-жарақтарын таныстыра отырып, қазіргі заманғы спорт түріне енгізуді насихаттайды. Аталмыш жәдігерлер тек қана тарихи мұра емес, батыр да батыл ұрпақ тәрбиелеуге шақыру ретінде ұсынылды.

5 жоба. «Менің көзқарасым»

«Менің көзқарасым» жобасының 14 эфирі шықты. Сарайшық музей-қорығына жасалған саяхат барысында музей қонақтары пікір білдіріп, өз ойларымен бөлісті.

Алғаш рет, 15 қаңтар күні «Мен саған музейді көрсетемін» айдарымен АҚШ азаматы Frank Davenport-тың пікірі.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/1550676671997566

«Менің көзқарасым» жобасында тарих ғылымдарының докторы, А. Ясауи атындағы халықаралық қазақ-түрік университетінің профессоры Мұқтар Қожа пікірі назарға ұсынылды.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/466896054948743

«Менің көзқарасым» жобасында тарих ғылымдарының кандидаты, Шәкәрім атындағы Семей университетінің профессоры Амантай Исиннің пікірі назарға ұсынылды..

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/979871125967530

«Менің көзқарасым» жобасында философия докторы (PhD), Мемлекет тарихы институтының бас ғылыми қызметкері Жақсылық Сәбитовтың пікірі назарға ұсынылды.
https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/747101612928060

«Менің көзқарасым» жобасы. Қытай елі азаматтарының пікірі.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/381572183869281

"Менің көзқарасым" жобасы
https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/535554948248746

“Менің көзқарасым” айдары. Лиора Айзенбергтің пікірі
https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/443548234282411

“Менің көзқарасым” айдары
https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/802198157817988

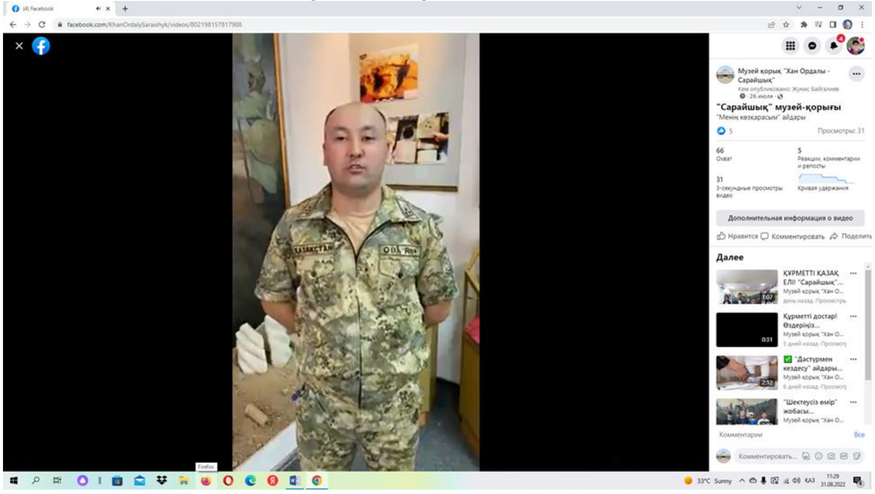

“Менің көзқарасым” айдары
https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/3217588501791665

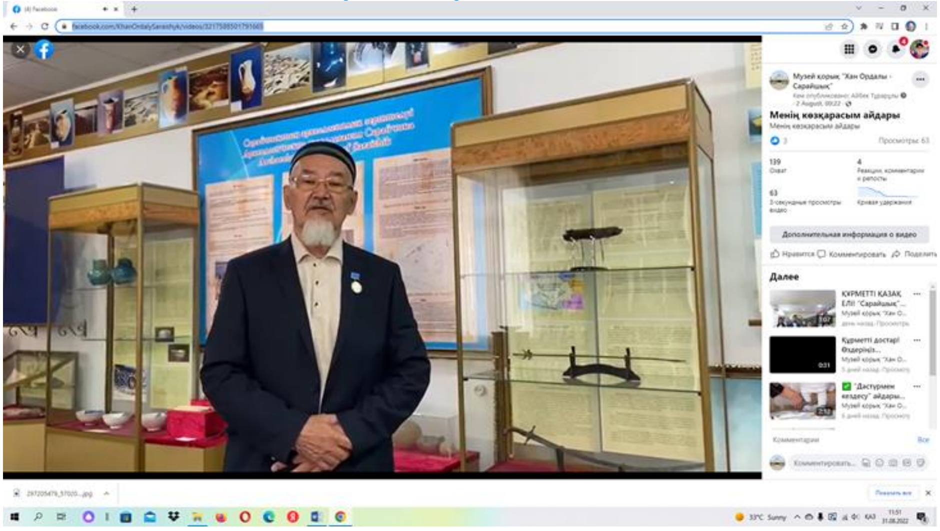

“Менің көзқарасым” айдары. Богуслав Кубияктың пікірі
https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/3371841976433582

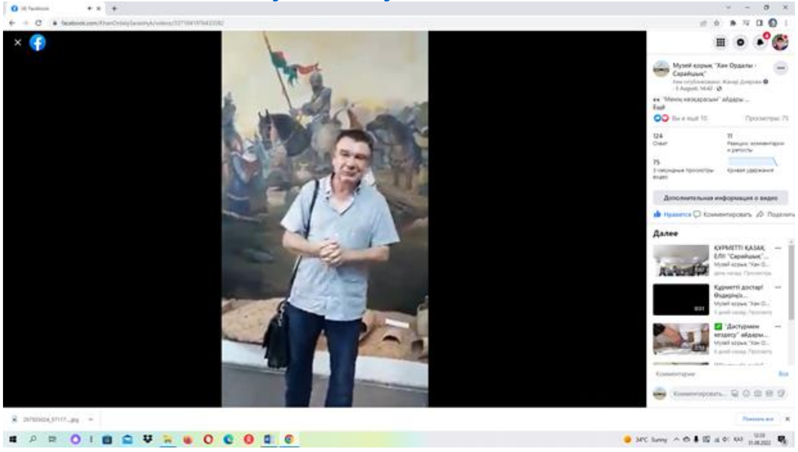

«Менің көзқарасым» айдары. Қайыпхан Сейітқазыұлы
https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/408543017882863

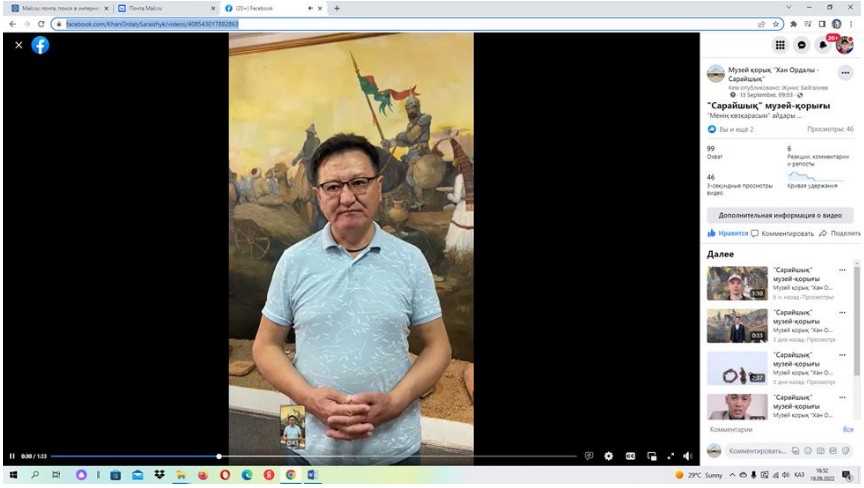

Түркия Республикасы Кастамону университеті Түрік әлемі қолданбалы зерттеу орталығының профессоры, түркі диаспорасын зерттеуші маман Йылдыз Фыраттың пікірі
https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/794193768446227

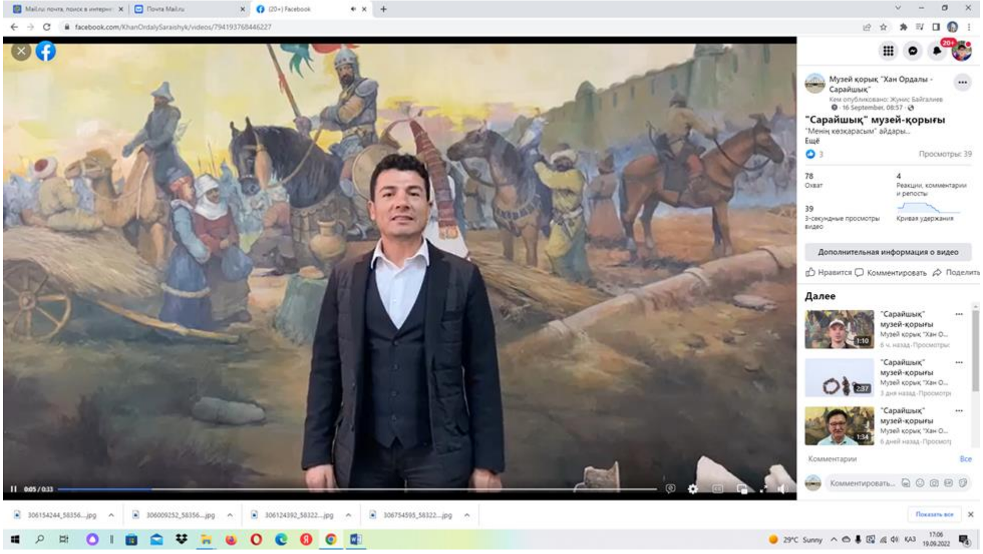

"Менің көзқарасым" айдары .РФ, Чуваш Республикасы
https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/1478399199334663

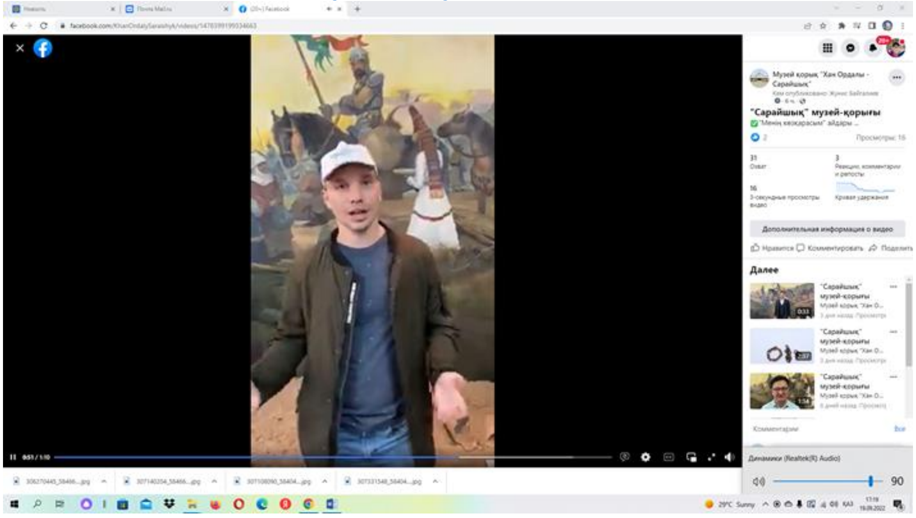

"Менің көзқарасым" айдарында А. Байтұрсынов атындағы Қостанай университетінің оқытушысы Р. Жусупов.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/471691198260777

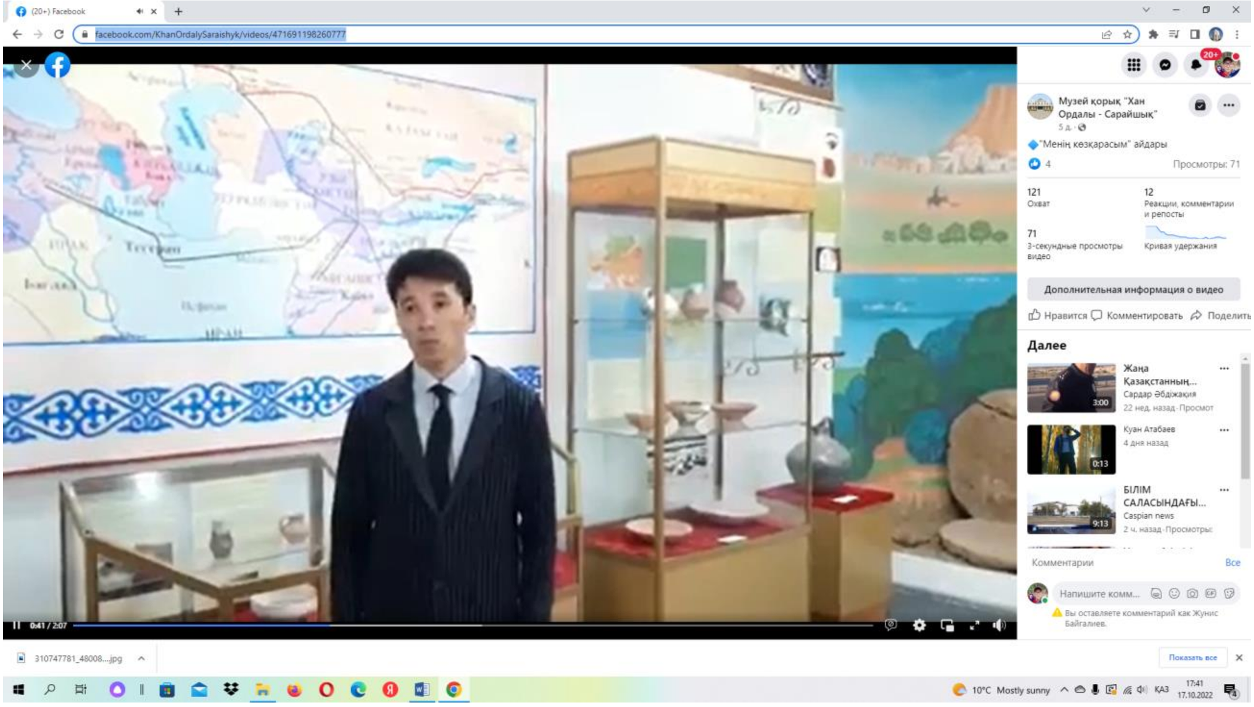

6 жоба. «Назардағы нәрсе»

Аталған жоба бойынша Ақпарат жоғарыда көрмелер бөлімінде көрсетілген.

13.2 Әлеуметтік желі арқылы көрсетілген танымдық материалдар

22 ақпан күні «Сарайшық» музей-қорығы 2022 жыл – Балалар жылы болып жариялануына орай, Сарайшық ертегілерін заманауи форматта ұсынды. «Сыбызғы әуені» ертегісін комикс жанрында ұсынды.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/369584441354150

18 шілде күні Индер ауданының тумасы, жоғарғы санатты дәрігер, коронавирус індеті әлемді шарпып халықтың басына қиындық түскенде онлайн кеңес беріп елді емдеген шипагер, қоғам қайраткері, Атырау облыстық фтизиопульмонологиялық орталықтың фтизиатры Марат Тұрланұлы Шуақбаев бір топ әріптестерімен "Сарайшық"

музей-қорығына келді. Марат аға музейге саяхаттан үлкен әсер алып, Сарайшыққа жүрекжарды өлеңін арнады.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/photos/pcb.5662734240406134/5662731370406421/

22 шілде күні ҚР ҰҚК Шекара қызметі Маңғыстау облысы бойынша департаменті жағалау күзеті 3-дивизион кызметкерлері Тәуелсіздіктің 30 жылдығына орай, өңір тарихын терең білу мақсатымен "Сарайшық" мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығына сапарлап келді. Шекарашылар музей-қорыққа жасаған саяхаттары туралы бейнеролик дайындап, көпшілікпен бөлісті.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/451227903252220

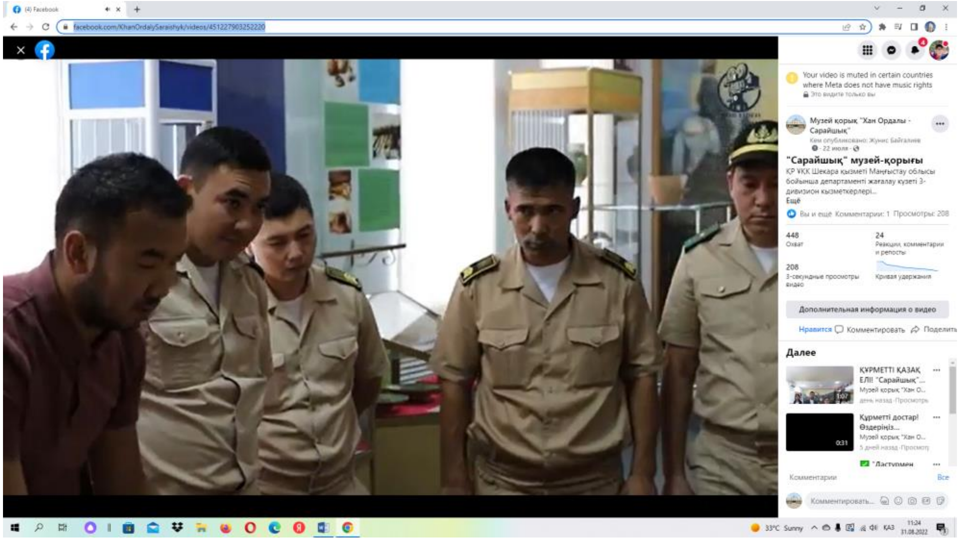

13.3 Шектеусіз өмір. Мүмкіндігі шектеулі жандарға арналған шаралар

Мүмкіндігі шектеулі жандарға арналған арнайы «Шектеусіз өмір» жобасы бойынша жоспардағы 4 бейнероликтің орнына 7 бейнеролик әлеуметтік желіде жарияланды. Жыл сайын музей-қорық мүгедек жандарға, ерекше балаларға арналған бағдарламаларды жетілдіріп келеді. Ерекшеліктеріне қарай арнайы жоба ұсыну күн тәртібіндегі мәселе.

Алғаш рет, 2022 жылдың 22 ақпан күні музей-қорық «Жүректен-жүрекке» қоғамдық қорымен бірлесіп әлеуметтік көмекті қажет ететін отбасыларының балаларына арнап Сарайшық музейіне саяхат ұйымдастырды.
https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/687271132280648

Жоспарға сай «Шектеусіз өмір» жобасы аясында Атырау облыстық оңалту орталығының бір топ емделушісін қарсы алып, Сарайшық қаласының тарихымен таныстырды. Келушілердің ерекшелігі ескеріліп, оларға арнайы бағдарлама ұсынылды.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/photos/pcb.5392590774087150/5392583067421254

«Шектеусіз өмір» жобасы бойынша «Жанеркемай» қоғамдық қоры ұйымдастырған мүмкіндігі шектеулі балалар орталығында тәрбиеленушілерді қабылдаған болатын. Қор жетекшісі Құбаева Әлия Құбайқызының саяхат туралы пікірін білдіріп, болашақ жоспарларында кезең-кезеңімен тәрбиеленушілерді музейге әкелу жоспары бар екенін жеткізді.
https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/683972079501680

Құрманғазы атындағы мәдениет сарайы МҚКК қарасты Саңыраулар қоғамының саңыраулар клубының көркемөнерпаздары мен белсенділері Сарайшық мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығына «Тарихқа саяхат» атты мәдени-демалыс экскурсиясын ұйымдастырды.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/2061538117381668

29 шілде күні «Шектеусіз өмір» жобасы аясында арнайы бейнеролик жарияланды.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/470927017701662

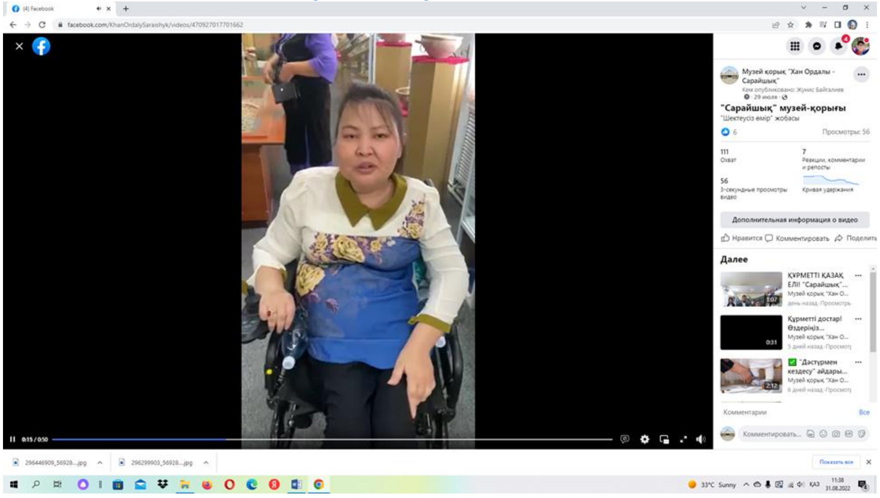

Музей-қорық Атырау облысының қоғамдық кеңесімен бірлесе балалар жылына арнап, сондай-ақ «Шектеусіз өмір» жобасы аясында "Жасөпірімдердің бейімделу орталағының" тәрбиеленушілерін музей-қорықта қарсы алды. Балаларға музейге және ортағасырлық Сарайшық қаласына саяхат ұйымдастырып, Сарайшықтың тарихын кеңінен таныстырды.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/1243796949680339

«Шектеусіз өмір» жобасы аясында Атырау облысының Мүгедектерді сауықтыру орталығынан келген қонақтарды музей-қорықта қарсы алып, Сарайшықтың тарихымен таныстырды.
https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/photos/pcb.5802264719786418/5802262286453328/

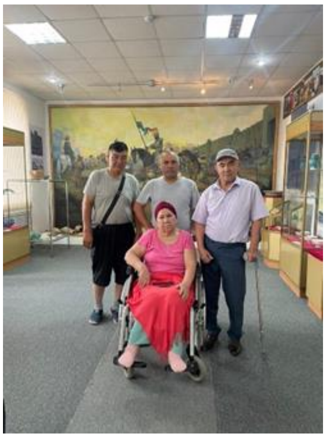

Қорытындылай келгенде, музей-қорық 2021 жылы «Қараңғылықтағы серуен», 2022 жылы «Шектеусіз өмір» атты жобаларды қолға алды, алдағы уақытта мүмкіндігі шектеулі жандарға арналған жобаларымыз жалғасын табады.

13.4 Атаулы мерекелер күні

19 қаңтар - Музейдегі селфи күні дүниежүзілік акциясына орай «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы әріптестерін челленджге қатысуға шақырды.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/photos/pcb.5106541839358713/5106541106025453/

5 наурыз күні "Сарайшық" музей-қорығы жұмыс жоспарына сәйкес көрнекті қоғам қайраткерлері М.Мәметова, Р.Бағланова, Х.Доспанованың туғанына 100 жыл мерейтойына арналған «Ұрпаққа үлгі болар қазақтың қайсар қыздары» шарасын өткізді. 8 наурыз - Халықаралық әйелдер күніне орай Қ.Карашаұлы атындағы Сарайшық орта мектебінде дәрістер өткізілді. Дәріскерлер О.Сағынбаева мен Т.Мұғиев мектептің 7, 9, 11 сынып оқушыларына сан қатпарлы тарихымызда аты алтын әріппен жазылған ханымдар туралы баяндап, әсерлі әңгімелеп берді.

1 мамыр күні Қазақстан халқы бірлігі күнін мерекелеу аясында "Сарайшық" мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы Атырау облысы әкімдігі "Қоғамдық келісім" КММ-нің Ұйғыр этно-мәдени бірлестігінің ұйымдастыруымен келген бір топ қонақтарды қабылдады. "Қоғамдық келісім" КММ-нің Махамбет ауданы бойынша өкілі, аудандық мәдениет, спорт және ішкі саясат бөлімі, Сарайшық ауылдық мәдениет үйінің қолдауымен меймандарға музейге саяхат жасалған соң, Сарайшық ауылдық мәдениет үйінде концерттік бағдарлама ұсынылды. Шара соңында Ұйғыр этномәдени бірлестігінің басшысы Г.Имирова барлық ұйымдастырушыларға ризашылығын білдірді.

9 мамыр күні "Сарайшық" мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы назарларыңызға 9 мамыр - Жеңіс күніне арнайы түсірілген "Сарғайған солдат хаттары" атты бейнероликті ұсынды.

30 тамыз күні “Сарайшық” мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы ұжымы баршаңызды Конституция күнімен құттықтайды!
Тәуелсіздігіміз, Келісім мен Бірлігіміз нығая берсін. Ел іргесі аман, келешегіміз кемел болсын!

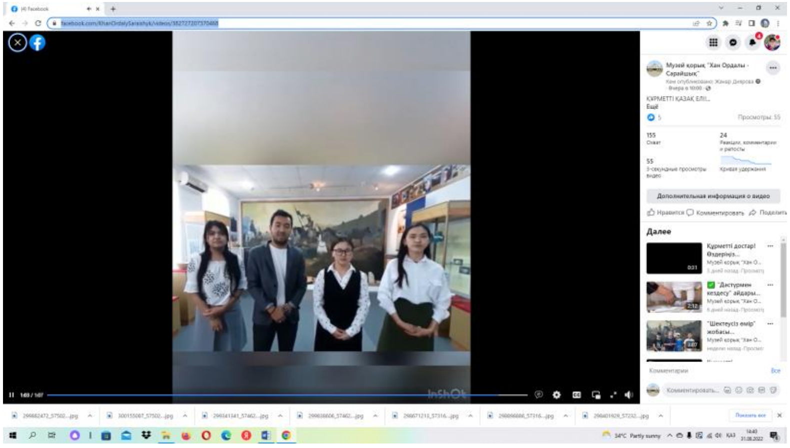

17 қыркүйек – тазалық күніне орай "Сарайшық" мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы «Студенттік өзін-өзі басқару», «Birgemiz: Asyl Mura» студенттерімен және волонтерлермен бірге Жайық өзені жағалауындағы тарихи қала орнын қоқыстан тазалады.

25 қазан – Республика күні.

https://www.facebook.com/KhanOrdalySaraishyk/videos/650807256418046

13.5 18 мамыр – Халықаралық музей күні

18 мамыр - Халықаралық музейлер күніне орай «Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығының Атырау қаласы «Теңізшевройл» ЖШС кеңсесінде «Жібек жолы тармағындағы Сарайшық (XIII – XV ғғ)» тақырыбымен жылжымалы көрмесі өтті. Алтын Орданың кезінде үш ғасырдан астам, Ноғай Ордасы кезеңінде екі ғасырға жуық Сарайшық арқылы өткен Ұлы Жібек жолы керуені қала дамуына өз ізін қалдырды. Оған дәлел археологиялық қазба жұмыстары барысында табылған керуен жолымен келген тауарлар ғана емес, керуеншілерге қызмет көрсеткен орындар-керуенсарайлардың табылуы. Жан-жақты қамтылған керуенсарайлар қала мәдениетінің жоғары деңгейде дамығанын көрсетеді. Оған куә – көрмеге қойылған ортағасырлық жәдігерлер. Биылғы жылы алғаш рет көрмеге қойылған Сарайшық тиындары коллекциясы да зор қызығушылыққа ие болды. XIV ғасырдағы Өзбек, Жәнібек, Бердібек пен Тоқтамыстың мыс ақшалары, Қырым билеушісі Меңлігерейдің күміс тиындары алғаш рет көпшілік назарына ұсынылды.

14 Қаржы және мемлекеттік сатып алулар

- **Бюджеттен бөлінген қаржы**

к/с	**Шығын атауы**	2020 жыл	2021 жыл	**2022 жыл**	
				жоспар	**нақты**
	Барлығы, мың теңге	64885,0	67345,0	188466,0	151495,0
	Оның ішінде :				
1	Қызметкерлерге жалақы мен сауықтыру ақысына	52321,0	52610	73987,0	75396,0
2	Салықтар мен төлемдерге	5237,0	5550,0	8104,0	7825,0
3	Іссапар шығындарына	1457,0	1274,0	1212,0	1515,0
4	Материал сатып алуға	997,0	896,0	945,0	856,0
5	Материалдық-техникалық базаны нығайтуға	1261,0	х	х	х
6	Коммуналдық төлемдерге	463,0	465,0	595,0	421,0
7	Күзет қызметіне	2000,0	2000	1999,0	1161,0
8	Басқа да шығындар	1149,0	4550	101624	64321,0
9	Мемлекеттік сатып алу порталы арқылы сатып алынған тауарлар мен қызметтер	4203,5	4466,3	104688,0	104688,0

- **Ақылы қызмет көрсетуден түскен қаржы**

қ/с	**Кіріс көздерінің атауы**	**2020 жыл**	**2021 жыл**	**2022 жыл**
	Барлығы, мың теңге, жоспар	994,0	1374,0	3846,0
	нақты	946,0	2026,700	3846,0
	Оның ішінде :			
1	Билет сатудан	696,0	1426,700	3261,0
2	Археологиялық барлау қызметі	250,0	600,0	х
3	Жылжымалы көрмеден			585,0

- **Қайырымдылық пен демеушілік көмек көрсетуден түскен қаржы**

қ/с	**Кіріс көздерінің атауы**	**2020 жыл**	**2021 жыл**	**2022 жыл**
1	Барлығы, мың теңге	**х**	**3800,0**	х

- **Ғылыми жобалардан түскен қаржы**

қ/с	Кіріс көздерінің атауы	2021 жыл	2022 жыл	2023 жылға жоспар
	Барлығы, мың теңге	34221,6	32395,4	**16601,0**
1	ГУЛАГ жүйесіндегі Прорва және Астрахань лагерлері: тарих, естелік, тағылым (1932-1950 жж.)	19661,2	18999,4	0
2	Қазақстанның батыс өңіріндегі алтынордалық қалалар, көне керуен жолдары және керуен-сарайлар: пәнаралық зерттеулер (XIII-XV ғғ.)	14560,4	13396,0	16601,0

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі Атырау облысы бойынша мемлекеттік аудит департаментінен 2022 жылдың 8 қараша – 9 желтоқсан аралығында 2021 жылдың 1 қаңтарынан 2022 жылдың 1 қазан аралығындағы мекеменің есеп жұмысына тексеру жүргізілді. Тексеру қорытындысымен жемқорлық пен қаржы бұзушылық анықталған жоқ. Рәсімдік сипаттағы бұзушылықтар 897,3 мың теңге сомасында анықталды. Айтылған сын-ескертпелер уақытында орындалып, нәтижесі тиісті орынға жолданды.

Мемлекеттік сатып алулар бойынша 2022 жылға жалпы сомасы 104 688 194,74 мың теңгеге барлығы 48 мемлекеттік сатып алу рәсімі өткізілген. Оның ішінде: өткізілмеген мемлекеттік сатып алу бойынша бір көзден алу тәсілімен 1 489 883,35 мың теңгеге 23 мемлекеттік сатып алу рәсімі, тікелей шарт тұжырымы бір дерекөздерден сатып алу тәсілімен 1 580 916,79 мың теңгеге 7 мемлекеттік сатып алу рәсімі, баға ұсыныстарын сұрату тәсілімен 8 617 394,60 мың теңгеге 17 мемлекеттік сатып алу рәсімі, ашық конкурс тәсілімен 93 000 000,00 мың теңгеге («Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы» РМҚК «Сарайшық» сапар орталығында мультимедиялық музей экспозициясын құру) 1 мемлекеттік сатып алу рәсімі өткізілген.

2021 жылға жалпы сомасы 8 644 072,64 мың теңгеге барлығы 36 мемлекеттік сатып алу рәсімі өткізілген. Оның ішінде: өткізілмеген мемлекеттік сатып алу бойынша бір көзден алу тәсілімен 513 702,36 мың теңгеге 5 мемлекеттік сатып алу рәсімі, тікелей шарт тұжырымы бір дерекөздерден сатып алу тәсілімен 8 001 823,68 мың теңгеге 22 мемлекеттік сатып алу рәсімі, баға ұсыныстарын сұрату тәсілімен 128 546,60 мың теңгеге 9 мемлекеттік сатып алу рәсімі, ашық конкурс тәсілімен 0 мың теңгеге 0 мемлекеттік сатып алу рәсімі өткізілген.

15 Шаруашылық жұмыстары

2022 жылы шаруашылық бөлімі бойынша жұмыстар жылдық жоспар бойынша атқарылды. Ортағасырлық Сарайшық қаласы аумағы, музей-қорықтың ауласы тазалығы үнемі қадағаланып, талапқа сай ұсталды. Тарихи ескерткіш орнына QR код, ақпараттық билбордтар орнатылды. Шарбақтың әлсіз тұрған қоршауы іргетасын бетондау арқылы бекітілді.

Терроризмге қарсы қауіпсіздік шаралары мекеме паспортына сай қамтамасыз етілген. Музей-қорықтың өрт қауіпсіздігі жұмыстары да талапқа сай келеді, өртке қарсы және күзет дабылы жүйесінің жұмысында ақаулықтар болған жоқ. Ғимаратта санитарлық-тазалық жұмыстары үнемі кестеге сай өткізілді. Кеңселік жиһаздар, инженерлік инфрақұрылымдар, шаруашылық құрал-саймандары, тауарлық-материалдық құндылықтардың ағымдағы жөнделуі, сақталуы қарап-қадағаланып отырды.

Музей-қорықтың электр энергиясы жүйесін аудандық электр жүйесі мамандары тексеруден өткізді. Жылу маусымына дайындық мақсатында жылу жүйесі тексеруден өтіп, ақаулары жөнделді. Жылу маусымы жоспарға сай 2022 жылы 15 қазанда қосылды, мекеме ғимаратына жылу берілген.

Мекеме аумағындағы ағаштарды суғару жүйелі түрде жүрді. Ағаштарды баптау, гүлзарлар жасақтау жұмыстары атқарылды. Музей ауласын абаттандыру бойынша сенбіліктер өткізіліп тұрды.

Көрермендерге жаңа экспозиция жасақтау бойынша музей-қорық ауласында «Ортағасырлық базар» реконструкциясы жасалды. «Алтын Орда» шрифтік фотозонасы басқа ыңғайлы жерге көшірілді. Демеушілер көмегімен брендтік фотозона, QR код орнатылды.

Жасалмаған жұмыстар қатарында:

1) Музей-қорық ауласына «Тандыр пеш» реконструкциясын орнату .

2) Музей-қорық маңына ауылдық әкімдік арқылы қоқыс жәшіктерін орнату

Қорытынды

«Сарайшық» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы 2022 жылы ҚР Мәдениет және спорт министрлігі Мәдениет комитетімен келісілген жылдық жоспарға сәйкес жұмыс жасады.

Нәтижесінде 2022 жылдың қорытындылары ретінде төмендегідей жетістіктерді көрсетуге болады:

1. 2022 жылы «Сарайшық» сапар орталығы құрылысы жалғасты.
2. 2022 жылы «Сарайшық» сапар орталығына ҚР Мәдениет және спорт министрлігінен қаржы бөлініп, музей экспозициясын жасақтау қолға алынды.
3. 2022 жылы «Қазқайтажаңарту» мекемесі «Сарайшық» музей-қорығы мамандарымен бірлесе ортағасырлық Сарайшықтың қорғау аймағын жаңа деректер бойынша жасап, оны 90,6 г-ға жеткізді.
4. 2022 жылы «Қазқайтажаңарту» мекемесі «Сарайшық» музей-қорығы мамандарымен бірлесе ортағасырлық Сарайшық қаласын дамытудың Бас жоспарын жасады.
5. «Сарайшық» музей-қорығы Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің 2020-2022 жылдарға арналған гранттық қаржыландыруы бойынша «ГУЛАГ жүйесіндегі Прорва және Астрахань лагерлері: тарих, естелік, тағылым (1932-1950 жж.)» жобасын толық орындады. Жоба қорытындысын Ұлттық Ғылыми кеңес жоғары бағалады.
6. «Сарайшық» музей-қорығы Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі 2021-2023 жылдарға арналған бағдарламалы нысаналы қаржыландыруы бойынша «Қазақстанның батыс өңіріндегі алтынордалық қалалар, көне керуен жолдары және керуен-сарайлар: пәнаралық зерттеулер (XIII-XV ғғ.)» жобасының 2-ші жылын сәтті орындады. Ұлттық Ғылыми кеңес жоғары бағалап, 2023 жылға қолдау білдірді.
7. «Сарайшық» музей-қорығы 2022 жылы жоғары импакт факторлы Scopus базасындағы журналдарға 3, ҚР Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті тізіміне енетін журналдарға 4 мақала, «Лагерная система в Прикаспийском регионе Казахстана (1932-1953 гг.) атты материалдар және құжаттар жинағын жариялады. Сонымен бірге, «ГУЛАГ жүйесіндегі Прорва және Астрахань лагерлері: тарих, естелік, тағылым (1932-1950 жж.)» жобасы аясында XX ғасырдың 30-50 жж. аралығындағы КСРО лагерьлер Бас басқармасының Қазақстан территориясындағы еңбекпен түзету лагерьлерінің интерактивті (электронды) картасы дайындалды.
8. Алтынордалық Сарайшық – Сарай-Бату керуен жолдары картасы жасалды.
9. Ортағасырлық Сарайшық аумағынан 31 ғылыми үлгі - антропологиялық материалдар Астана қаласындағы Ұлттық биотехнология орталығына зерттеуге жіберілді.
10. Нумизмат, ресейлік ғалым П. Петров ортағасырлық Сарайшықтың 400-ге жуық алтынордалық тиындарды тазалап, атрибуциясын анықтап ғылыми айналымға шығарды.
11. 2022 жылы музей-қорық археологтары Сарайшық – Сарай-Бату аралығынан алғаш рет 1000х1000 метр аумақты қамтитын жаңа археологиялық ескерткіш - «Қарағайлы» мекенін анықтады. «Қарағайлы» мекенінде XIV ғасырда салынған мазар орнына белгілі археолог М.Елеуовтің, ресейлік археолог В.Плаховтың қатысуымен археологиялық қазба жүргізілді.
12. Маталармен жұмыс жасаушы реставратор Т.Крупа 2021 жылы «Хан моласы» қазбасынан табылған алтын, күміс жалатылған мата қалдығына зерттеу жұмыстарын жүргізіп, матаның XY-XYI ғғ. тиесілі екенін дәлелдеді.
13. Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің 2023-2025 жылдарға арналған гранттық қаржыландыру конкурсына 2 жоба дайындалды.
14. Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігінің 2023-2025 жылдарға арналған гранттық қаржыландыру конкурсына 2 жоба дайындалды.

15. 2022 жылы музей-қорық мамандары жаңадан 6 алтынордалық мекен, 2 XVIII ғасырға жататын ескерткіш анықтады.

16. 2022 жылы «Сарайшық» музей-қорығына республикалық өзге музейлерден ортағасырлық Сарайшықтың 4 жәдігері қайтарылды.

17. 2022 жылы Атырау облысы әкімдігі қолдауымен Жайық жағалауында археологиялық қазба Х. Досмұхамедов университетінің ғалымдары жетекшілігімен жүргізілді. Нәтижесінде тұрғын жай, кешенді ғимарат, тиындар көмбесі табылды.

18. 2022 жылы Х.Досмұхамедов атындағы университет «Хан моласы» қазбасын зерттеуге қаржы бөліп, музей-қорық археологтарымен бірлесе зерттеу жұмыстарын жүргізді.

19. 2022 жылы музей-қорық «Қазақстанның батыс өңіріндегі алтынордалық қалалар, көне керуен жолдары және керуен-сарайлар: пәнаралық зерттеулер (XIII-XV ғғ.)» жоба аясында 2021 жылғы №3 қазба орында зерттеу жұмыстарын жалғастырды.

20. Үргеніш – Сарайшық аралығындағы археологиялық керуен жолдары бойынша экспедиция ұйымдастырылды.

21. «Сарайшық» музей-қорығы Ресейдегі Саха Республикасының «Ытык-Кюель әдеби-көркем «Таатта» музей-қорығы» мекемесімен, Дағыстан Республикасының «Дербент мемлекеттік тарихи-архитектуралық және археологиялық музей-қорығы» мекемесімен, РФ Тюмень облысы «Наследие» аймақтық татарлардың қоғамдық ұйымымен ынтымақтастық меморандумы жасақталды.

22. 2022 жылы 15 көшпелі көрме ұйымдастырылды.

23. Музей-қорықты 18586, соның ішінде 145 шетелдік көрермен тамашалады.

24. 2022 жылы Дағыстан Республикасының «Дербент» мемлекеттік тарихи-архитектуралық және археологиялық музей-қорығының Нарын-қала архитектуралық кешеніне, XIII-XIX ғасырлардағы архитектуралық ескерткіш ғимаратында орналасқан «Ежелгі Дербенттің мәдениеті мен тұрмысы» музейінің нысаны - «Қыздар моншасына», Башкортостан Республикасы Уфа қаласы қалалық округінің МБМ «Уфа қаласының тарихы музейіне», Саха Республикасындағы «Таата» Ытык-Кюель әдеби-көркем музей-қорығына онлайн-саяхат жасады.

25. 2022 жылы жоспарға сай онлайн форматта әлеуметтік желіде «Менің көзқарасым», «Дәстүрмен кездесу», «Назардағы нәрсе», «Музейдегі үзіліс:музей спорты», «Музейдегі романтика», «Шектеусіз өмір», «Дәріскерлер лигасы», «Уақыт үзінділері» жобалары жүзеге асып, оны желі арқылы 100 000-нан астам оқырман тамашалап, ой бөлісті.

26. «Музейге-сый» акциясы барысында музей қорына 149 жәдігер қабылданды. Қазіргі таңда негізгі қорда 2000, қосымша қорда 2600, уақытша қорда 330 жәдігер тіркелген.